

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

KAFKAOKUR*

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 24 · YIL 4 · ŞUBAT 2018 · 8 TL

* ...ben edebiyattan ibaretim.

Süslü susmaktı

Aktarınmarak yafkası
Bırınma aysı kaldı

Bana bir sevgi dura
Oursun zannederdim

"Göle gök"sey aldı ki vah
Göle namet iki palulden başka

Açadan köye mirekber tanımıyorum
Sair yazar, aşık ölüür

Cüldenamet iki palulden başka
yol yoktur

KAFKAOKUR**Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi**

“...ben edebiyattan ibaretim.”

Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi

Sayı 24 - Şubat 2018 - 8 TL

www.kafkaokur.com

kafkaokur

kafkaokur

kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi

Gökhan Demir

Yayın Yönetmeni

Gökhan Demir

Editör

Merve Özdolap

Sanat Yönetmeni

Rabia Gençer

Kapak Resmi

Tülay Palaz

Arka Kapak Resmi

Rabia Gençer

Yayın Danışmanı

Baran Güzel

İllüstrasyonlar

Tülay Palaz

Filiz İrem Özbaş

Eren Caner Polat

Tayfun Yağıçı

Eriscan Türk

Osman Ertürk

İletişim

e-posta: okurtemsilcisi@kafkaokur.com

Online Satış

kafkadukkan.com

bilgi@kafkadukkan.com

telefon: +90 530 727 15 23

Adres

Firuzağa Mah. Yeni Çarşı Cad.

Adan Apt. 39/1

Beyoğlu, İstanbul

ISSN

2148-6824

Yayın Türü

Yerel, Süreli Yayın

Baskı

İmak Ofset Basım Yayın

Tic. ve San. Ltd. Şti.

Merkez Mah. Atatürk Cad. Göl Sok.

No:1 Yenibosna, İstanbul

Tel: 444 62 18

Matbaa Sertifika No: 12351

Dağıtım

DPP: (212) 622 22 22

©Her hakkı saklıdır

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dahil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

6

14

16

18

19

20

22

24

26

28

30

31

32

36

38

40

42

44

45

46

48

50

53

Ölecektim, ölmekten beni yazı kurtarmadığında.
Bütün bu yazdıklarım,
söz tanık olsun diye yaşadığima.

Size şapka çıkarıyorum hanımfendi,
sizdeki gergedanlık –maşallah!– kimselerde yok.
O nasıl kalın bir deri öyle! Tüm kalbimle tebrik ediyorum.

Kokunu daha fazla içmeye çekmeye çabalarken bir
ses duydum. Anladığım kadariyla “sillage” idi duydugum kelime.

Bahçeyi yiğirdim. Bahçeye birlikte mevsimleri,
rüzgârı, yağmurunu yiğirdim. Bahçeye birlikte bir
bilinç hâli de yitti.

Olabilecek dünyaların en iyisi ne demektir?
Dünya seçeneklerinin en iyisi.

6 Nazan Bekiroğlu Nermin Sarıbaş

14 Gürültüde "Gergedanlaşmak" Ece Temelkuran, Deneme

16 Yarın Yine Beklerim İsa Uygar Eskiciyan, Öykü

18 Kar Yarası Bahri Butimar, Şiir

19 Kış Sancısı Nazlı Başaran, Şiir

20 SIZI Bahri Butimar, Şiir

22 İçselleştiremediklerim Mustafa Silici, Deneme

24 Kokunun İzi Kaan Murat Yanık, Anı

26 Yavuz Çetin, Yaşamak İstemem (2001) Rabia Gençer, Kolaj

28 Körebe Ezgi Ayvalı, Anlatı

30 Guguklu Oteli'nde Bilmem Kaç Saat Ömer Okatalı, Şiir

31 "Akvaryumunda Sana Başarılar" Merve Öz Dolap, Anlatı

32 "Kötülüğün Haklı Gerekçeleriyle..." Nermin Sarıbaş, Röportaj

36 Doğu ve Batı Sanatının Etkileşimi... Ezgi Karaata, İnceleme

38 Marlo Nihan Özkoçak, Öykü

40 Amerikalı Besteci Philip Glass'tan... Başak Aker, İnceleme

42 Çiçekleri Kim Gönderdi Gizem Demirel, Deneme

44 Gönül Gözü Atilay Aşkaroğlu, Anlatı

45 Kuyruklu Yıldız Sumru Uzun, Anlatı

46 Düzinelerce Keşke Tayfun Ş. Karataş, Öykü

48 Breaking Bad Üzerine... Oğuz Kaan Boğa, İnceleme

50 Kendime Ait Bir Oda Esra Pulak, Aforizma

53 Back To The Future (1985/89/90) Eriscan Türk, Film İnceleme

KİMSENİN OLMAYAN ÜLKEYE

Gökhan Demir

Yaşam, okunması gereken kitapları okumaya bile yetmiyor.*

Sanki kendinle ilgili aldığın her karara sonsuza kadar bağlanacakmışsin gibi? Bitecek bir yaşamda...
Yaptığımız her şeyde mutlak sorumluluk beklenir bizden. Konu hakkında hiçbir fikri olmayıp
“yapamazsın, bilemezsin, edemezsın, bu öyle değil, şu böyle olmaz,” diyen insanlar eksik olmaz etrafımızdan.
Dinlemeyin. Kendinizi dinleyin sadece. Hayal kurun. “Biraz hayal kurmak tehlikeliyse bunun çözümü
daha az hayal kurmak değil, daha fazla ve her zaman hayal kurmaktır,” demiş Proust. Hayal kurun deyip
geçmek istemiyorum. Hayal üzerine pek çok cümle kurarak başladım yazıya; sebebi ise
hayal kurmanın bastırıldığı topraklarda yaşamamız.

Sen hayallerinle var olabilirsin, seni sadece hayallerin sen yapar. Ve başarılı olmak istiyorsan,
dünyanın gördüğü her büyük başarı önce sadece bir hayaldi, unutma.
Hayal kur. Konu ne olursa olsun sadece hayal kur.

Benim hayallerim var. Gerçekleşen en büyük hayalim KAFKAOKUR mesela.
KAFKAOKUR benim için bir iz bırakmak bu dünyaya. Hâlâ da vazgeçmiyorum, hayal kuruyorum
hatta bu hayallerimi çok güzel hayalleri olan insanlarla paylaşıyorum. Sen de dene...
2014 Eylül ayının ilk haftası ilk sayısı çıkmıştı KAFKAOKUR'un. Öncesindeki bir yıl boyunca
gündüz işe gidiyor, geceleri “dergiyi nasıl yaparız”ı kurguluyordum. Günde yalnızca 4-5 saat uyuyabiliyordum.
Ve bir yılın sonunda dergiyi kurmuştum. Bir blog olarak başlayan serüven dergi olarak devam ediyordu.
Önceleri bir “Blogger” iken artık bir derginin “Yayın Yönetmeni” olmuşum. 1987 Çankırı doğumluyum,
geçmişimden ufak bir anima görmek istiyorum sizi. Lise dönemimde (2003-2004) basketbol antrenmanından
eve dönmüştüm. Odamın kapısını açtım, çantamı yatağımın üzerine fırlattım. Annem çalışma masamın önündeki
sandalyeye temiz kıyafet bırakırdı hep. Üzerimi değiştirip yine basketbol oynamaya giderdim. O zamanlar basket
oynamadan duramazdım ama o gün öyle olmamıştı; saatlerce sandalyede oturup kalmıştim.

Önce anneme seslenmiştim: “Bu masanın üzerindekiler ne?” Annem: “Bilmem baban bıraktı onları.”
Çalışma masamın üzerinde yelpaze gibi açılmış beş altı adet dergi duruyordu. Onları toparlamadım,
elimin tersiyle itmedim, babam tam masanın ortasına dikkatimi çekmek istermiş gibi dizmişti dergileri.
Ya bu, evrenden gelen bir mesajdı ya da o an anlamsızca dikkat çeken bir biçimde dizmişti dergileri.
Hiç sorgulamadım... Derginin adı “Adı Yok” mevsimlik gençlik edebiyat dergisi; sonbahar-yaz-ilkbahar-kış
olmak üzere senede dört sayı çıkarılan bir dergiydi bu. Üzerinde fiyatı “Bi Lira” şeklinde yazıyordu.
Bazen sadece bir cümle alıp çok uzaklara çok güzel yerlere götürebilir sizi. Ben o gün o dergiyle
nerelere gittim bilmiyorum. Saatlerce oturdum masamda ve tüm dergileri okudum, bitirdim. O günden sonra
“Adı Yok” dergisinde yer almak hayalim olmuştu; bu dergide editör olacaktım. İstanbul'a yolum düştüğünde,
“belki çaycı olarak girerim dergiye, beni severler ben de kendimi yazinsal olarak kanıtlayım, sonra beni editör
yaparlar,” diye hayal ediyordum hep. Derginin işleyişini bilmiyordum, en ufak bir fikrim dahi yoktu. Zaten bunun
ne önemi var öyle değil mi? Hayal benim hayalim ve şimdi bir dergide “Yayın Yönetmeniyim”.

Arkasında veya önünde kişi veya kurumlar olmadan, ticari kaygı taşımadan, hırsızlıkta, art niyet taşımadan,
özgün olmak için çabalayan, amatöre destek veren bir dergi KAFKAOKUR çünkü bir “Hayal Doğumu”.
Devam ediyorum ve inanıyorum ki güzel şeyleri hep beraber görüp geçireceğiz. Beraber kalalım.
Mesela bana mektup yazabilirisiniz, cevaplarım; dergiyi, derginin sizde nasıl bir etki bıraktığını anlatan,
derilden bekłentilerinizi yazdığını, içinzı döktüğünüz, hayattan neler beklediğinizi belirttiğiniz mektuplar.
Benim adıma gönderebilirisiniz. Derginin iletişim adresini bulmalı ve bunu yapmalısınız.

Sevgiler...

*Doris Lessing, *Tenimin Altında*

Bir Kızılderili olsa insan!

*Hemen hazır, koşan bir at üzerinde, boşlukta eğilmiş,
sarsılan yer üzerinde kısa sürelerle sarsılıp dursa,
üzengilerden çekse ayağını, yani üzengi diye bir şeyin varlığını unutsa
ve önünde uzayıp giden araziye dümdüz biçilmiş bir kır gözüyle baksa,
derken atın bir başı ve gövdesi olduğunu unutsa!*

Franz Kafka

NAZAN BEKİROĞLU

Nermin Sarıbaş

*Elimde ne yapacağımı bilmediğim,
hiçbir kapıya uymaz anahtarlar,
şimdi size aşka, hayatı ve ölüme dair
yerli yersiz cümleler söyleyeceğim.*

KALBE GİDEN YOL DİLDEN GEÇER

Tarih eserleri savaşlar, antlaşmalar, önemli olaylar ya da şahsiyetler dışında insana dair pek bir şey anlatmaz. Edebiyat ise tarihe ruh veren nakşalar, hattatlar, şairler, aşklar, dostluklar, sevgi; insanların birbirleriyle, komşularıyla, sevgilileriyle, eşleriyle, çocuklarıyla ilişkileri, söyleyemedikleri, hissettikleri, ruhlarında kopan firtınaları ve insan olmaya dair ne varsa hepsiyle ilgilenir. Bu yüzden de edebiyat, tarihi tarih kitaplarından daha iyi anlatır.

Yüzyıllar öncesinin ruhunu, aşğını, ateşini, rengini, sokaklarını, taşlarını, aharlenmiş tezhiplerini, minyatürlerini günümüze taşıyan, tarihte yaşanan olayları, devletleri yok eden, yakıp yikan, acıtan, aşkları var eden, aşkları yok eden duyguları anlatan bir edebiyat profesörü Nazan Bekiroğlu.

Bu büyülü kalem *Nun Masalları*'nı anlatarak tanışır okurlarıyla. Sonra hep bildiğimiz ama hiç bilmediğimiz *Yusuf ile Züleyha*'nın hikâyesini anlatır. Ardından defterinin beyaz sayfalarına *Mor Mürekkep*'inden düşürür kelimeleri. İnsanın bütün hâllerini anlatmak ister ve *La: Sonsuzluk Hecesi*'ni yazar. Derken harfler kelimelere, kelimeler cümlelere dönüşür ve içinden taşanları sayfalara aktarır. En sonunda da "*benden geriye bir kitap kalacaksa bu o olmalı*" dediği *Yerli Yersiz Cümleler*'i sunar okurlarına:

“Ölecektim, ölmekten beni yazı kurtarmadığında. Büyünen bu yazdıklarım, söz tanık olsun diye yaşadığımı.”

Dört yıllık üniversite hayatı dışında yağmurun, denizin, nemin, rüzgârin, ormanın şehri Trabzon'da yaşayan, zafif bir geçmiş zaman hanımfendisi, naif ama bir o kadar da güclü kalem Nazan Bekiroğlu. Geçmişten, eski sanatlardan, eserlerden, tarihten, saray hayatından bahsederken aldığı hazzi cümlelerine yansitan Bekiroğlu için doğup büyüdüğü ve hayatını sürdürmeye olduğu Trabzon bir taşra şehri değil, hakkını verdiği bir "şehzade sancağı"dır.

Zengin tarihsel birikimiyle, ince ve hassas duyarlılığa sahip Bekiroğlu, birçok aydın ve yazın aksine geçmişine, tarihine, kültürüne, yaşamına bir yabancı gibi değil ilgi ve sevgiyle yaklaşır:

“Ormandan haber vermeyecekse yeşil yaprağı yazmakla oylanmak neye yarar? Yazı eğer benden sana, dünyadan ezele köprü kuruyorsa var.”

Nazan Bekiroğlu'nun Osmanlı ve tarih dünyasındaki gezintileri bir çeşit rüya yolculuğunda olma hissi yaratır. Aynı zamanda güçlü sezgileriyle yakaladığı gerçekleri olduğu gibi aktarır. Tarihi, Osmanlı'yı ve dönemin dokusunu anlatırken birnakkaşın minyatürünü işlerken gösterdiği hassasiyeti ve içeliği gösterir:

“En fantastik öğelerle anlatılmış hikâyenin bile gerçeği işaret etme sorumluluğu olduğuna inanıyorum ve hâlâ kendi gerçeğimi anlamak için size bunca hikâye uyduruyorum.”

Son eseri *Yerli Yersiz Cümleler*'de:

“Ben olmasam benim hikâyem olmazdı. Hikâyem elbette benimle ilgilidir,”

diyen Nazan Bekiroğlu'nun hikâyesi ise merak konusudur. Şehirli bir ailenin üç çocuğundan en küçüğü. Kendi deyimiyle “ehl-i kalem ve kelam” bir baba ile titiz ve oldukça iyi eğitimli bir annenin iki erkek çocuğundan sonra dünyaya gelen kız çocuğu. İki erkekten sonra korunarak, esirgenerek, nazlanarak büyür küçük Nazan. Türkçesi bozulmasın diye sokağa çıkması yasaklanır, arkadaşları elekten geçirilir. Bu yüzden de konuşurken Karadenizli olduğu anlaşılmaz. Sima olarak Azeri asılı annesine benzediği için Trabzon'un köklü ailelerinden birinin kızı olduğunu tahmin etmek de oldukça güçtür.

Ailesi küçük kızlarının eğitimine çok önem verir. Bu yüzden de sokaklar yasaklanır, üzerine titrenir. Çok yalnız kalan küçük Nazan kendi iç dünyasına yönelik tabiatı, yıldızlara, bulutlara, ağaçlara, denize sevdalanır. Sanatla henüz dört veya beş yaşında tanışır: Bir hastanenin bahçesinde, bir heykelin kaidesinde elinde çiçek demeti tutan bir küçük kız rölyefi ve kitaplar. Hayal dünyasını zenginleştirir, ona uçsuz bucaksız bilginin kapısını açan kitaplar. Edebiyata, özellikle şire meraklı bir anne babanın elinde büyüyen küçük Nazan için babasının zengin kütüphanesi “daima programsız, daima rastgele, daima el yordamıyla” bir okuma hali. Hedef adlı mahalli bir gazetenin sahibi entelektüel babanın aynı zamanda pek çok şiiri ve roman denemeleri vardır. Tarihe, özellikle de Osmanlı tarihine çok meraklı olan babasından sanata, tarihe,

edebiyata ilgi duymayı ve okuma sevgisini alır. *İçinde Bir Sızı Var* hikâyesindeki kahraman da babasıdır.

“Ah ki hali var kelamı yok. Makamı var nakli yok.”

Ona dünyanın kapılarını açan, ona tarihi, sanatı, edebiyatı sevdiren babasını henüz on dört yaşındayken kaybeder:

“Nedir bu ölüm? Dağların taşların kabul etmeyeip insanın kabul ettiği şey mi? Sen ölümü beklerken kalan sağların sende seyrettiği şey mi yoksa?”

Bu kayıp aynı zamanda ailennin geleceğini de şekillendirir. O güne kadar konakta yaşayan küçük Nazan ve ailesi babasının kaybıyla birlikte sosyal ve ekonomik anlamda da sarsılır. Bir apartman dairesine taşınırlar. Konaktan apartman dairesine geçiş onun ruh hâlini de etkiler ve iyice içine kapanır. Bu içine kapanma hâli ilerde kelimelerle dışa donecektir:

“Baş edilemeyen bir iç-ben taşmanın nasıl bir kaza olduğunu fark ettiğimden bu yana elimden yazdan başka bir şey gelmiyor.”

Doğu ve yaşadığı şehirden ilk kez üniversite tahsili için ayrılır. Erzurum Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne kaydını yapır. Erzurum'a gidişi aynı zamanda da Anadolu insanıyla ilk kez karşılaşmasıdır. Lisede sayısal bir alanda okurken sözel bir bölümü tercih etmesi şaşırtıcıdır ancak çok sonraları edebiyatı tercih edişinin bir tesadüf olmadığına varacaktır. Hayatında daha önceleri tesadüf diye düşündüğü şeylerin aslında mükemmel bir akış içerisinde gerçekleştiğini fark eden Bekiroğlu lüğatinden tesadüf kelimelerini ebediyyen çıkaracaktır. Üniversite öğrenciliği sırasında halk edebiyatı ve Orta Asya estetiği ile yakından ilgilenir. Hatta bu ilgisini yazdığı ilk hikâyelerine de yansıtır.

“Tac Mahal. Aşkın yeryüzünde varabileceği ölüm ötesi.”

Bu süreçte iç dünyasını dökebilmek ve kendini farklı yollarla ifade edebilmek için resim sanatıyla da uğraşır:

“Hayranlık ve hayreti, ‘yaratma’ izler. Onu yeni baştan kurgular, hiç olmadığı renklere boyarsınız. Vaf edilse bile bu şehr içre olmayan dilberleri, hiç olmayan kadınları gerçek sanmaya başlarsınız.”

Mezun olduktan sonra dört yıl boyunca Trabzon'da lise öğretmenliği yapar. Öğretmenlik yollarının hemen ardından Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesinde akademisyenlik hayatına başlar. Kendini asıl ifade edişi ise bu yıllar-

Çınar Edebiyat

da gerçekleşir. O sıralarda onun için manevi olarak çok anlamlı bir şey olur: Apartman dairesinden yeniden müstakil, bahçeli bir eve taşınırlar. Böylece iç dünyasını ve ruhunu özgür bırakabileceği iklimে yeniden kavuşur:

“Öyle ya, eski zaman sadece müstesna mekânlardadır, an sadece orada yakalanır. Her şey orada anlaşılır.”

“Ben çantamı hazır ettim, nasibi olan yoluma çıksın,” diyen Bekiroğlu bir gün İstanbul'a doğru yola çıkar ve bu yolculukta hayatına kitaplarda gördüğü, okuduğu Osmanlı ve Topkapı Sarayı girer. Büyülenir, geçmişle kucaklaşır, sıkı bir bağ oluşur aralarında. Onu etkileyen ise ne savaşlar ne de antlaşmalardır. Onu etkileyen sarayın insanı yanıdır:

“Bir yanım ney ise bir yanım kılıç değildi. Bir yanım şirse öbür yanım merhametti.”

Kendini tam olarak bulamadığı resim sanatını bırakır ancak bu sanat dalıyla birlikte öğrendiği renk bilgisini ve gözlem gücünü kelimele aktarır. Doktora çalışmasını hocası Prof. Dr. Orhan Okay nezdinde Halide Edip romanları üzerine yapar. Aynı sıralarda çeşitli dergilerde, yazdığı şiir ve hikâyelerini paylaşır. Bunlardan Bahattin Karakoç'un Kahramanmaraş'ta çıkardığı *Dolunay Dergisi*'nde yazdığı "Duvardakiler" hikâyesi ise *Dergâh Yayınları*'ndan Mustafa Kutlu'nun dikkatini çeker.

Bekiroğlu'nun hikâyesinden etkilenen Kutlu önce Bahattin Karakoç'tan Nazan Bekiroğlu'nun kimliğini öğrenir ardından da fakültedeki hocası Orhan Okay'ı arar ve Nazan Hanım'a mektup yazar böylece tanışırlar. Kutlu, hikâyesinden etkilenir etkilenmesine ancak genç Nazan'ı uyarma ihtiyacı da hisseder: ***“Şiiriniz oluşmakta olan hikâyenize zarar verebilir!”*** Bekiroğlu bu uyarıyı dikkate alır. Bu süreçten sonra da yazdığı şiirleri çok fazla gündeme getirmez. Ancak şiirle olan sevdasını yazılarında kullandığı dile yansıtır. Zira dili büyüleyici, lirik ve şırseldir:

“Neticede şiirin sanatların sultani olduğuna inanan, şiirle uzaktan münakaşa ya razı olur ve onu evine gizlice buyur eder. Hikâyemdeki şiirin iç yüzü bu işte,”

diyen Bekiroğlu bir söyleşisinde:

“Şiir yazsaydım bu tür bir hikâye yazabilirdim miydim? Zannetmiyorum. Şiir yazmamak, şire koşan bir hikâye çıkardı ortaya gibi geliyor bana.”

Türk Edebiyatı Dergisi ve ardından uzun bir süre *Dergâh Dergisi* dönemi gelir. Bu dönemin sonunda da kendisini geniş okur kitlesiyle tanıtırı eseri *Nun Masalları* (1997) doğar:

*“Kaç zamandır yazmak istiyordu. Şimdiye kadar hiç kimse-
nin söylemediği şeyleri, hiç kimsenin söylemediği biçimde
söylemek, yazmak istiyordu.”*

Henüz on dört yaşında iken *Hayat Tarih Mecmuası*'nın kapa-
ğında gördüğü, yüzünde ince bir yaşamak örtü olan, zarif, asil
ve güzel hanımfendi Şair Nigâr Binti Osman, tesadüf keli-
mesini lügatinden çıkaran Bekiroğlu'nun karşısına kaderin bir
armağanı olarak çıkar. Nazan Bekiroğlu, Nigâr Hanım'ın Aşı-
yan Müzesinde ölümünden elli yıl sonra açılması kaydıyla
muhafaza edilen günlüklerinden haberdardır. Doçentlik çalış-
masını Nigâr Hanım üzerine yapmaya karar verdiği ise
çok heyecanlıdır. Müzeden yirmi ciltlik günlüklerin bir kopya-
sını alır ve hiçbir satır arasını atlamanadan tamamını çözer. Bu
çalışması sırasında akademisyen kimliği ile hikâyeci kimliği
arasında sık sık ikilemde kalır ancak bütün akademik kuralla-
ra uyarken bir edebiyatçı inceliğinde, kendine has bir üslupla
benzerlerinden çok daha farklı bir biyografi eseri yazar ve
1995 yılında doçent olmaya hak kazanır:

*“Mihri, Zeynep, Leyla, Fitnat, Şeref gibi, divanları ve hatıra-
ları eski tezkirelerle kimsenin uğramadığı kütüphanelerde
uyuyan şairleri bir yana bırakacak olursak diyebiliriz ki Ni-
gâr Hanım edebiyatımızda canlı ve samimi eserler bırakan
hemen ilk şairemizdir.”*

ETKILENDİKLERİ

Nazan Bekiroğlu bir hikaye ve deneme yazarı olarak hayran
olduğu ve derinden etkilendiği Tanpınar gibi geçmişte ya-
şmayı sever ancak geçmişte kalmaz. Geçmişin günümüz'e taşı-
yarak dönüştürmeye sever. Dolayısıyla da Tanpınar etkisini
üzerinden atar. Tam bir Rus edebiyatı hayranıdır:

*“Rus romanı. Her sene nükseden bir hastalık bende. Ba-
harla açığa çıkıyor. İlle de kırkıkindı yağmurları, ille de rüz-
gârin okşadığı kavak yaprakları.”*

Dostoyevski'den insan ruhunun gizemlerini, derinliğini ver-
mesi bakımından etkilenir:

*“Dostoyevski. İnsana taşındığı ama tanımadığı duyguların is-
mini öğretecek kadar evrensel olan bu yazar diğer yandan
o kadar yerlidir ki Rusya'dan çıktıgı zaman kafasının çalış-
madığından şikayet eder.”*

Oscar Wilde'in insanın ruhunun evrensel ilkeleri doğrultusun-
da yazdığı sade ve çarpıcı hikâyelerinden etkilenir. *Nun Ma-
salları*'nın sade görünümünde Oscar Wilde'in etkisinin oldu-
ğunu söyler:

*“Oscar Wilde'in yaşamı, yaşamın sanat olarak sunileştiril-
mesinin ne kadar tehlikeli olabildiğinin tipik bir örneğiydi.
Sanatı bulan hayatı yitiriyordu çünkü.”*

Hikâyelerinde olay örgüsünden ziyade kişilerin ruhsal durum-
larını ve iç çekişmelerini yansitan usta yazar bu özelliğiyle
Çehov'la benzerlikler gösterir. Mustafa Kutlu'dan teknik an-
lamda geleneğe yaslanmasından etkilenir. Cemil Meriç'in de-
neme üslubunu benimser. Sezai Karakoç'un geleneği günü-
müze dönüştürerek kullanmasından etkilenir.

‘YAZICI’LIĞI

Nazan Bekiroğlu üniversite yıllarda yazmaya başladığı hikâ-
yelerini çok sonraları edebiyat dergilerinde paylaşır. *Nun Ma-
salları*'nı bu hikâyelerinden yıllar sonra yayımlır. Deneme,
hikaye, makale, mektup, roman ve söyleşi gibi birçok edebi
türde yazan Bekiroğlu'nun *Yerli Yersiz Cümleler* eseri ise
onun yirmi yıllık yazı serüveninin son halkasıdır.

Onu anlayabilmenin en doğru yolu eserlerini yazılış sırasıyla
okumaktan geçer. Coşkulu ve şırsel bir dil kullandığı *Nun Ma-
salları*'nda onun şark hikâyesi ve gelenekle kurduğu ilişkiye
şahitlik ederken *Nar Ağacı* romanında ise sembolik anla-
tım yerine daha sade ve düz bir anlatımı tercih eder. Eserle-
rinde klasik edebiyattan, batı edebiyatından, divan edebiya-
tından ve tasavvuftan büyük bir zarafetle yararlanır. Her şeyi
maddede, somut anlamda arayan dar bakış açısına sahip
okura, var oluşunu ve iç dünyasını hatırlatır.

*“Kelimeler yan anımlarıyla birlikte istila ediyor beni. Çün-
kü çaprazık, kılıçlı bir algım var.”*

Çağdaş bir masal anlatıcısı olarak yazdığı *Nun Masalları*'nda
kullandığı lirik dili sonraki eserlerinde de devam ettirir. Kült
eseri *Yusuf ile Züleyha*'da klasik edebiyatımızda mesnevî ola-
rak bilinen manzum hikâyeyi modern bir yapıya çevirir. Bunu
yaparken de mesnevîn gerektirdiği şırsel dili kullanarak
esere renk katar, gazeller ve kasideler serpiştirerek okuru sü-
rükler. Olayların oluş nedenlerini, arka planını, insanın içsel
çatışmalarını bir nakış gibi işlerken okur, Yusuf'un kendisine
iftira atan Züleyha'yı neden istediğini sorgulayamaz. Züley-
ha'nın iç dünyasındaki çekişmelerin yanında Züleyha'nın içi-
ne düşüğü durumu ve dilencinin gülümsemesine muhtaç
hâle gelmesini öyle etkileyici anlatır ki okur Züleyha'ya şef-
katle bakar, ona acır, üzülür. Merhamet duyar.

*“Gelsene, dedi güzeller güzeli Züleyha, gelsene. Sesi ırma-
ğın dibinden gelen bir musiki. Bitimsiz bir sezginin bilinmez
güzellik vaadi. Denizatlarının, su yosunlarının yemini. Gel-
sene!”*

NA- ZAN BEKİROĞLU

Nazan Bekiroğlu, akademisyen kimliğinin de etkisiyle dilin kullanımını çok önemser. Eserlerinde dil ve içerik daima birbirile ilişkili içersindedir. Eski sözcükleri fazlaca kullanmasını eleştirenlere karşı dil ve içeriğin neden birbirinden ayrılmaz olduğu konusunda cevabı şöyledir:

“Çok fazla’ mı buldunuz? Sözcüklerde mutaassip değilim. Yeter ki dilin doğasına müdahale olmasın yeter ki benim işaret etmek istedigim anlamı taşısınınlar... Eski lügatin yazılarıma sizması biraz da içeriğin getirişi. Büyünlüğün terimsel çağrımları bazen eski kullanımları zorunlu kılar. Bir hattatın öyküsünü anlatmaya kalkışmışsam, tarihi gibi görünen ama modern bireyin sıkıntılarını yüklediğim bir öyküye arkaik gibi görünen bazı alet araç adları girer. Bu bence zorunlu. İçerik ile sözcükler arasındaki ilişki kaçınılmaz.”

Geçmişine bir yabancı gibi değil sevgiyle, ilgiyle ve merakla yaklaşan Nazan Bekiroğlu: *“Fuzuli ile rekabet mi edeyim? Edemem çünkü geleneği var eden hayat değil. Oysa sanat eserleri çok kuvvetle arkalarındaki hayatla ilintilidir... Geleneğin kendisi değilim, olamam da, ama aramızda bir müşterek var. Öyleyse aynı zamanda geleceğin uzantısı olabiliyim,”* der.

Eserlerinde tasavvuf inancını belirgin bir şekilde aktarırken bir mutasavvif gibi Tanrı'ya götürür okurunu: *“Kadeh, gül-bülbül, mum-pervane ilişkisi, çile doldurmak, mesnevilerin kullandığı ney, gurbet, mutlak olanı bulmak, masivadan vazgeçme, hırka, bezm-i elest, Levh-i Mahfuz, nokta”* gibi tasavvufi kelimeleri sık kullanır. Bu inancın gereği olarak farklı bakış açıları sunar. Gül ile bülbülde, bülbüle acayıp çile çektiğini düşünürken gülün durumunu idrak edemeyiz, güle, bülbüle acı çektiendiği için kızarız. Bekiroğlu oylara tersinden bakar, gül ve şem açısından yaklaşır:

“Bir de bu hikaye var. Okunmayan ters bir hikaye. Bülbül kanat çırpar oysa, anlatır, sesi var onun. Gül öyle mi? Ses yok gülün, kök salmış, ve eylemsiz. Gül gibi şem de yerinde sabit. Oysa pervane eylem içre, kanatları var. Birey bilinci, özgür irade.”

Bazen anlatmak istediklerini kelimelerle anlatırken bazen de cümleyi yarımbırakarak okurun anlamasını ister. O, kalben anlatırken kalben de hissedilmesini ister:

“Ancak güzellemesi yapılan susma, susan değil söyleyen susmadır. Sözün yetersiz kaldığı yerde, sözün bittiği yerde susmadır esas olan. O yerde kalemin ucu kırılır. Bu yüzden dir bir çiçeğin yaşamın özünü anlatması; dinlemesini bilen anlayacaktır.”

HİKÂYECİLİĞİ

Arap, İran ve Türk edebiyatında mesnevi tarzında, Anadolu'da ise halk hikâyesi şeklinde geçen, Kur'an'da ve Tevrat'ta da anılan Yusuf ile Züleyha'yı kendi kurmaca dünyasında yeniden şekillendirerek postmodern bir anlayışla kaleme alır. Bu hikâye, diğer mesnevilerden ortak olay aksi, kahramanların bilinc olarak zamanlarının çok ötesinde oluşu ve anlatıcının hikâyeyen ilerleyen bölümlerinde kendini de metnin içine dahil edişi ile ayrılır. Yusuf ile Züleyha eserini modern mesnevi denilebilecek yeni bir tarzda yazarken *“hem içindeyim zamanın/ hem de büsbütün dışında”* sözleriyle de aslında zamanın çok ötesinde olduğunu, her zamanda olduğunu dile getirir.

Mesnevi tarzında her beyit kendi içerisinde kafiyelidir. Beyitler içerisinde gazel, tardiyi gibi türler yerleştirilir. Yusuf ile Züleyha hikâyesinde ise bu özellikler bulunmaz. Bekiroğlu düz-yazı şeklinde yazmasına rağmen düzyazida bulunmayan şiirsel bir üslupla eserin içerisinde gazeller, kasideler yerleştirerek modern hikâye tarzından da uzaklaşır. Bunun sebebini de şöyle açıklar:

“Anlatmaktan anlatan da yorulur bazen dinleyen de. Böylece monotonluğu kırmak için bazı oyular gerekir.”

Hikâyelerini ve kahramanlarını anlatırken beşerî olandan ilahi olana doğru belli bir plan ve belli sıra izler. Züleyha'nın kendi tanrılarını bırakıp Yusuf'un rabbine yönelik kademe kademeye yükselmesini aktarır. Yine Nun Masalları'nda genç mezarlık bekçisinin mutlak aşkı ararken izlediği yol da kademe kademeye geçici olandan gerçek olana doğru giden bir sıradadır. Bu yüzden masal tadı verir yazdıkları:

“Masalla da gerçekle de meselem var. İkişile de olmuyor, ikisi olmadan da olmuyor. Gerçekle başım hoştur, masalla da öyle.”

İsimle Ateş Arasında kalbine sığanları söyledi La: Sonsuzluk Hecesi eserinde Kur'an'daki bir kissa ve Hz. Âdem romanın merkezindedir. Âdem ile Havva'nın hikâyesini anlamanın bütün insanlığın hikâyesini anlamak manasına geldiğini anladığı an yazmaya karar verir bu eserini. Çünkü insanın bütün halleri Âdem'de gizlidir.

Nazan Bekiroğlu bilinçaltı, iç diyalog, iç monolog, leitmotiv tekniklerini kullanır yazılarında. Bilinçaltı tekniğinde modern metin anlayışı, iç konuşma, konuşma çizgilerini içine alacak şekilde verilir. Bu nedenle de onun eserlerinde konuşma çizgisi yoktur. Doğu kültüründe, genelde insanlar iç dünyasını

bütün çıplaklığı ile açığa çıkarmaz. Mahremiyet bilinci vardır. Bilinçaltı tekniğinde ise mahremiyet yoktur, bireyin iç dünyası olduğu gibi aktarılır:

“Bilinçaltı tekniğini kullanmaya çalışıyorum. Esasen, bunun için özel bir çabam da yok. Hikâye öyle geliyor. Ben bu çağın insanıyım. Bu çağın insanı parçalı. Eskisi gibi obje ve aksiyona yönelik, ruha da ancak disiplinle giren klasik tekniklerle kendimi yansıtma mümkün değil.”

*“Bir şey yok dedi Züleyha, sessizce
Oysa çok şey var sessizliğinde”*

İç monolog tekniğini de çok kullanan Bekiroğlu'nun bu teknigue açık bir örnek olarak da tarihten hala bir şekilde yaratığı Hamit karakterinin amcasıyla karşılaşaklı konuşma sahneleri güzel bir örnektir:

“Asıl meseleyi merak ediyorum ki, anlamış gibi baktı ve biraz kızgın demek sendin, dedi. Ne bendim, dedim. O hikâyeyi yazan, dedi. Kızardığımı hissettim. Pek, dedi, umduğum gibi değilsin, ne bileyim, ben daha boylu poslu birini bekliyordum. Sen gönlümé bak, dedim. Demek, dedi, ben den on bir yılının romanını istiyorsun. Neden bu çelişkiye düştün.”

KAHRAMAN TIPLERİ

Nazan Bekiroğlu'nun daha önce birçok yerde hatta kutsal kitaplarda da hikâyeleri bulunan Yusuf ile Züleyha ve kendi ailesinden bahsettiği Nar Ağacı eseri dışındaki kahramanları halaşdır. Yazarın kendisinin yoğun duygular yaşayan bir yapıda olması ve bilinçaltı tekniğini kullanması kahramanlarının duygusal olmaları konusunda önemli bir etkendir: "Hattat, padişah, hattatin karısı, genç mezarlık bekçisi, genç kalfa, son padişah, şair Nigâr Hanım," duyu yönü ağır basan, acı çeken, yalnızlık yaşayan tiplerdir. Kahramanların yalnızlığı konusundaki görüşlerini şöyle anlatır Nazan Bekiroğlu:

“...Hepsini takdim eden bir yazar var, yani öykülerin dünyasındaki yazarı kastediyorum. Hepsinin kalbini kuşanan, hepsinin yalnızlığını giyinen, hepsinin acısını gönüllü üstlenen fiktif bir yazar... Son padişahın yalnızlığı bana daha trajik geliyor. Son padişah üzerinde ısrar nereden, yalnızlığı çokça kalabalıkla içindeki tenhalığından kaynaklanıyor. Bu bakımdan çok içe dokunuğu, çok iç acıcı görülür.” Bu konuda yine aynı dergide kendi yalnızlığını şöyle belirtir: "...Üstelik daha acısı, herkeslerle birlikte siz de güzel elbiselerini zi giyerek gezmeye gitseniz yine yalnızsınızuzdır."

Yalnızlık hakkında Nigâr Hanım'ın, *Sevgili* bölümünde söyleiği şu sözler dikkate değerdir:

*“Çokça kalabalıklar içinde
çokça tenhalıklarımla baş edebilmek için
bütün gül defterlerimi Nigâr hanım defterlerine dönüştürmek istemem.”*

Onun kahramanları kendi duygularıyla gerçekler arasında sık sık çatışma yaşırlar. Dindar, eğitimli ve farklı statülerde olmalarına rağmen kahramanları hep bir aradırlar. Onlar ne geçmişte ne de günümüzde yaşırlar. Her iki zamana da yakındırlar. Bunun en önemli nedeni Nazan Bekiroğlu'nun olağan akışta seyreden hayatları değil ruhta cereyan eden konuları ele almasıdır:

“Onları geçmişin kahramanları olarak görmektense geçmişe, düne ve bugüne eşit mesafede duran ama geçmiş zaman elbisesi giymiş kahramanlar olarak görmeyi yeğliyorum.”

Kahramanlarını yansıtırken bir ayna vazifesi görür, aynaya, duvarlara, eskiye derinlemesine bakarak konuşur onlarla:

“Özel bir an. Harem dairesine girmiştik. Belki görmüşsünüzdür, girişte kristal kocaman bir ayna var. O aynaya baktım ben. O aynaya baktığım zaman, kimlerin kendisini o aynada hayranlıkla seyretmiş olabileceğini ve bastığım taşlara kimlerin ayağının geçmiş olabileceğini düşündüm. Az kalsın çıldırıyordum. O an zaman kavramı kalkmıştı. O aynaya bakan insanlarla neleri ortak hissediyoruz.”

Bu konuda Kara Yağmur hikâyelerindeki bir kesit de dikkate değerdir:

“...Belki bir havuzun mermerine çarparak güzelim sağ şakağı yaralanan da bendim. Artık bilmiyorum, artık ayıramıyorum. Fakat bütün bu duvarlar vardılar, benimdiler ve benimle konuştular. Bana çok şeyler anlattılar. Zamanlara mekanlara ve kişiliklere yayıldım.”

ZAMAN

Bekiroğlu'nun hikâyelerinde zaman belirsiz ve kendini hissettirmiyor gibi görünse de hikâyeler Osmanlı dönemine ait olduğu için o yıllara gideriz.

Hikâyelerde olayın geçtiği zamanla, arka plandaki zaman farklıdır. Arka plandaki zamanda farklı yerlere gider, alabildiğine genişler ve kendimizi farklı yerlerde buluruz. II. Mahmut

zamanında iken kendimizi bir anda İstanbul'un işgalinde bulabiliyoruz. Yaz aylarındayken hiç farkında olmadan kendimizi bir anda güz aylarında bulabiliyoruz. Zaman şaşırıcı derecede değişkendir:

"Modern hikâyenin başkahramanıdır zaman. Ve bu artık klasik/geleneksel romanı var eden insanın kendisini ifade edebildiği kronolojik, istikrarlı (çizgisel) zaman değildir. Çizgisel zaman anlayışının tutarlılığı modern dünyanın parçaladığı insanın ruh yapısına müsavi olarak parçalanır... Nun Masalları'na gelince. Onu yazan XX. asırda yaşıyor, düne bugünün meselelerini, acılarını, yüklenerek ve yükleyerek, bugünden bakıyor. Böylece geleneksel olana modern zamanlardan, modern zamanların intzarında bakan yazar tekniğini modernizmden almaktan kendini alamıyor."

ESERLERİNİN KONUSU

Eserlerinin ana konusu her zaman aşktır. Ancak bu aşk anlayışı maddi değildir, derindir, ruhta tecelli eden aşktır ve her şey bu aşkin etrafında şekillenir. Dünyevi olandan yola çıkararak ruhsal aşka doğru yükselir ondaki aşk:

"Aşkın, beşerî basamaktan ilahi kaynağa kadar geniş bir alanı taradığı muhakkak. Beşerî aşk, o en basit ve sade düzlem, karşı cinsler arası cazibe kanunu her insanın mutlak olan yurduna duyduğu özlemden farklı değil aslında. Ama bu basamakta henüz hangi kaynaktan gelen ışıkla gözlerinin kamaştığı fark edilemez... İlahi kaynağına idrak etmiş olan gerçek aşk ise mahiyetinin bilincindedir. Arada bir bilmek farkı sadece. Bilir ve ondan sonra buluruz."

Kalabalık ve yalnızlık ikileminden de sıkılıkla bahseder. Ancak onun bahsettiği yalnızlık kimsesizlikten değil anlaşlamamaktan kaynaklıdır:

"Beni bağışla. Çünkü ırmak yolunun sonunda senin yalnızlığın sana, benim yalnızlığım da sana."

ESERLERİ

Başa hikâye olmak üzere roman, makale, mektup, inceleme, araştırma, söyleşi gibi duzyazının birçok türünde eserler veren Bekiroğlu, *Mor Mürekkep, Mavi Lale, Cümle Kapısı, Yol Hali, Mimoza Sürgünü, Kelime Defteri* adlı deneme kitaplarında akademisyenliğinden aldığı teorik bilgiyi ve sistemli düşünceyi kaleminin zarafetiyle, gücüyle birleştirir. Naif, lirik, kalbe dokunan, aynı zamanda akademik disiplinden sözülüp gelen yazılarındır bunlar.

Yirmi yıla tam on altı kitap sığdırın, hayatının merkezine yazarlığı değil yazıyı alan Bekiroğlu, 2015 yılında yayımlanan *Mucella* romanından sonra yazarlık serüvenine ayna tutan, onu taçlandıran son eseri *Yerli Yersiz Cümleler* ile okurlarının karşısına çıkar. Tüm eserlerinden oldukça farklı bir çizgide olan bu kitapta sadece yayımlanmış eserlerinde yer alan cümleler değil, aynı zamanda hiçbir kitapta yer almayan, defterlerinde, bilgisayarında, sağda solda kalmış onlarca cümle de kendine yer bulur.

Onun aşka, yaşama, ölüme, sanata, edebiyata, acıya, savaşa, nefrete ve daha birçok konuya ilişkin cümleleri yepeni anımlar kazanır. Bu son eseri yedi bölümden oluşur: Ben Sözleri, Yazı Masası, Aşk Kitabı, İnsanlık Halleri, Yaşarken ve Ölürken, Dünya Toprağı, Şikayettek Kitabı...

Sağda solda, defterlerin, bilgisayar dosyalarının arasında kalan onlarca cümleden kurtulmak isteyen Nazan Bekiroğlu cümleye atfettiği önemden olsa gerek kendi cümlelerini bir arada görmek ister ve şöyle der:

"Belki benden geriye tek kitap kalacaksa bu o olsun."

Cümleleri tasnif ederken belki temalara göre alt başlıklar belirler. "Ben Sözleri ile başlayıp Yakarış ile biten bu kitapta kendisine yazıcı diyen, kalbi aşka, acıya, insaniyete, doğaya, kişacısı yaşama ve onun ötesine açık bir kadının eserlerinden de bağımsız bir üst metin var."

Zamanla üslubundaki değişimleri de "Dagalandım da..." ve "Durulдум" başlıklar altında toplar. Kendi halleri değişikçe üslubunda da değişimler yaşar:

"Arayış mı? Bundan sonrası ben de bilemem. O çetrefil gelip dilimde yuvalanır belki yine. Belki sadelikte kalabirim. Yeter ki sığlıkta demir atmayayım."

Kendini anlatmayı çok sevmeyen, hayatının merkezine yazarlığı değil, yazıyı alan, "Kalbe giden yol, dilden geçer," diyen, yolu aşktan geçen bir "yazıcı" Bekiroğlu'nun görünüerdeki hayatı suyun kıyısında sade bir yaşam ve iki kız çocuğuna anneliğinden ibaret. Görünmeyenin ardında ise dev bir hazinenin yattığı bir gerçek.

Son sözü Nazan Bekiroğlu'nun kendisine bırakalım:

"NOKTA VESSELÂM."

GÜRÜLTÜDE “GERGEDANLAŞMAK”*

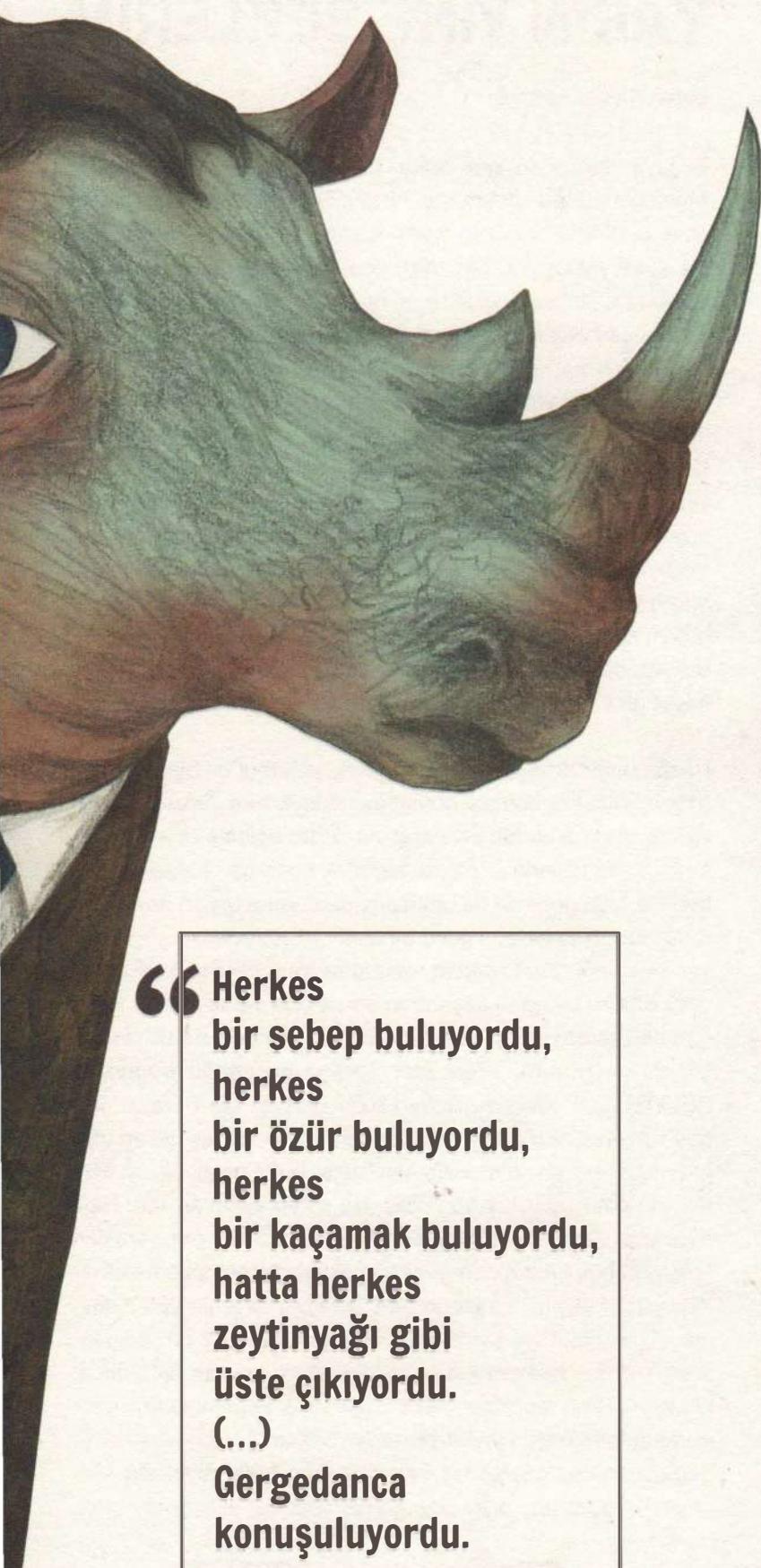
Ece Temelkuran

Çok gergedansınız beyefendi. Hakikaten bravo! Demek artık dünyayla selamı sabahi kestiniz. Ah, elbette, zaten bir işe yaramıyor yaptıklarınız, hem de boşu boşuna kendinizi üzdüğünüzle kalıyorsunuz, değil mi?

Size şapka çıkarıyorum hanımfendi, sizdeki gergedanlık –maşallah!– kimselerde yok. O nasıl kalın bir deri öyle! Tüm kalbimle tebrik ediyorum. Demek artık kendinize küçük bir dünya kuracaksınız ve bu gürültüyle alakanızı hepten keseceksiniz. Ne harika bir fikir! Ne eşsiz bir düşündüş! İşte gerçek gergedanlık budur!

Ne kadar doğru söylüyorsunuz beyler bayanlar, artık herkes kendi başının çaresine bakmalı. Mühim olan bu dönemden sağ salim çıkabilmek, sizce de öyle değil mi? Evet evet, aynen öyle. Biz işimize bakalım, haklısınız. Önümüze bakalım, evet evet aynen öyle.

Gergedanlaşmak büyük bir çaba gerektiriyor, haklısınız. Öyle dışarıdan göründüğü kadar kolay değil, epey zahmetli. Arkadaşların, tanıdığınız ya da uzaktan sevdiğiniz insanlar mesela, cezaevine konuyorlar, hemen onlar hiç olmamış, sen onları hiç tanımadım, sevmemiş gibi yapmalısın. Demek cezaevinde tanıdığınız kimse yok. Ne kadar talihlisiniz. İşten haksız yere atılmış arkadaşınız da mı yok? Tuhaf doğrusu. Ya intiharı düşünen arkadaşınız? Hmm, hakikaten enteresan. Karın tokluğuna çalışan, emeğin karşılığı, aldığı hiçbir şeye yetmeyen, ömrünün sonuna kadar borçlu olacak arkadaşınız? O da mı yok? Aaa, inanmam! Yani çocuğunu bu gürültüden korumak için ne yapacağını şaşırın bir tanığınız da mı yok? Demek siz hiç kimseyi tanımiyorsunuz. Âlâ! Pek âlâ! Siz gergedanların baş tacınızı.

“**Herkes
bir sebep buluyordu,
herkes
bir özür buluyordu,
herkes
bir kaçamak buluyordu,
hatta herkes
zeytinyağı gibi
üste çıkıyordu.
(...)
Gergedanca
konuşuluyordu.**

Bu cümleler, Sevgi Soysal'ın 1972'de yazdığı bir yazıtından. Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın idamından az evvel düzenlenen kampanya için yazmış. Üç gencin babasıyla "aydınların" konuşmasını anlatıyor, babalara nasıl akıl verdiklerini. Babaların "baba dilince", aydınların "gergedanca" konuştuğunu anlatıyor. Soysal'ın vaktiyle pek de sevilmemesine şaşmamalı. (Bu ülke kadınları öldürdükten sonra sever ekseriyetle. Fakat bu başka bir konu, başka bir tür gergedanlık.)

Şimdi sen ben, hepimiz, bütün beyler ve bayanlar, gergedanlaşmak için bir sebep buluyoruz kendimize. Hayat, sağ olsun, her türlü kolaylığı sağlıyor bu konuda. Derimiz kalınlaşıyor. Bacaklarımız kısalıyor, gözlerimiz küçülüyor. Derimiz kalınlaşınca – ve bunu tüm kalbimizle biliyoruz aslında - sonra ne kadar ovalasak da topuk taşıyla, incelmeyecek. Gözlerimiz yeniden büyümeyecek. Bunu bilelim de. Bunu bilelim de, ona göre...

Gergedanlaşmak geri döndürülemez bir dönüşüm. Sonrasında geri dönüp insanlaşılmıyor yeniden. İnsan süsü verebiliriz kendimize elbette, ama insan olunmuyor yeniden, onu bilelim de. Bilelim de.

Gergedanlardan daha güçlü hayvan yok doğada. Aferin onlara. Bravo! İnsandan korkuyorlar ama. Öyle diyor kitaplar. Ne garip değil mi? İnsandan korkuyorlar mı. Sandığımız kadar kırılgan ve kudretsiz değil yani ince derililer. Onu bilelim de. Onu bilelim de ona göre...

* *Gergedanlar*, Eugene Ionesco'nun faşizmin nasıl yükseldiğini, görmezden, duymazdan gelmenin faşistlere nasıl yol verdiği anlatıldığı oyunudur. Tiyatro oyunları üzerine düşünen, yazan sevgili Sevgi Soysal da sanırım "gergedanlık" sözünü bu oyundan esinlenerek kullanmıştır.

Ben de ondan ödünç aldım, Soysal'dan devam ettirdim.

YARIN YİNE BEKLERİM

İsahag Uygar Eskiciyan

Fırçaya sarıldığım gibi sana sarılacağım, desem olmazdı. Mesleğimi buna karıştırmamalıyım. Nihayetinde baba mesleği ve ben ciddi düşünüyorum. Kapının önünde bekledim. Çıkış saatı yaklaşıyor. Birazdan son müşteriler için son anons yapılacak. Kapılar kapanacak, hesaplar görülecek ve Menekşe film gibi değilse de hayat gibi önumden geçecek. Önünde durduğum markette kasıyer. Kasıyer ne kelime, onların sultانı ya da bu işi yapmak zorunda kalan bir melek. Ve kesinlikle angel değil. Bildiğimiz halis Anadolu meleği. Bir kanadıyla Kazdağları'nı yellese diğer kanadı Van sularına değer de isnanmaz. Alnı hep gökte, gözleri desen bulutlara kilitli, şarkı söylese sesi gökkuşağında neşeye kayacaktır. Bir "of" etse kuşların göç yolu değişir, bir "ah" çekse karahindibalar tekrar bir araya gelir çiçege dönüşür... Aşağılara baksa selam edeceğim ama bakmaz ki. Sesim titriyor, "*affedersiniz, ihii hii, bir dakika, bakabilir misiniz?*" Bakmaz da geçer. Önumden típkı hayat gibi. Ben yarın yine beklerim.

Hasan beni tekmeyle uyardırdığında İstanbul'un binalarından birinin daha boyanması gerektiğini düşündüm. Gözlerimi ağır ağır açtım. Yukarıdan yer yatağına doğru eğilmiş ve ağını açsa mutlaka hislerimle dalga geçecek kocaman kafasıyla sırtıyordu. Dün gece de mi bekledin, dedi. Arka dişleri de göründü ve bu gülüş elbette genç bir âşık için yüzyılımızın yeni vahşetlerindenindi. Evet, dedim, gerekirse yine beklerim. "Salak," dedi. Başka bir konu üzerinden bu yargıya varsayıdı hak verirdim belki ama mevzu Menekşe'ye ben sadece ruhumun notalarını dinliyorum. "Hadi kalk, karşıya geçeceğiz bugün, ta Beşiktaş'a..." Kalktım. Dairedeki... Aslında biz buraya "koğuş" diyoruz, düzeltiyorum. Koğuştaki on yedi kişinin en ufuğrı ve tabii ki hepsinin çrağıydım. İstanbul'a geleli bir ay, Menekşe'ye tutulalı otuz gün oldu. Bu şehrə aşkla alıştım. Hâlâ uyuyanlar davardı koğusta. Yan yana dizilmiş yer yatakları arasında birini ezmeden geçebilmek için temel bale hareketlerinden birkaçını bilmek gereklidir. Öyle geçtik aralarından, kıvrıla kıvrıla, seke seke... Banliyö trenine yetişmek için adımlarımız sıklaştı. Hızlandıktı. Hasan önde ben arkada öyle girdik istasyona tren saatinde geldi. Buna artık şaşırıyorum. Son durakta inectiktik, Haydarpaşa'da. Kıcılarımız sert oturaklığa değer degmez gözlerimiz kapandı. Ben belki rüyamda Menekşe'yi görürem diye boş zamanlarımda uyuyorum artık.

Menekşe rüyama, uyku gözüme bir türlü gelmedi. Trenden inince sarsıntı hemen kesilmez, bir süre zelzeleyi ayaklarının altında taşırsın. Öyle yürüdüm. Hasan daha ustaydı ve öndeydi. Dönüp tekrar "Salak," dedi. Haklı değildi. Beşiktaş vapurunun kalkmasına çeyrek saat vardı. Hasan koşup börek aldı. Ben vapuru bekledim. Vapurda çay da aldık. Kahvaltımızı yaptıktı. İskeleye yanaştık. Vapurdan indik. Sık adımlarla yürüdük. Dokuz katlı, babamdan yaşlı bir apartman. Elleri olsa hemen öpüp alınıma götürürdüm. On üç kat iskele bağlanmış cephesine. İskelede maymun gibi tırmanmak en sevdigim iş. Hasan bunu biliyor. "Hadi bakalım çatıya kaç dakikada varacaksın?" dedi. Saat tuttu. Rekor benimdi. Rekorumu kırmam gerekiyormuş gibi hızlandırmışım, işaretini bekledim. "Başla," dedi. İki dakika yirmi beş saniye sonra çatıdaydım. On üç iskele katı, bina katıyla dokuz... "Bravo," dedi, sesi aşağıdan zor duyuluyordu, "ama salaksın da." Çatıda boyadan ağırlığı katbekat artmış iş giysilerimi giydim. İskeleden yine hızla inip Hasan'a boyaya hazırlamalıydım. O ustamdı. İnşaatta askeriyyeden daha keskin rütbe sistemimiz vardı. Usta ne dediyse o. Boyasını hazırladım. İskelede altıncı kata çıkardım. Sonra elime spatuayı alıp binanın güney cephesinden eski boyayı kazımaya geçtim. Günüüm apartmanın güney ve doğu cephesi arasında mekik dokuyarak geçti. İş bitimi adımla atacak halim kalmamıştı. Zar zor vapura attım kendimi. Vapurda uyudum, trende de... Hasan'ın dürtmesiyle gözlerimi açtım. "Geldik," dedi. Koğuşa kadar sessizce yürüdü. Dudaklarımı kıpırdatabilecek halim yoktu. Hasan daha dirençliydi, ustaydı. "Dinlen, bu hafta hep Beşiktaş'tayız," dedi. Saate baktım, kendime geldim. Banyoya girdim. Çıktığında sanki onca saat çalışın ben degilmiş gibi dippdiriydim. Aşk beni sağaltıyordu. Kendimi yine o malum noktada buldum.

Gözlerinin rengini Marshall kataloğundan mı seçti baban, desem olmazdı. Aşkla işi en son Cevdet abi karıştırdı. Onun da hayatı karıştı, darmaduman oldu. Bunu yapmamalıyım. Oysa kaç gündür yıkıyorum tenimi. Üzerimde tek damla desen boyaya yok. Dilimde nalburiyeden bedava söz öbekleri. Dilim değişmeli. Duygularım ağızımın içinde fırçaya dönüşüyor hep. Dilimi ve kelimelerimi tinerle temizlemeliyim. Şimdi ışıklar söndü, çıkıştı ve Menekşe limon kolonyası kokarak önlüğünden geçiyor. "Pardon biraz konuşabilir miyiz?" Menekşe'nin ayakları hızlı, cümləm tamamlanmadan kayboluyor gözden. Kolonya kokusu ondan daha yavaş. Menekşe bunu seviyorsa ben kolonyaya yatırırmı bedenimi. Koğuşa dönüyorum. Yarın yine beklerim. Hasan aynı şekilde uyandırıyor beni. "Salak," diyor yine. Hemen hazırlanıyorum. Çıkıyoruz koğuştan. Beşiktaş'taki apartmana kadar o konuşuyor, bana çocukluğunu anlatıyor. Benim dinlediğimi

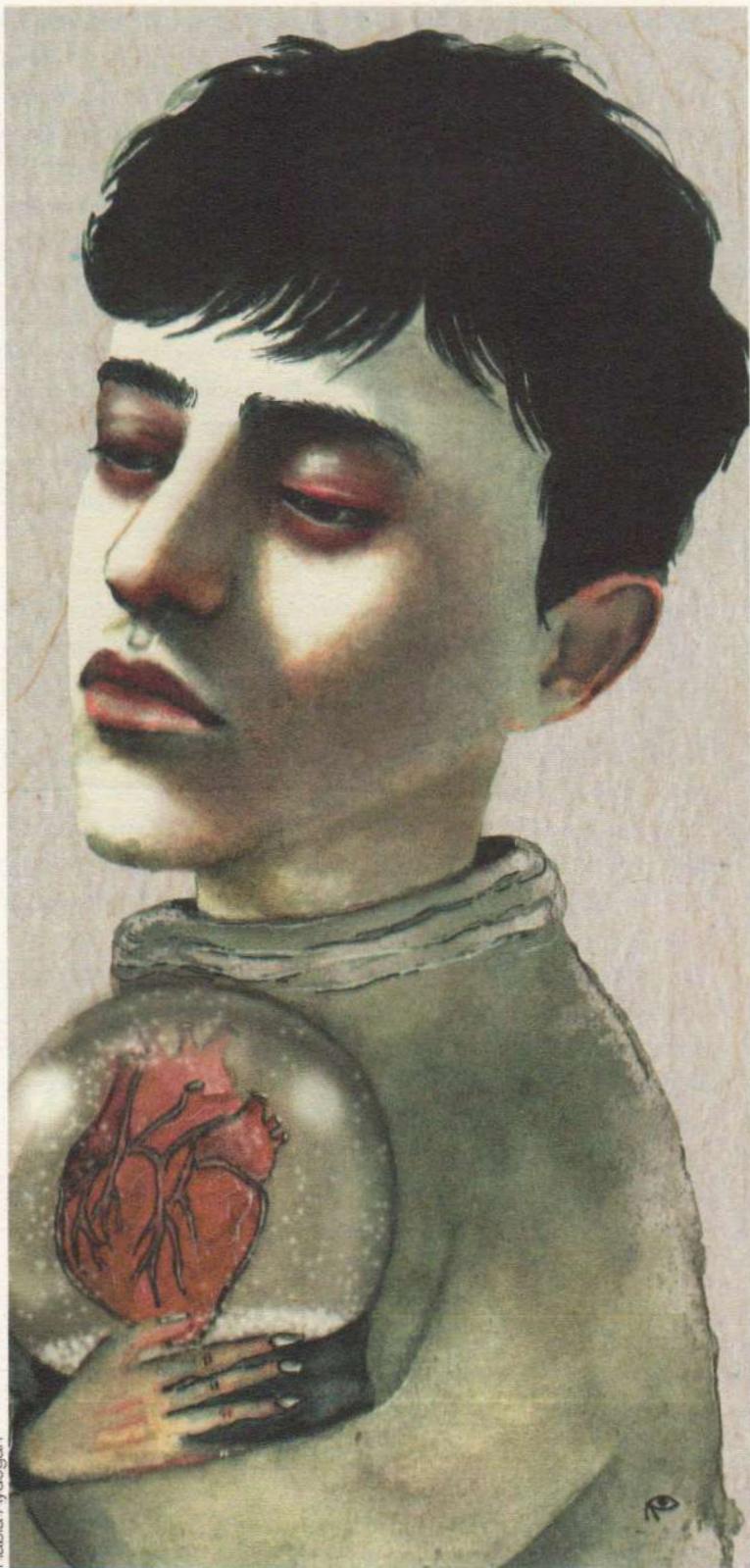
sarıyor. Ben bugünlerde başka şeyleri daha az düşünüyorum. Menekşe narin kökleriyle beynimin kılcal damalarını sarmış sarmalamiş. Başka kimseye pay bırakmamış. İyi etmiş, oh etmiş. Baktı sözünü kesmiyorum, Hasan iskeleye de anlatmaya devam ediyor. Elimizde fırça, önumüz duvar ve Hasan'ın bitmek bilmez anlatısı. Hıı hı, deyip geçiyorum. Ama bundan eminim, olay Kars'ta geçiyor. Bir bunu anladım. Dördüncü katın balkonuna vardırmıştık işi. Küçük bir kız balkondan bizi gördüğü gibi annesine seslendi: "Anne balkonda adamlar var." Anne hemen gelip sardı korkmuş kızını. "Onlar adam değil boyacı," dedi. Hasan'la göz göre geldik. Gülmek zorundaydık. Öyle yaptıktı. Hasan anlatısına isteksiz devam etti. Benim kafamı doldurmuş Menekşe, küçük kızın cümlesini tekrarladı. Silkindim. Hasan'ın anlatıyı kesip uzun hava tutturduğunu o anda fark ettim. Sigara molası veriyoruz, dedi. İyi ama ikimiz de sigara içmiyoruz ki, dedim. Olsun, dedi. Bir yirmilik banknot verdi. "Git kap gel, Marlboro olsun, uzun." Üst üste yaktık. Ben Menekşe diye çektim içime, onunki zaten içindeydi. Usta ne derse o. Erken paydosu verdik. Vapura yetiştiğim. Köpüren sulara baktı. Birkaç defa, "İyi ki yüzme bilmiyorum," dedi. Beni banliyöye bindirdi. "Direkt koğuşa," dedi, "ben sonra gelirim." Haydarpaşa Gari'nda bana el salladı.

Koğuşa vardım. Kimse yoktu. Yıkandım, arındım. Saçlarımı taradım. Biraz dolaştım, çokça saate baktım. Bu sefer daha erken bekleme noktama konuşturdum. Orayı mülküm bildim.

Teninin berraklığını kimyagerler ne bilsin, desem olmazdı. Boya sanayinde ilerleyemedik ama anan baban iyi işçilik çıkarmış saçların için, desem bu da olmazdı. Bir damla beyaz boyaya olmasa yüzünde yine kara dururdum, desem hiç olmazdı. Mesleğimi gönlümden uzak tutmalıyım. Gönlümü beynimden uzak tutmalıyım. Uzağı aramızdan kaldırımalıyım. Menekşe her zamanı yerinde. Ben de öyle. İçeriden yönüme doğru bir ışık, Menekşe almış hızını getiriyor. Nurunu anlatısam melekler incinir. Gözlerinin üstünde kaşları hafif çatıyor, henüz kapanma saat de değil üstelik. İlk defa bu kadar yakından görüyorum, ilk defa nefesinin yalımı yüzümde. Ölmeden de dünyadan kopabilirim. Gözleri gözlerimin içinde, "Ne istiyorsun benden, bırak artık peşimi." Dönüyor, gidecek, yine uzaklaşacak benden. "İhı ihı, şeyyy, pardon..." diyebiliyorum. Duruyor. İlk defa dinlemek için duruyor. "Ben eskiden beyaz tavukları melek sanırdım," diyorum. Kapının önündeki çuvaldan irice bir patates alıyor. Kafama fırlatıyor. Güvenlik gelmeden tüyüyorum. Koğuştan Hasan'ı soruyorlar, gelmedi, diyorum. Sonra bir daha hiç gelmedi. Keşke yüzme bilseydi.

KAR YARASI

Bahri Butimar

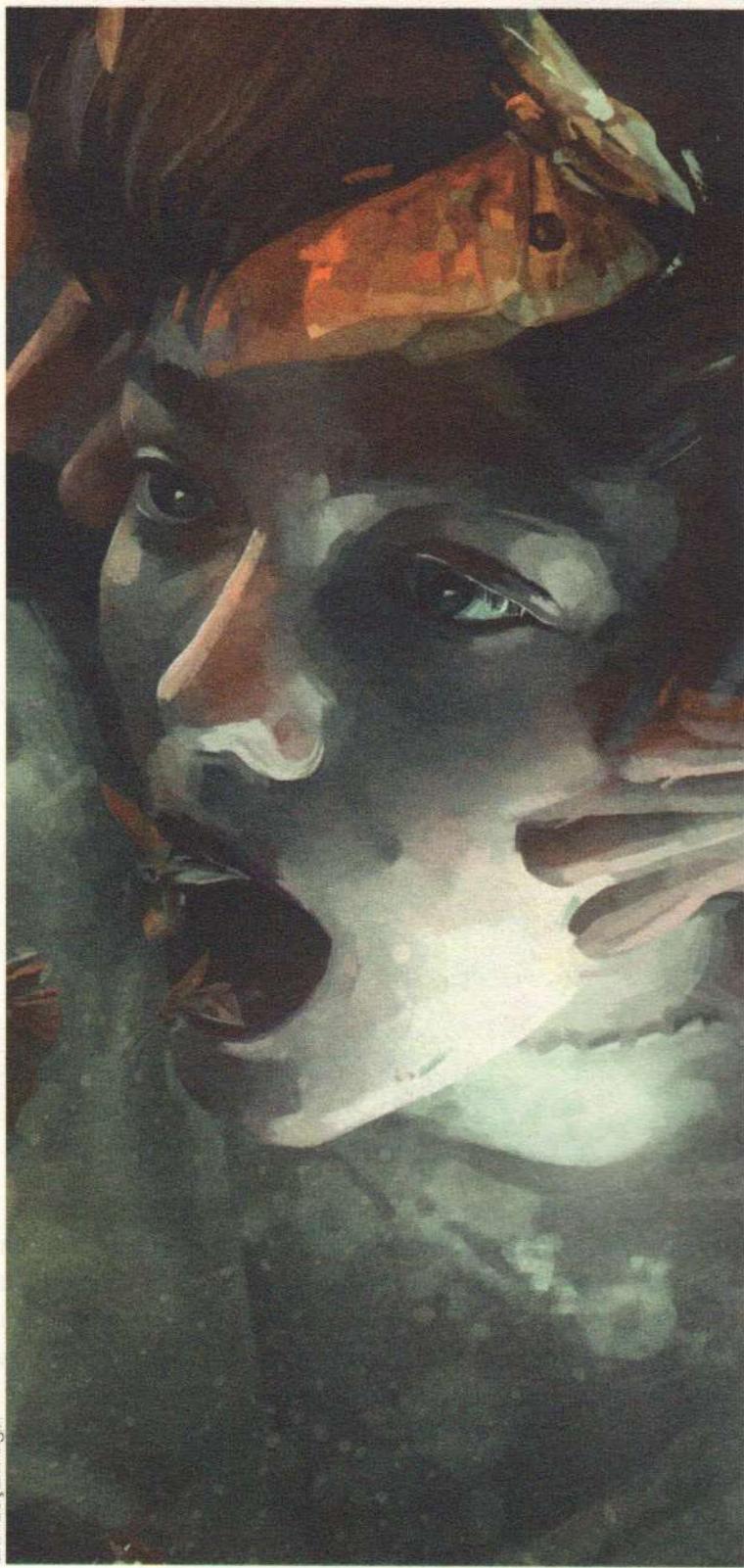

Rabia Aydoğan

Olur olmaz bir mevsimde
Belki bu mevsimde kendimi bulacaktım,
Uyandığım düştən gerçəge varmak gibi
sulu sepken akşamlarda,
Seni kaybetme isteğiyle ardımda bırakacaktım.
Yine bir tekrarsız sabahın heyecanında,
kar yağıdı;
Çocukluğuma döndüm,
sen vardın!
Bir elinvardı sarmaşık dalları huyunda
Sarış dert yanımı teslim aldı...
Bir yara vardı etimin altında pahasız
Altın iletkenliğince kuvvetli
-Yahu alt tarafı kar, fısıldayışların sızıyor yaraya-
Kanatır arkadaş bu hafif simetri
Bu alayçı ağır ironi yakıyor kanımı
Ne sandın geometriyi
Mesela iç açıları bir karenin
İç açıları kadar kesindir değeri...
Bir elim vardı benim sahipsiz
yalnızlığını ancak ötekiyle geçiştiren,
Beriki saçlarına parmak tüketirken,
Uçlarından mürekkebi eksiltmemiş,
Biri yumruk gibi oturmuş ağızımın mağarasında
ejderha geçişine engel,
Öbürü çarmıha kurulmuş İsa bekleyişinde,
Olur ya göğe yükselsin
Yıldızlardan yüregine iner...
Karlı bir hava olsa dahi
Bulutların ardi muhakkak yıldızlara gider...
Bekledi kaç tane varsa ellerim,
Hasret ve imdatla üstelik
Üstelik imdada kimsecikler gelmedi...
Bir yara uyandı etimin bahtınca karda
Kar beyaz mıydı sahi gözlerimde?
Cam karlı mıydı?
Çağ gözündü senin o aşıkâr!
Kan yanar mıydı?
Yanar, kan da yanar,
Yanmak zorunda şiir kanamışsa
Çünkü her şiir bir yâradır
Bir yaratır üstü karla kaplanan anılar;
Kabuk tutmaz hiçbir zaman...

KİŞ SANCISI

Nazlı Başaran

Ay vurur yüzüne
tüm vedası yarıml kalanların.
Masaya bir bardak daha koyulur uzunca vakit,
Aynı sokaktan geçirilir,
O malum şarkı dinlenir,
Ne zaman o tarihe gelse takvim,
Altı kalınca çizilir.
Gece uykularını bıçak gibi kesen o ağrılar,
Tedavisi olmayan o kıskançlıklar,
O yalvarışın sessizlige bürünmüş halleri,
Volta atalar ter döken çarşafta.
Hani evde unutulan o eski kazak,
el örgüsü, rengi soluk biraz da tadi kaçık
Yerini yadırgamış,
Asla sahip olunamamış
Tuzu bir yaraya basar gibi
Aciyi kucaklar gibi
Bilmem kaçınıcı kabusun
kaçınıcı yanlığında uyutur seni.
Baharın gelmesini beklerken,
O baharın hiç gelmeyeceğini bilerek
Her yeni yüzde aynı kış,
Aynı sancayı daha da büyüterek
Televizyonda dönen bir reklama kederlenip ağlayarak
Komşular sesini duymasın diye kitaplarını ısırarak
Sayfalar dolusu acıyla
Gün biter
Gece geçer.
Usulca damarlarından
yeryüzüne sizar zaman
Sen de aynı acıyla göğsünde,
Başka bir kış sancısına kadar beklersin.
Beklersin işlerin yoluna girmesini,
Herkesin acını sahiplenmesini,
Gönlündeki kuşların büyümemesini beklersin.
Dursun dünya,
Dönmesin.
Yöringesinden çıkışın tüm gezegenler,
Alt üst olsun insanlık istersin.
Sokakta yürüyen paramparça,
Canı en çok yanmış olana
Durup dersin ki;
Acıtmadı ama teget geçti sevda

İÇSELLEŞTİREMEDİKLERİM

Mustafa Silici

Züla ÖzTÜRK

Aşk bir anomalilik halidir.

Yani normal olmama. Peki ya normal nedir? Olağan, alışilateden. O halde aşk; olağan seyreden her şeyin dışında kalan farklı duyular ve eylemler bütünüdür.

Kays. Henüz çokçukken aşık olmuştu Leyla'ya. Öyle sevmişlerdi ki birbirlerini, Kays beslenme çantasındaki tam tahilli bugday ekmeğini, Leyla da organik meyve suyunu paylaşmadan edemezlerdi birbirleriyle. Gel zaman git zaman filizlenen aşklarının feleğin silsesini yeme vakti gelmişti. Kader bu ya; LGS henüz değişmeden giriverdiler sınava. Kays puanı yetmediğinden

çevre okullardan birini tercih etti, Leyla ise dereceye girip Galatasaray Lisesi'nde okumaya başladı. Kays için zorlu günlerin başlangıcıydı bu. Her gün Beylikdüzü'nden Beyoğlu'na gide gele aklını yitirmiştir. Hele de metrobüste hiç oturamamak, onu içten içe tüketmeye başlamıştı. Arkadaşları dalga geçip ona Mecnun demeye başlamışken, Leyla ise Fransız ekolü ile büyümüş Orçun ile flört ediyordu. Üzerlerindeki kötü lanet onları bir araya getirmemeye söz vermişti sanki. Rivayetlere göre de Leyla ile Mecnun bir daha asla kavuşmadılar. Mecnun Kilyos sahilinde bir barakada yaşamaya başladı, Leyla ise Paris'e yerlesdi.

Romeo. Onu gördüğü ilk andan beri gözlerini aşk bürümüştu. Varsa yoksa Juliet'ti. Sabah uyanır uyanmaz ilk işi Juliet'in hikâyesinde ne paylaştığına bakmak olurdu hep. Neleri beğenmiş, ne yorumlar yapmış 'stalk'lamaktan adamakıllı kahvaltısını bile edemezdi. Juliet de boş değil ya, gizli gizli Cihangir'de onunla buluşur aşk yaşarlardı. Her şey muazzam bir şekilde devam ederken Juliet'i bir gün bir mühendis ister. Babası da "ne de olsa okumuş adam" diye düşünmeden verir ona. Aşk bu ya elinden bir şey gelmeyen zavallı Juliet Kadıköy'de bir falcıya gider. Falcı, bir süre ölü numarası yapmasını, bunu da mühendismeye yutturmasını tembihler. Falcının aklına uyan Juliet, Romeo'ya WhatsApp'tan durumu anlatır ve planını uygulamaya başlar. Şarjı yarılmış giden Romeo'ya mesaj ulaşmaz. Gittiğinde bir bakar ki Juliet ölmüş. Buna dayanamayan Romeo, bindiği taksiyi FSM köprüsünde durdurur ve kendini boğazın serin sularına bırakır. Her şeyden habersiz Juliet akşam ana haberde alır Romeo'nun öldüğü haberini. Dayanamaz, o da kırılar canına.

Yazın gelmesi ile birlikte Antalya Expo Center'da yine konser silsilesi başlar. Konserlerden biri de unutulmayan isimlerden Latin Amerikalı Mark Antony'e aittir. Olağanüstü konser performansının sonrasında Mark "You Sang to Me" şarkısını da söyleyip alkışlarla birlikte sahneden iner. Ertesi gün ise gönlünü hoş tutmak için ülkesine dönmenden ne arzu ettiği sorulur. Mark, Kleopatra plajına gitmek ister. Onu hemen klimalı, deri koltuklu ve LCD'li vip araca bindirip yola koyulurlar. Plaja gelirler ve Mark kumsala ayağını basar basmaz gözleri bir afeti devrana takılır. Sorar hemen: "Oh God, who is that girl?" Etraftakiler hep bir ağızdan "She is a Kleopatra. She is very very beautiful girl. She is swim," diye cevap verirler. Mark anlamsız cümlelerin içinden alacağını almıştır. O sihirli ad: Kleopatra. Etraftakiler yanından uzaklaştırıp Kleopatra ile tanışmanın bir yolunu bulur ve onu bir şeyler içmeye davet eder. Birlikte Lynchburg Lemonade yudumlarken, Kleopatra da gönlünü Mark'a kaptırır. Mark ülkesine dönmekten vazgeçer ve Antalya'ya yerleşir. Her şey yolundadır ve büyük bir aşk yaşarlar. Ta ki Mark'in self mutilasyon eğilimi olduğu ortaya çıkana kadar. Bir gün kendisine zarar veren Mark, hazır bir şekilde Kleopatra'nın kollarında Hakk'ın rahmetine kavuşur.

Diego. Mahallenin en çapkın erkeği. Aynı anda beş kişiyi idare eden kendine göre hızlı, kadınlara göre yakışıklı ama beş para etmez bir adam. Üstelik evli. En zehirli oyunu ise avlarını evine davet edip resim koleksiyonunu göstermek. Diego, dijital pazarlama uzmanı eşi bir gün isteyken bir hanımfendiyle tanışır ve onu da Nişantaşı'ndaki evine davet eder. Eve vardıklarında hanımfendinin de resimle alakadar olduğunu fark eder. Onun için bu hiç alışılmış bir şey değildir. Konuştukça konu konuyu açar ve Frida'ya gönlünü kaptırır Diego. Sık sık buluşan ikili bu

yasak aşkı daha fazla sürdürmeyeceklerini fark ederler ve Diego'nun boşanması gerektiğine karar verirler. Diego anlaşmalı boşanma ile ilk celsede boşanır ve Frida ile zaman kaybetmeden evlenir. Aileleri nedendir bilinmez ama ikiliye "fil ve güvercin" adını takar. Fil aşağı fil yukarı, güvercin sağa güvercin sola. İnişli çıkışlı ilişkilerinden bunalan Diego kadınların "beş para etmez" yakıştırmasını haklı çıkaracak ya, hiç rahat durmaz. Etler'de, Bebek'te, Ortaköy'de onlarca kez başkalarıyla yakalanır. Zavallı Frida daha fazla dayanamaz ve boşanmaya karar verir. Boşanırlar. Birkaç zaman sonra özlemlerine yenik düşüp tekrar evlenirler. Boşanırlar, evlenirler, boşanırlar, evlenirler, bu ilişki aşk içinde böylece devam eder gider.

Kafka. Ülkenin en çok satan fikir, sanat ve edebiyat dergisi KAFKAOKUR'da yazarlık yapmaktadır. Yazdıklarını farklı dillerde farklı toplumlara da ulaştırmayı hayalini kurar. Bir gün Moda'da uzun çekim amerikanosunu içip gözlüğünün üstünden etrafi süzerken bir çevirmenle tanışır. Milena. Nasıl güzeldir, nasıl derin bakışları vardır. Kafka, Milena'ya bir limonlu cheesecake söyleyip uzun zaman geçirirler. 20 liralık siparişle saatlerce masayı işgal eden ikili; durumun farkına varıp bir dahaki görüşme için sözleşip ayrılırlar. O günün akşamı Milena, Kafka'nın olağanüstü dilinden etkilenmiş olacak ki Twitter'dan onu 'mention'layarak çevirilerini yapmak istedigini bildirir. Bu durum karşısında çılgına dönen Kafka, Twitter'da DM'den mektuplar göndermeye başlar. Milena aldığı her mektupla rüyalara dalar. Kafka yazar, Milena okur çevirir. Kafka okur, Milena'ya yazar gönderir. Bu böylece devam eder. Kafka'nın nişanlı, Milena'nın ise evli olmasına rağmen aralarında müthiş bir aşk başlar. İki yıl kadar birbirlerine mektuplar yazırlar. Bu süreçte biri Levent'te, diğeri de Florya'da olmak üzere iki kere buluşırlar. Aralarındaki elektriğin azalmasından mı, yoksa o anki şartlardan mı bilinmez ama görüşmemeye kararı alırlar. Aslında pek tercih etmediği böyle bir sonucun ardından yengeç burcu Kafka, hassaslığından ötürü kederlenir. İnce hastalığa tutulur. Anbean erir, tükenir. Bir gün, Barbaros Bulvarı'ndaki yokuşu tırmanırken kalbine yenik düşer ve vefat eder. Milena, Kafka'nın Zincirlikuyu'daki kabrini birkaç kere ziyaret eder ve sonra onu unutur gider.

Aşk. Bir anormallik hâlidir. Onu yaşarken, dinlerken, anlatırken de anormal olmak gereklidir. Aşk normalleştirilemez. Sen ki onu bilimsel bir makale gibi okumaya başlayıp bahsi açıldığından gerçek de olsa, olduğu gibi anlatırsan, ona olan farkındalığı da yerle bir etmiş olursun. Muazzamlığa alıştırılmış bir aşk sıradanlaştıysa eğer, o muazzamlığı sıradanlaştırp aşkı farklılaştırılsın.

İşte bu yüzden gerçek aşk olağan seyreden her şeyin dışında kalmalıdır.

SARDUNYA

Eray Yasin Işık

Nihat Bey yağmurun sesi ile uyandı. Karanlıkta bir süre öylece tavana bakıp dinledi. Sonra el yordamı ile gözlüklerini arayıp buldu ve zorlanarak kalkıp pencerenin kenarına gitti. Perdeyi tam da açmadan, aralayarak sokağa baktı. Sokak lambasının soluklığında yağmur hızla yağıyordu. "Hey gidi rahmet, yaň bakalim!" diye söylendi. Sonra biraz eğilip pencere önündeki çıktıda duran sardunyaaya baktı. Keyifle gülmüşedi, "Ne güzel yıkaniyorsun," diye fısıldadı. Sonra dönüp koltuğa kuruldu. Karanlıkta öylece oturdu ve gözlerine Saniye'nin hayali geldi. Saniye ona, "Çık biraz hava al," dercesine bakıyordu. "Hayır," diye söylendi kendi kendine. "Hayır, dışanya çıkmayacağım. Hiç kimse beni, senin hayallerinin olduğu bu evden çıkartamaz." Sonra üzgünle başını öne eğdi. "Gençliğimizde yağmurun altında dolaştığımız günü hatırlıyor musun? Sırılsıklam olmuştu. Annem deliye dönmüştü eve geldiğimizde. Hastalanacaksınız diye bağırap çağırılmıştı, koşturup havlu getirirken. Oysa biz kahkahalar atıyordu. Hey gidi günler Saniye. Kırk yılı geçti mi? Geçti tabii."

Kalın perdelerin arasından sızan gün ışığı Nihat Bey'i koltuğunda oturur buldu. Güneş çıktığına göre yağmur dinmiş olmamıştı. Bir ara kalkıp perdeleri açmayı düşündü. Sonra bu sanksi Saniye'ye ihanet olacakmış gibi geldi ona, vazgeçti. "Böyle miskin miskin oturacak misin?" diye sordu kendi kendine, sonra kendisini, "Evet oturacağım, ne var!" diye tersledi.

"Kalkıp sardunyaaya da bakmayacak misin?"

"Hayır bakmayacağım, dün gece iyice su aldı, şimdi de güneş var, halinden memnun," dedi kendine.

"Ya yağmur fazla gelip sardunyaaya zarar verdiyse..." diye korkuttu kendini...

Telaşla yerinden fırladı. Perdeleri aralayınca güneş gözlerini kamaştırdı. Bir süre görmez oldu. Görmeye başladığında sardunyaaya baktı. Çiçek pırıl pırıl gülümser gibi ona bakıyordu. Derin bir oh çekip koltuğuna döndü. Saniye'nin hayali gözlerinin önüne geldi. Ona teşekkür edercesine gülmüşyordu. "Merak etme Saniye, ellerinle diktığın bu sardunyaaya hep gözüm gibi bakacağım. Ben öldükten sonra da oğlana emanet ederim. O bakar, meraklanma. Oğlumuz bizi sever." Oğlu aklına geldiğinde içini başka bir üzünen ve özlem kapladı. "Ne kadar oldu görmeyeli?" diye iç geçirdi. Hesaplamaya çalıştı. Sonunda, "Adam sende. Yine gelmeyeli aylar oluyor!" diye bağırdı boşluğu.

Nihat Bey sofadan gelen gıcırtı ile irkildi. "Dışarıda birisi var," diye düşündü. Oturduğu koltuktan hiç kalkmadan bağırdı:

"Hey kim var orada!" Önce bir sessizlik, arkasından tekrar bir gıcırtı duyuldu. Bir an oğlunun gelmiş olabileceğini düşündü, öyle ya anahtar bir tek onda vardı. Kuşkuyla bağırdı: "Burhan sen misin?" Odada yankılanan sesine bir cevap alamadı. "Allah Allah," diyerek sonunda yerinden kalktı ve sofaya çıktı. Bir tekir kedi tedirgin ona bakıyordu. Nihat Bey gülümşedi. "Sen mi geldin yine? Saniye gittiğinden beri bu evde yemek pişirilmediğini bilmiyor musun?" Tekir söyleneni anlamışçasına dönüp girdiği pencere aralığından sokağa gitti. "Bu pencereyi de yaptırmak lazımlı," diye düşündü Nihat Bey. Sonra, "Oğlan gelsin yaptırınsın," diye kendi kendini telkin etti.. Sonra oğluna söylemeye başladı. "Neymiş efendim, bu ahşap evlerin kahri çekilmezmiş. Kat karşılığı verilsinmiş! Bak sen, bizi o kötü apartman katlarında oturtacak. Sanki kendisi bu ahşap evde büyümemiş gibi..." Bir den ayağının suya girdiğini hissetti. Sofadan aşağı kata inen merdivenler yukarıdan su almıştı. Kafasını kaldırıp tavana baktı. Bir süre nereden su geldiğini araştırdı, göremedi. "Kim bilir nereden akıyor yine?" diye söylendi. Sonra iç çekerek "Hele bir oğlan gelsin bakalım," diye cevapladi yine kendisini. Tekrar oturma odasındaki koltuğuna döndü.

Günler haftaları, haftalar ayları kovaladı. Ayları Nihat Bey oturma odasındaki eski koltuğunda karşıladı. Kapalı perdelerin arasından sızan güneş bile odayı kavuruyordu. Nihat Bey sıkıntıyla döndü, "Kim bilir bu güneş sardunyaaya nasıl zarar veriyor?" dedi boğuk boğuk. Kalkıp bakmak istedi, ama çiçeğin solduguna dair içindeki korku onu duraksattı. Bir süre oturup bekledi. Yine de içindeki meraka yenildi. Kalkıp perdeyi araladı ve sardunyaaya baktı. Korktuğu başına gelmişti işte. Aşırı sıcaklara dayanamayan sardunya boynunu bükmüşti. Hüzünlle başını yukarı kaldırıldı. "Affet beni Saniye, ben aptalın, tembelin birisiyim. Bana emanet ettiğin bir çiçeğe bile bakamadım." Hüzünlle tekrar koltuğuna döndü. "Acaba saat kaç?" diye geçirdi içinden. Sonra kendi kendisine gülmüşedi. "Saatin ne önemi var be Nihat Efendi. Hangi gündesin, hatta hangi aydasın onu bile bilmiyorsun."

Öylece hep yaptığı gibi koltukta oturup gözlerini karşıya dikti. Kaç saat geçti belli değil, aşağidan kapının açıldığı duyu. Eve birileri gelmişti. "Oğlum," diye haykırdı. "Oğlum geldi! Nihayet oğlum geldi!" Kulak kabarttı, Burhan yalnız değildi. Birileri ile bir şeyler konuşuyordu. İyice kulak kabarttı. "Hiç ses çıkartmıyorum, beni evde yok zannetsin. Kapımı açınca sürpriz olur," diye sevinçle yerine yerleşip oğlunu beklemeye başladı.

Kapı açıldığında Nihat Bey sevinçle yerinden kımıldadı. Oğlu tam karşısındaydı. Neredeyse bir yıl oluyordu görmeyeli. Biraz

daha büyümüşü sanki. Oğlunun gözlerinin içine bakıyordu. Ama ne yazık ki Burhan onu görmüyordu. Yanındaki adama dönüp, "İşte gördüğünüz gibi, arsa olarak merkezi yerdeyiz. Yani sizin için de iyi bir yatırımla olacak," dedi "Eee Burhan Bey, ben de kolay kolay kimseye yüzde elli hisse vermem," diye cevapladı çizgili parlak takımlı adam. Nihat Bey şaşkınlık içerisinde bağırdı: "Oğlum ben buradayım!" Ama ne yazık ki oğlu onu duymuyordu. "Babam," dedi Burhan, "annem gibi babam da bu evde öldü. Annemin acısına iki ay dayanamadı, kalp krizinden babamı da kaybettik. Ne yazık ki yurt dışındaydım, babamın cenazesine gelemedim," diyerek dolan gözlerini sildi Burhan... "Ne yapacaksın ölenle ölmüyorum," dedi parlak takım elbiseli... "Ölüm hak miras helal," diye devam etti. Kurumuş sardunya'yı saksıdan koparıp bahçeye attı. Nihat Bey son bir kez oğluna baktı. Burhan ağlıyordu, o ise sardunya'yla birlikte yok oldu.

KOKUNUN İZİ

Kaan Murat Yanık

Sayı 24 | Anı

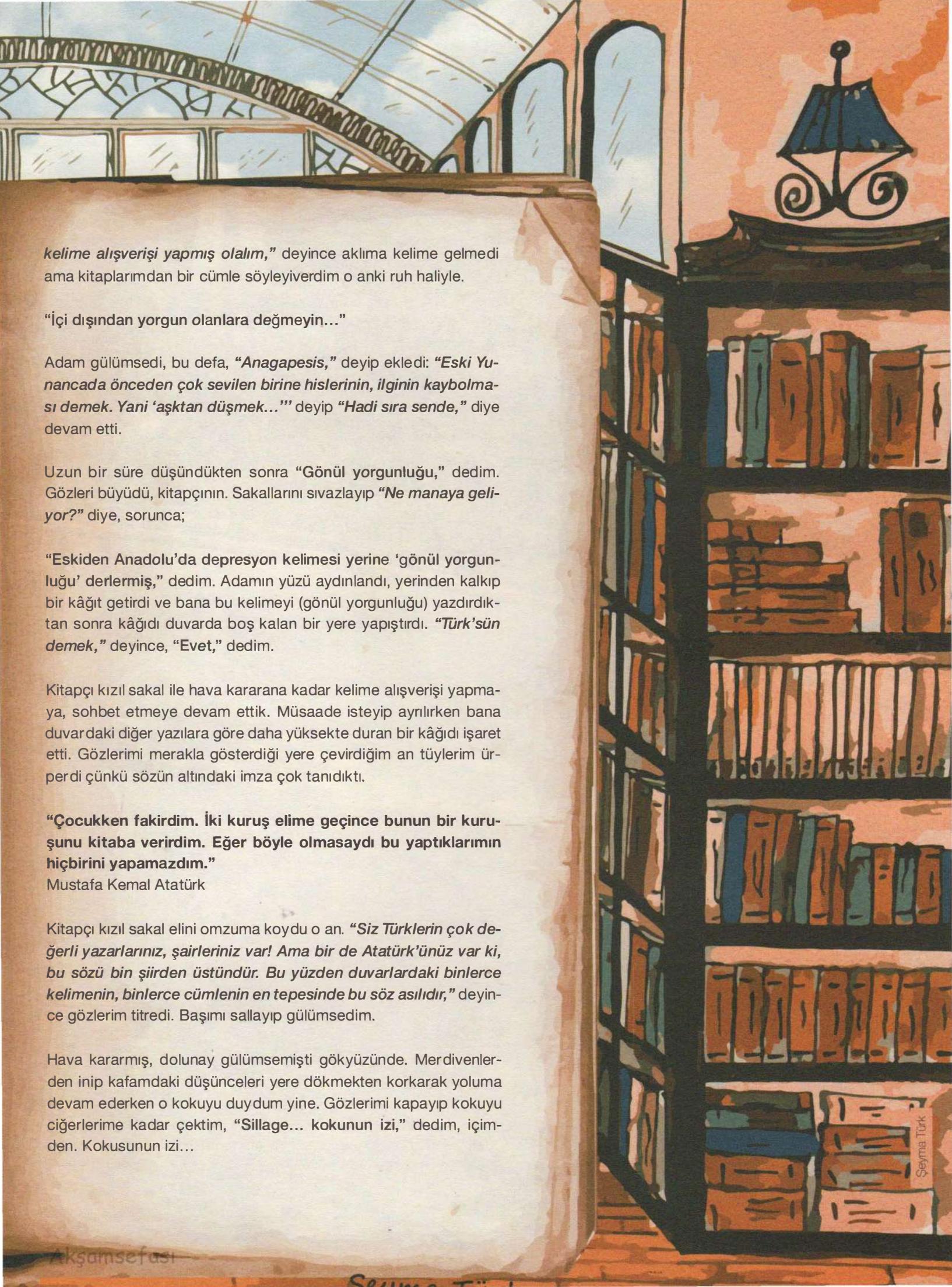
"Olmayacağı varmış olmamış. Olacağıvardıysa kesin olurdu. Ne oldu ki, ne olacak. Olsun. Olacak olan zaten istesen de istemesen de olacaktır. İşte ben de olamıyorum. Nasıl oluyor diye sorarsan onu da bilmiyorum. Bilsem bile olacak olanın önüne geçemezdim, çünkü olduran ben değilim, ben olduranın oldurduğum."

Bu cümleleri mırıldanarak Marakeş'in dar sokaklarını adımlıyorum. Güneş batmak üzere yuvasına doğru yürüken burnuma yine o kokunun geldiğini fark ettim. Önümé çikan yamuk yumuk merdivenlerden indiğim sırada o koku yoğunlaştı, büydü ve elle tutulacak kıvama geldi. Kokuya daha fazla içime çekmeye çabalarken bir ses duydum. Anladığım kadarıyla "sillage" idi duyduğum kelime. Bir hissümla geriye döndüğümde ağızında piposu ile neredeyse bir buçuk metre boyunda kızıl sakallı, yaşılı bir adamla göz göre geldim. Kapısı, penceresi, tentesi masmavi boyanmış küçük bir dükkânın önünde dikiliyordu. Dükkanın önünde yüzlerce eski kitap istiflenmişti. Kapının üstündeki tabelayı okuyunca buranın bir kitapçı olduğunu anladım. Kızıl sakal, şaşkınlığımı umursamadan minik eliyle beni kendisine doğru çağırarak dükkâna girince bu tuhaf çağrıya kayıtsız kalamadım. Peşinden kitapçıya girdim.

İçerisi lostu. Duvarlar tavana kadar kitaplarla ve türlü kâğıtlarla kaplıydı. Etraf rutubet ve mürekkep kokuyordu. Kızıl sakallı adam, beni karşısındaki tabureye buyur edip yanında duran bakır sürahiden nane çayı koydu ikimize. Ben, ses etmeden şaşkın gözlerle adamın kızıl sakallarını, masalsı burnunu inceliyordum. Adam çayından bir yudum alıp:

"'Sillage' Fransızcadı 'kokunun izi' manasına gelir. Sevdığın veya değer verdığın biri çekip giderse havada asılı kalan kokusuna denir," dedi. Şaşkınlığımdan sıyrılip tebessüm ettim. "Şiir gibiymiş," dedim. Başını salladı, çayından bir yudum alıp "Koi No Yōkan," dedi bu kez. Onu taklit ederek ben de çayımı höpürdettikten sonra "Bu ne demek?" diye sordum. Gülümsedi. "Bu da Japonca bir sözcük... İki kişinin henüz buluşup tanışmadan evvel aşık olacaklarını hissetmesi, yani 'aşkın önsezisi' manasına geliyor," dedi. Çok hoşuma gitti. "Başka?" diye sordum mutlulukla. Kızıl sakallı yüzü düştü, kaşlarını çattı. "Bak dostum!" deyip parmağıyla duvarları kaplayan sararmış kâğıtları işaret ederek devam etti.

"Ben bir kitapçım ama sadece kitap satmam burada. Aynı zamanda yolu buralara düşmüş farklı milletlerden, farklı dil konuşan insanlarla kelime alışverişi yaparım. Bir tane de sen söyle ki,

kelime alışverişini yapmış olalım," deyince akıma kelime gelmedi ama kitaplarımdan bir cümle söyleyiverdim o anki ruh haliyle.

"İçinden yorgun olanlara değiymeyin..."

Adam gülümsemi, bu defa, "Anagapesis," deyip ekledi: "Eski Yunançada önceden çok sevilen birine hislerinin, ilginin kaybolması demek. Yani 'aşktan düşmek...'" deyip "Hadi sıra sende," diye devam etti.

Uzun bir süre düşündükten sonra "Gönül yorgunluğu," dedim. Gözleri büydü, kitapçının. Sakallarını sıvazlayıp "Ne manaya geliyor?" diye, sorunca;

"Eskiden Anadolu'da depresyon kelimesi yerine 'gönül yorgunluğu' derlermiş," dedim. Adamın yüzü aydınlandı, yerinden kalkıp bir kâğıt getirdi ve bana bu kelimeyi (gönül yorgunluğu) yazdırdıktan sonra kâğıdı duvarda boş kalan bir yere yapıştırdı. "Türk'sün demek," deyince, "Evet," dedim.

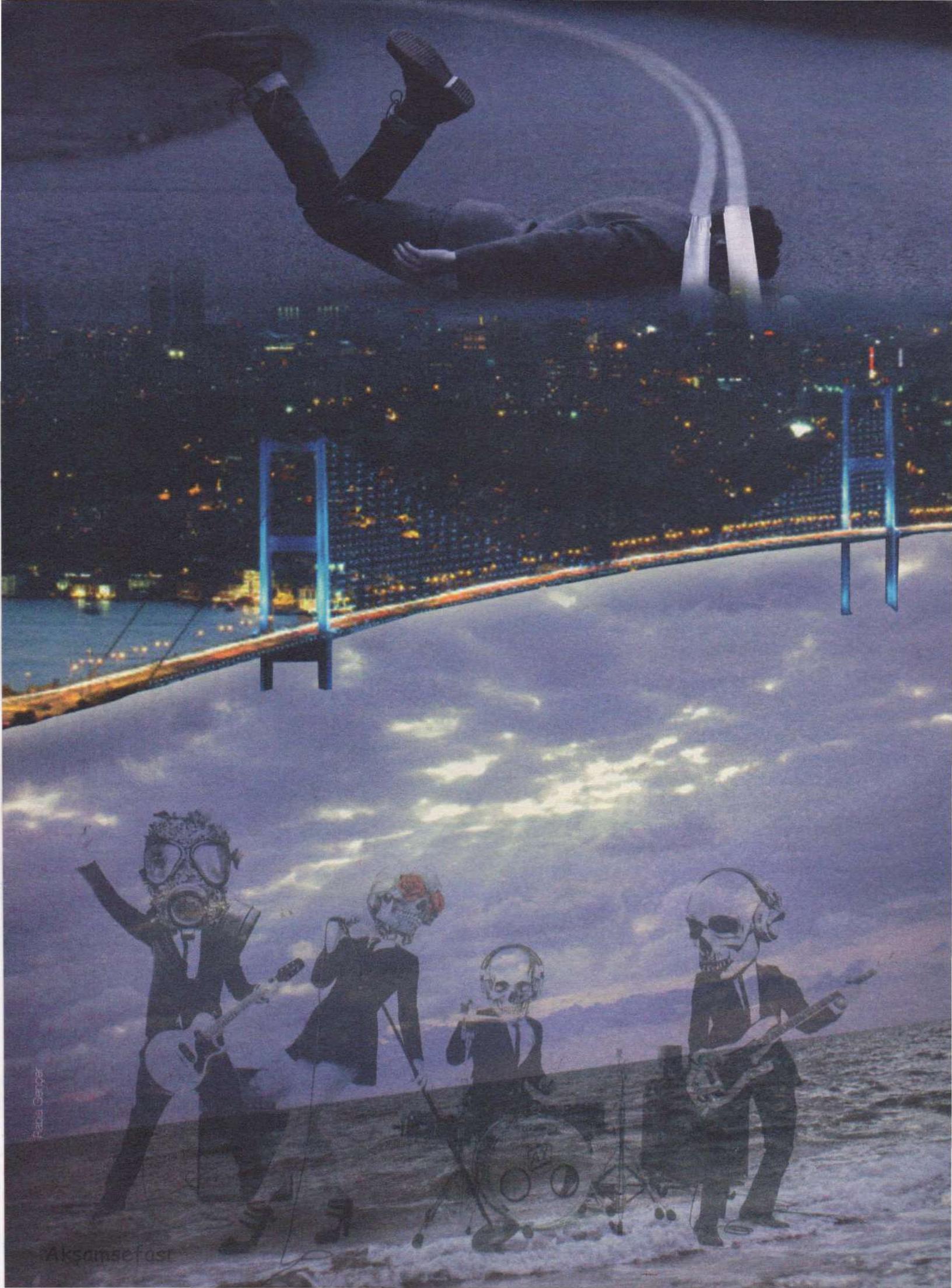
Kitapçı kızıl sakal ile hava kararana kadar kelime alışverişi yapmaya, sohbet etmeye devam ettik. Müsaade isteyip ayrılrken bana duvardaki diğer yazılarla göre daha yüksekte duran bir kâğıdı işaret etti. Gözlerimi merakla gösterdiği yere çevirdiğim an tüylerim ürpertti çünkü sözün altındaki imza çok tanındıktı.

"Çocukken fakirdim. İki kuruş elime geçince bunun bir kuruşunu kitabı verirdim. Eğer böyle olmasaydı bu yaptıklarımın hiçbirini yapamazdım."

Mustafa Kemal Atatürk

Kitapçı kızıl sakal elini omzuma koydu o an. "Siz Türklerin çok değerli yazarlarınız, şairleriniz var! Ama bir de Atatürk'ünüz var ki, bu sözü bin şiirden üstündür. Bu yüzden duvarlardaki binlerce kelimenin, binlerce cümlenin en tepesinde bu söz asılıdır," deyince gözlerim titredi. Başımı sallayıp gülümsemidi.

Hava kararmış, dolunay gülümsemişti gökyüzünde. Merdivenlerden inip kafamdaki düşünceleri yere dökmekten korkarak yoluma devam ederken o kokuyu duydum yine. Gözlerimi kapayıp kokuyu içigerlerime kadar çektim, "Sillage... kokunun izi," dedim, içimden. Kokusunun izi...

BELKİ DE TERSLİK BENDE

YAPAMADIM BU DÜZENDE

KAÇACAK DELİK ARAR OLDUM

SÜRÜNGENLER ŞEHRİNDE

**YAVUZ ÇETİN, YAŞAMAK İSTEMEM
(2001)**

Aysu Bekar

KÖREBE

Ezgi Ayvalı

Küçüksün. Hiçbir şey yok bildiğin. Kendi kendine uydurduğun şarkıları söylüyorsun sana göre yeryüzünün en güzel bahçesinde. Şimdi den öyle çok şey var ki özlediğin. Seni ben büyütceğim küçüğüm. Sana başkalarının yüksek sesle çekinmeden söyledişi şarkılars öğreteceğim. Hep bir ağızdan okunan şiirleri, onları yazan koca yürekli insanların öykülerini. Sana bazı hikâyeler öğreteceğim, yaz diye. Çünkü yazdıkaça çoğalacaksın. Hayatın boyunca en sevdiğin şey bu olacak. Anılar, öğrenmeler, ders almalar çoğaltacaksın yazdıkaça. Öğreneceksin.

Bazı şeyleri hiç unutmayacaksın küçüğüm, unutma. Arkadaşlığı öğreteceğim sana ama hemen değil. Uzunca bir zaman arkadaşlarını kendin seçemeyecek, bu ilişkileri çarçabuk bitiremeyeceksin. En deli yaşlarında en sevdiğin arkadaşını kaybettiğinde ona mektuplar yazarak hayatı tutunmayı öğrenecek, yine de biraz küseceksin. Seni sevgisiyle sınamayan, açığını aramayan, saygıyı hiçbir zaman elden bırakmayan gerçek dostlarla, yirmili yaşlarının sonlarına dek denk gelemeyeceksin. Yürüyeceğin bütün yollardan ben geçtim küçüğüm. Görebileceğin her yeri gördüm ben. Korktuğun her şeyi yaşadım. Bu yüzden sana mutsuz sonlar öğreteceğim, her güzel şeyin bir gün bitebileceğini. Hiçbir zaman her şeyin yolunda gitmeyeceğini öğreteceğim sana. Buna alışmayı, kabullenmeyi. Aile olmayı öğreteceğim sana. Her şeyden evvel kendi çekirdek ailene sarılmayı. Günün sonunda başını yaslayacağın tek omzun babanın, saçlarını okşayan tek elin annenin olacağını. Ve yeri geldiğinde abla olmayı öğreteceğim senden kaç yaş büyük kardeşine. Onları mutlu edenin de, bir araya getirenin de sen olduğunu büyürken kendin fark edeceksin.

Senin uzun süreler kaybettigine yandığın şeylerden, ben vazgeçtim küçüğüm. Her şey bitti sandığın günleri, sabahını göremeyeceğini düşündüğün kara geceleri gülerek anlattım eşe dosta. Senden kopan, koparılan her tüyü biriktirdim, yine ben kanat yapıp taktım sırtıma.

Tam da bu yüzden sana yeteneklerini öğreteceğim. Resim yapmaya da, yaz-

maya da o minicik ellerinle başlayacaksın. Zaman sonra o ellerle dokunmayı öğreteceğim sana. Hayvanlara, çiçeklere, insanlara. O ellerle hem kostümler dikecek, hem vidalar sıkacaksin. Ve o yaşlara geldiğinde misyonun iyileştirmek olduğunu hatırlatacağım sana. Sana bunu her yaşında hatırlatmalıydim oysa. Yine de, içinde bir yerde hep bunu anımsayacaksın. Bir başına sokakta kaldığın da, hasta bedenini hastaneye taşımak için taksi çağırduğın da, haksızlığa uğrayıp dışını sıklığın da olacak. Anlatmaya çalışacaksın, anlatmayı öğreteceğim sana.

Sana kendine bakmayı öğreteceğim küçüğüm. Aynaya bakar gibi her gün, açıp ruhuna bakmayı. Elini, ayağını, ağızından çıkanları tanımayı, hayallerini ve fikirlerini benimsemeyi öğreteceğim sana. Kimse durmasa da yanında, doğru bildiğinin doğru olduğunu öğreteceğim. İçine sinmeyeni yapmamayı. Birin sıfırdan büyük olduğunu öğrendiğinde, bir olmayı öğreteceğim sana. Birini kendinden çok sevdiğinde, yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu fark edeceksin. Sana her zaman önce kendini, sonra geri kalan her şeyi sevmeyi hatırlatacağım.

Affetmekten korktuğun ne varsa, ben hepsini affettim küçüğüm. Önce seni affettim. Bunu da zaman sonra anlatacağım sana.

Ve unutturacağım sana o en çaresiz hissettiğin zamanları. İnsanların ne söyleyip kalbini kırdığını bir türlü hatırlamayacaksın anılarında. Günlük tutmayı unutturacağım sana bunları hatırlamaman için. Kin tutmayı unutturaca-

ğım sana. Ve bir gün hayatının aşkıyla karşılaşlığında, her şeyden sonra, makyaj çantanla o güzel kiyafetlerini yanına almayı unutturacağım sana. Doğrudan, olduğun gibi, şimdi karşımıda durduğun gibi çıkacaksın o uzun yolculuğa. Bu hayatındaki en güzel kendiliğindenlik olacak.

Senin henüz tanımadığın herkesi sevdim ben. Geçenlerde bacağını isıran o süslü köpekle bile barıştım ben. Ve inanır mısın küçüğüm, özlediğin her şeye kavuştuğum ben.

Fakat kötülerle barışmayı hiçbir zaman öğretemedim, öğretmemeyeceğim sana. Onlardan biriyle tanışlığında, her karşılaşlığında uykuların kaçacak. Yoklaşmış gibi davranışlamayacaksın. Günlerce düşünsen de, kendini onların yerine koymayı becerebilsen de, onları hiçbir zaman anlayamayacaksın. Bu yüzden sana vazgeçmeyi öğreteceğim küçüğüm. En sevdiğin şeylerden biri de bu olacak. Önce en sevdiklerinden vazgeçecek, başka türlü öğrenmen güç. En sevdiğin kazağı, kullanmaya kıymadığın defteri hediye edecek sın bir başkasına. Başlarda için sizləsə da, zamanla kuş gibi hafiflediğini keşfedeceksin.

Senin şimdi kanayan her yerin, bende birer yara kalacak küçüğüm. Çok seveceğim onları. Senin hayal ettiğin her şeyi gerçekleştirmeye çalışacağım ben. Çoğunu başaracağım da. Gitmediğin hiçbir yolu öğrenmemeyeceğim ama seçtiğin tüm yollar seni buraya getirecek küçüğüm. İyi ki de getirecek.

Seni ben ne zor, ne güzel büyütülm. Hepsi geçti, hepsi gelecek.

GUGUKLU OTELİ'NDE BİLMEM KAÇ SAAT

Ömer Okatalı

Koca ormanı aleve veren o gözlerin
bir ağaç kurtarmaya çabaları kıyıdır
Ben kırılıp etrafa saçılıyorum yedibinbeş yüz kıymık
sen de cevval kadınsındır
-sen de üzerime basıyorsun üstelik

Hatırlarsın bizi gördüklerinde kulaktan kulağa
hatırlarsın elden ele, dilden dile
-ama asla gönülden gönüle değil
Bak bahçesinde kırlangıçlar öterdi ya
bak bu zamanı hiçbir saat göstermezdi
-Ne oluyorsa Guguklu Oteli'nde oluyordu zaten

Bak bunların hepsinin bir adı var
geçim derdinde şu bebelerin
beşikte ağızı süt kokan kaç yaşında adamların
itin köpeğin şu namus bekçisi kalpazanların
Buralar unutulmuş sokaklar şuralar bilinmeyen yerler
Biz sayısız defa bayırlardan
semtlerden kalburüstü mağazalardan
Yalın ayak oturuyorum
bir pabuçcu dükkânında bağıcıklarım bağlı
-kalkıp gidemem, birbirine bağlı
Raflara dokununca yan raflara o raflara bu raflara
parmaklarına bulaşan toz günahlarının timsali
-Yoksa cennete giden yolda bir sırat süsü boynun
en ince yerlerinde dudaklarımla yürüyorum
Böyle zorluk görülmemiştir, ilahi güç(!)-

Şimdi yeniden buralara gitmek gerek, dönmek gerek
Bir bisiklet sepetine kondurdular kanatlarını
yalnızca yaz günü açılmanız beklediler senden
-Guguklu Oteli'nde bir kadın vardi
Bıraksalar çeşit çeşit çiçek büyütürdük bilmeyorlar

Yüreklerimiz değişdiğinde fil sürüsü
gökümüz çıkmıyor, Guguklu Oteli'nde ydik-bilmeyorlar
Onlar zaten hiçbir şey bilmeyorlar

İşte o gün ben otobüs telaşlarına
kerestesiz marangoza ve tüm siyasi protokollere
-sanki sevişmek-işte o gün neycilerden
ten rengi beğenicilerinden sıkıldım
Martı büyükleri adamlara kendine kör yobazlara
dedikodu mercilerine inat
benimsin
Biz iki farklı nehir aynı yerinden susamış
Seninle sevişmek
bu düzene baş kaldırmak gibi bir şey
-Biz bu toprakları kaç defa
biz bu denizleri mahvetmişiz-
Guguklu Oteli'nde bir kadın vardi şuracıkta
Ya soyunmaya utanıyor ya ağlamaya alışık
Omuzlarından yağmur dökülecek az biraz
Bu geceliğindeki mavi gökyüzünün sebebidir
keyifsiz bu günbatımı ellerim
Ay avuçların arasında tutulurdu sım(-sıcak)sıkı

Sonra o küçüğe naylondan kıyafet giydirecekler
Kış ortası yanakları portakal pembesi
Meyhanenin birinde sigara içiyor leş karı
-hakkını vere vere
Avizenin biri sönüyor diğeri yanıyor
diğeri sönüyor öteki yanıyor bu böyle
Eh-güzellikler olmalı herkese ayrı
Öldüğü için ağlayan ceset görmedim
-Oysa her gurbetin bir hasreti vardır
bu yolculuk bavulumu sığmıyor-

"AKVARYUMUNDA SANA BAŞARILAR"*

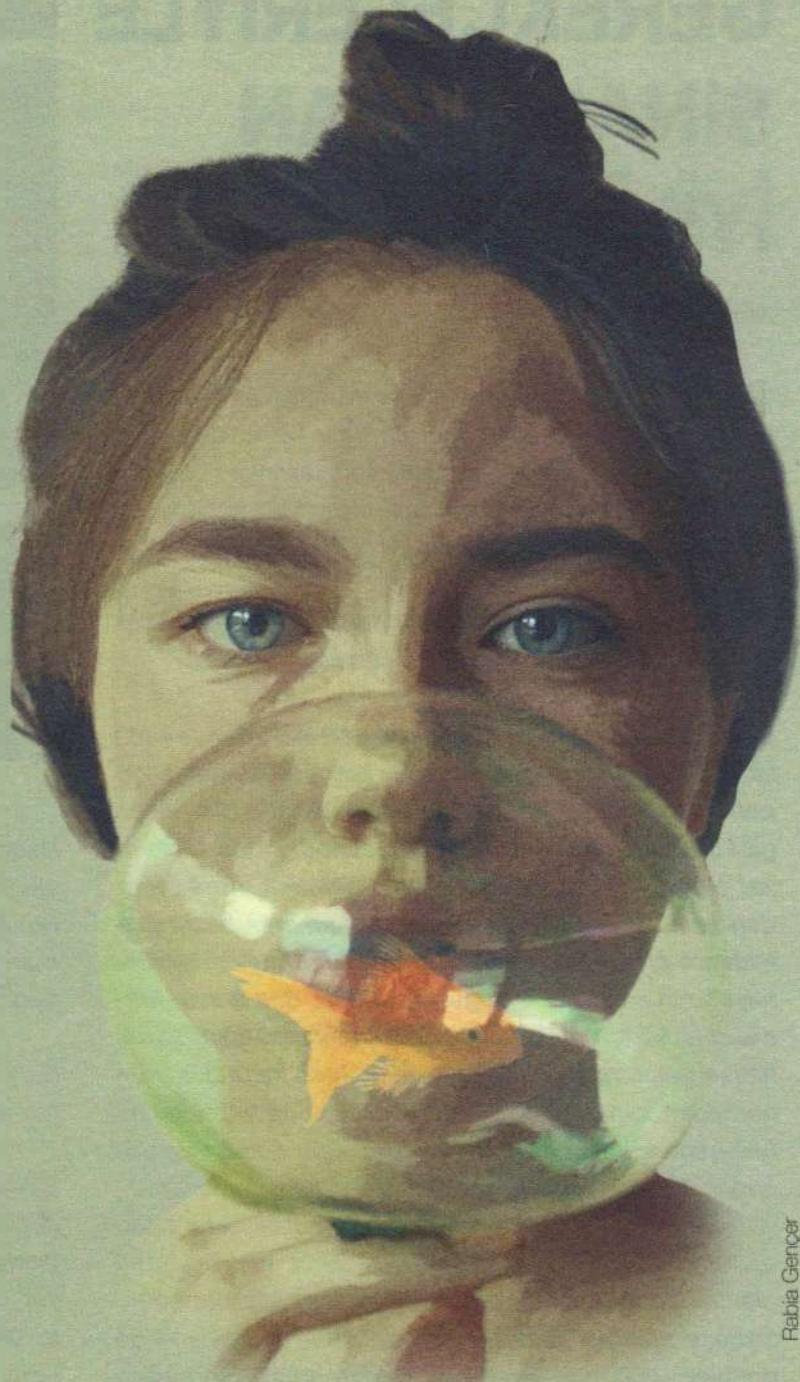
Merve Özanolap

Birinin dudakları dudaklarınıza değdiğinde, gözleriniz kalbinizle aynı ritimde yaş üretiliyorsa görmezden gelinmeyecek bir hikâye vardır ortada. Ben de görmezden gelemiyordum. Öлем ölemiyor, kalsam kalamıyor, gitsem gidemiyordum. Bakarken içimin titrediği adamın düşmanı olmuşum artık. Bitmeyen bir rüya gibi veya kâbus demeli, her gün bu hasımlık zihnimde ölümcül yaralar açıyor, ruhumu kemirip geri tükürüyordu; işkence asla bitmiyordu yani.

Yanlış zamanda, yanlış yerde olmuşum belki onu ilk gördüğünde. Yine de ne o günü hiç yaşamamış olmayı dileyebiliyorum, ne de her şeyi başa sarmayı. Olması gereken olmuştu belli ki ve bunları düşünmenin bir anlamı yoktu. Bir arayışın sonuydu bu çünkü. Çünkü herkes evini arıyordu; gemi limanını, nehir denizini, tavşan çukurunu... Evini arayan ruhum bir mektubun finali misali seslenmek istiyordu ona:

Yok olup gitmem için çok fırsatım oldu, sen de benimle ölürsen diye gidemedim. Beni sevmekten başka, benimle ilgili hiçbir şeyden, hiçbir zaman korkmadın; adım gibi biliyorum. Sen kendi çöplüğünün önünde dikiliip "Burası benim evim gibi," derken ne kastettiysen bir daha düşün demim. Çünkü evinin neresi ve kimin yan老旧guna dair pek bir fikrin olduğunu sanmıyorum. Hâlâ atan bir kalbin ve gece uyumadan önce tırnaklarını çıkaran bir vicdanın varsa nasıl utanmadan nefes alabildiğini düşünmeden edemiyorum. Seni sevmek benim suçumdu, seni hâlâ sevmek ise benim hastalığımı. Yaşanmaması gereken şeyle oldu, yaşanması gerekenler yarı kaldı. Yanlış rolleri yanlış oyunlarda oynadım, nefes alamadım sonra... "Kalbim mekanikleşti", aklım duruldu, ruhum ezbere koştı tüm yolu, yine sana doğru. Ama bu sefer intikam ağlarımı örüp atmak için sularına...

*Başlık, Redd – "Kirli Suyunda Parıltılar" şarkısından alıntıdır.

Rabia Gengör

KÖTÜLÜĞÜN HAKLI GEREKÇELERİYLE SINANMAYAN İYİLİK EKSİKTİR

Nermin Sarıbaş

Okurlarımızın "ne zaman sayfalarınıza konuk edeceksizeziz," diye sık sık sorduğu, tam yirmi yıla on altı eserlik bir külliyat sıydıran, hayatının merkezine yazarlığı değil 'ya-zi'yı alan Türk edebiyatının usta yazarı Nazan Bekiroğlu'nu sayfalarımıza konuk etti.

Nasıl bir çocukluk geçirdiniz? Kendinize bir gelecek çizmiş miyiniz yoksa yol mu sizi o geleceğe götürdü?

Üzerine titrenen, iki erkek çocuk üzerine özlemle beklenmiş bir kız, ama yine de yalnız bir çocuktum. İçे kapanktım. Gelecek ile ilgili planlarım olmadı. Her çocuk gibi ilkokul sıralarında ilk şiirimi denediğimde bile yazar olayım bir gün demek aklıma gelmedi. Ama buradan bakınca daha o zamandan sanatkârca huzursuzluklarım olduğunu da evet fark ediyorum. Uzun süre hayatımın anlamsız olduğunu sandım, ona anlam katmaya kalkıştım mesela. Güzelliği ne yapacağım sorun haline geldi, güzellik karşısında edilgen kalmakla yetinemedim. Ona katılmak istedim. Gülü ne yapacağımı bileyemek başımı ağırttı. Bir sap gülü usulca denize bırakmak da hızımı kesmedi. Bu hisleri resme çevirdim, yetmedi, sonunda yazıya evirdim. Kelimeler bana daha yeterli geldi. Kendiliğinden oldu her şey. Hiç planlamadan, tasarlamadan, hatta arzu bile etmeden. Sadece mecbur kalarak. Bir şey, ruha da bedene de doluyor. Halden anlayan yok. Çıldırmamak için tahliye gerek. O da uzun süre el yordamıyla, akışın kendi hızıyla, kürek çekmeye kalkışmadan.

Konakta yaşamakla, apartmanda yaşamak arasında, dış dünyayı gözlemlmek açısından sizde farklılıklar oldu mu?

Bahçeyi yitirdim. Bahçeye birlikte mevsimleri, rüzgârı, yağmuru yitirdim. Bahçeye birlikte bir bilinç hali de yitti. Evren ile bir bütün olma duygusu. Evren ile aramdaki bağ kopту. Bunları o zaman fark etmedim tabii, şimdi fark ediyorum. Üstelik sadece ben değil toplum olarak da bahçemizi yitirdik. Büyük kayıp.

Bir yazar olarak yazma süreciniz nasıl oluyor? Yazdığınız bir gününüz nasıl geçer?

Bir hassasiyet vadisinin içine düşmüşsem, yani yazma iklimine girmişsem ve oradan geçmem gerekiyorsa o süreçte karşılaşlığım, işittiğim her şey bambaşka bir renge ve manaya dönüşüyor. Hani Züleyha "çöreotu" dense bile "Yusuf" anlıyordu ya öyle. Örnegin, tamamen teknik meselelerin konuşıldığı bir sohbette basınç farkından dolayı dalgıçların vurgun yemesinden bahsedilmişti. Yusuf ile Züleyha'daki "Vurgun Yiyen Dalgıç" hikâyesi hemen o an girmiştii hikâyeye. Kisacısı yazarken farklıyım, mutluyum. Şeyler arasındaki gizli ipleri daha net görebiliyorum ve bu çok iyi bir duygudur. Yazmazken her şey gözüme çok mat görünüyor. Ama işin karanlık bir cephesi de var. Yaşama mahrumiyeti. Yaşayamamamın sonucudur bir bakıma benim ya-

Bir sey, ruha da bedene de doluyor.
Hâlden anlayan yok. Çildurmamak
için tahlîye gerek. O da uzun
sure el yordamıyla, kirek
kendi hızıyla, kirek
çekmeye kal-
kısmadan.

ziya mecburiyetim. Herkes bir yererde hoşça vakit geçirirken bir koltuğa kıvrılıp Geç Roma İmparatorluğu Tarihi okumanın (çünkü okumazsam yazamam) pek de özenilir bir yan yok neticede. Ben de yaşamayı yeğlerdim. Ama güneşli bir pazar günü o koltukta kıvrılıp kolumu dizimi ağıritacak kadar ağır bir kitabı okuyorsam yaşamaya ne denli istekli olduğum da sorgulanabilir.

Edebiyatta kıyas yapmak doğru mudur? İyi edebiyat ve kötü edebiyat diye bir kavram kullanılabilir mi?

Yazılmış ve yayımlanmış her şey edebiyatın alanına girer mi? Bu tartışmalı bir konu. Ama ben iyi edebiyatın varlığını inanıyorum. O halde bir ayrim gerek. Bunu yapacak olan da edebiyat tarihi ve eleştirdir. Onun da kıstasları bellidir. Halkın beğenisini kazanan ve zamana direnen edebiyata güveniriz bu günden. Ama arada yol kazasına uğrayanlar var mıdır? Orası da bir muamma. Biz sadece menzile ulaşanları görüyoruz neticede.

Roman yazarları birbirlerinden hangi ölçütlere göre ayrılmalıdır?

En başa dili koyuyorum ben. Dili şahsi ve genel geçerin dışında bir yetenek ile kullanmayı başaramayana yazar diyemem. Bu, üslup sahibi bir yazar için de böyledir, çok sade yazan bir yazar için de böyledir. Sadelik derken yanılmamalı. Refik Halit özellikle hikâyelerinde çok sadedir. Ama bu olağanüstü sadelik makalenin, gazetenin sadeliği değildir. Refik Halit'e özgü bir sadeliktir. Veya Kuyucaklı Yusuf'un o ilk bakışta bir gazete haberi gibi görünen ilk paragrafını hâlâ bir kez okuduktan sonra beş-on kez okumadan arkadan gelen kısımlara geçemiyorum. Bazen sadece onu okuyup kapatıyorum kitabı. Toparlarsak, dili yazarların tanımında, tasnifinde ilk sıraya koyuyorum. Arkadan meseleler geliyor. Ne diyor? Bana teklifi ne? Beni hangi yanımıla zenginleştiriyor? Onu okumasam neyim eksik kalırdı ve ben bunu fark etmezdim?

Duru akilla akletmek nedir? Siz bu pencereden mi bakıyorsunuz?

Duru akıldan kastettiğim şey akıl ile kalbi aynı anda ikna edebilen şey. Bu artık rasyonel akıl değildir. Benim bekledi-

ğim şey gerçeği görünürü ve görünmeziyle, bu zamanı ve zamansızlığıyla bütünüyle kavramamı sağlayacak bir bakış. Bunu sadece rasyonel akılla başaramam.

Kelimelerin gücüne inanıyor musunuz? Mesela La: Sonsuzluk Hecesi eserinizde La sadece bir harfi değil bir manayı mı temsil ediyor?

Kelimelerin de bütünüyle sözün de gücünde, somut varlığının ve etkisine inanıyorum. Kelimelerin maddesi olduğundan, kestiğinden, acıttığından ya da uçuşturduğundan bahsedene çok yazar vardır. Bu yüzden bir element daha kabul görseydi kelime elementi olurdu bence. Bir hece olarak Lâ'ya gelince, başlı başına bir mana alanı. Ben ömrüm boyunca her şeyi özetleyecek bir cümle söylemek istedim, bunun başlangıçta aşka dair olacağını zannettim. Zaman içinde aradığım cümlenin yerini bir kelime aldı, sonunda bir heceye razı geldim. O da Lâ hecesi ve insaniyete dair. Çünkü Lâ olumsuzlama, red-detme gücünü işaret eder ve malum ki insanın değeri seçme özgürlüğündedir. Bir başka ifadeyle kötü olmaya hakkı ve gücü olduğu halde iyi kalabilmenin değeri. Kötülüğün haklı gerekçeleriyle sınanmayan iyilik eksiktir. Günah işlemeye şansı olmayan manastır sakını Alyoşa, Karamazof Kardeşler'de Dostoyevski'ye dirsek çürüttürür bu yüzden.

Eserinizde mutlu bir öykü kahramanı yok. Hepsı şıkâyet hâlinde. Aşkın gerçeği ve sureti arasındaki uçurumda yitip gitmiş ya da kaybolmuş mutlu öykü kahramanınız ya da aradığını bu dünyada bulan kahramanınız var mı?

Haklısınız, Nar Ağacı'na kadar mutlu bir öykü kahramanım yok. Belki bir modern mesnevi denemesi olarak Yusuf ile Züleyha'yı istisna edebiliriz, onların da hikâyesi gelenek tarafından zaten yazılmıştır. Bu yüzden Nar Ağacı'nda Settarhan, Zehra'nın "dest-i izdivacına talip olurken" anneanneme "evet de, evet de ki benim de mutlu bir öykü kahramanım olsun," diye yakarışım. Umarım mutlu olmuşlardır.

Yazarken tamamen iç dünyanzıdakileri mi yansıtıyorsunuz yoksa okura ulaşabilme kaygısı taşıyor musunuz? Bu dengeyi nasıl kuruyorsunuz?

Okuyucu ne ister diye hesap yapmak bana hiç uygun düşmedi. Denge politikam da yok. Çünkü o zaman samimiyet eksilir. Oysa bir eserdeki duyguya bulaşıcı kılan samimiyetin ta kendisidir. Benim derdim beni rahatsız eden "şey'i yazarak, kelimeye çevirerek sağlamak. Yazma sürecinin kendisi ile avunuyorum. O yüzden biten her roman, hikâye hüzün ve riyor bana. Nar Ağacı'nı ve daha pekçoğunu yazdığım süreçlerin bitmesini hiç istemedim. Yüzünüzü işığa döndüğü-

nüz ve evrenin yaydığı gizli bir alkımıla işidiğiniz anlardan söz ediyorum.

Nar Ağacı eserinizi yazarken doktora tezi yapacak kadar kitap okudunuz. Neler okudunuz? Yazar olma yolunda ilerleyen okurlarımız için çok önemli bir bilgi.

Bir şey zihnim doldurmaya başladığında onunla ilgili okular, araştırmalar hız kazanıyor. Kamaştırıcı, esritici bir ilgi hali. Kitap, resim, fotoğraf, anıt, şehir, harabe ne varsa bulmak. Bilmek. Daha fazla bilmek, daha fazla ayrıntıya ulaşmak. Kurgusunu düzenlediğiniz bir şeyin gerçeklik katmanına ulaştığınızda arada açılan bir koridor var. Bu esrimeyi hiçbir şeye değişim. Nar Ağacı'ni yazarken bu süreç çok yoğun yaşandı. XIX. Asır Tiflis'inden ulaştığım bir fotoğrafta açık kalmış bir pencereden havalandan bir perde vardı. Hissettiklerimi anlatamam. Kuş olup uçuyorum sandım. Sonra seyahatler var. Onların verdiği bilgi ve duygusal okumalardan daha az değil.

Yazmadan önce, yazarken ve bitirdikten sonra nasıl bir ruh hali içerisinde oluyorsunuz?

Öncesinde hevesli, telaşlı ama tedirgin, yazarken esrik, bittikten sonra hüzünlü. Sanki bir daha hiç yazamayacaktı gibi, bir daha o güzel duyguları tadamayacaktı gibi.

Yazar olarak okura anlatmak, vermek istediğiniz duygusal nedir?

Bu, zaman içinde bütünüyle değişmediyse de gelişti, genişledi. İlk zamanlar daha çok aşkı anlamak istiyordum, anlattığım da buydu, anlamak için. Şimdi de daha çok insanlardan müşteki ama insaniyete sığınan, evreni bir bütün olarak kurduya kuşuya, ağaçla dalyla korumak kollamak isteyen ve istirap çeken bir kalbin sahibiyim. Bir şey aktarmak hakkım varsa bu bilinç ve duygusal isterdim. Her şeye rağmen mücadeleyi öğütlerdim.

Giysilerimiz, zamanımız değişse de bizler aynı insanızız. Eserinizde tarihten çıkan kahramanlar var. Yoksa aynı insanlar olduğumuzu bilmeye mi ihtiyacımız var?

Kesinlikle evet, aynı insan olduğumuzu bilmeye ihtiyacım var. Eğer ondan bugünü ve yarını ve bütün insanları ilgilendirecek bir hikâye çıkaramayacağım XVI. asır İstanbul'unda ya da MÖ 3000'in Misis'inda dolaşmamın ne anlamı olabilir?

Şehirlerde neler arıyorsunuz? St. Petersburg, Tebriz, Tiflis, İsfahan'da neler buldunuz? Şehirlerin bir ruhu var mıdır?

Şehirlerde aradığım şey bugünüleri değil geçmişleri. St. Petersburg, Tiflis, İsfahan, bu duyguyu bana kuvvetle verdi. Nil

kıydısındaki Luksor'da gözlerimi kapadım ve kendimi fıravunlar döneminde sazdan bir sandal içinde buldum. Tebriz'de ilk anda modern bir şehirle karşılaştım ve hayal kırıklığına uğramıştım. Ama o da Kapalıçarşı'da, halı yiğinlerinin üzerine tepeden süzülen bir ışık hevenginin altında geçişini bana açmıştı. Bu çok kamaşmalı bir duygusal, çok kıymetli. En büyük hayali zamanda geriye gitmek olan biri için şehirlere de geçmişlerinden bakmak kaçınılmaz. Sebebini geçmişle kurduğum bağlantının sebeplerini açıklarken anlatmıştım.

Dünya edebiyatında en çok sevdığınız eser/eserler/yazarlar hangileri?

Klasikleri, çok bilinenleri, çok tekrarladıklarımı bir yana bırakırsak son bir iki yılda çok sevdigim birkaç kitaptan bahsetmek isterim. Andrey Belyi, Petersburg; Hermann Broch, Vergilius'un Ölümü; Jose Saramago, İsa'ya Göre İncil, Christoph Ransmayr, Son Dünya. Bu romanları, hepsi de zaman meselesiyle ilgili ve hepsi de özel bir dilin sahibi oldukları için, çok sevdim.

Mihail Bulgakov ve Usta ile Margarita eserini sorsak neler söylersiniz?

Bu ilginç bir soru oldu şimdi. Çünkü söyleşi sorularınız elimde ulaştığında Usta ile Margarita'yı okuyordum (ve Üstat ile Margarita'yı). İki farklı yayinevinden çıkan iki yeni baskı elimin altındaydı ve neredeyse ikisini bir arada bitirdim. Eserin ihtişamını baştan teslim edeyim ama vaat ettiğinin bir kısmını vermediğini düşünüyorum. Baştaki firtınaya benzeyen ilk bölüm ve ardından gelen Vali Pilatus bölümünün olağanüstü güzellikteki ağırlıkları altında romanın sonrasında bir süre ezildiğini düşünüyorum. Fantastik (büyüklerin gerçekçi demek daha makul) hikâyelerin cazibesi bence iç ritmin dağılmasına yol açtı, romanın ismi ile hikâyeleri arasındaki mesafe açıldı, iki katman arasındaki ilişkiyi ilerleyen bölümlerde kaybeder gibi oldum, ikinci katmanın ihmali edildiği hissine kapıldım vs. Ancak son bölümlerde yürekşim ağızında olsa da toparlandı. Ama buna Rus romanından alışğız. O kadar büyük ki zaaflar bile romanın ihtişamına zarar vermez.

Dil ile varlık arasında nasıl bir ilişki vardır?

Aristo'dan bu yana bilindiği gibi dilde var olmayanın varlığından söz edemeyiz. Her şey bilinç ile başlar. Dil de bilinç halidir. Bu yüzden ismi olmayanın varlığından söz edilemez. Unutuşun başladığı yer de bir ismin unutulduğu yerdir. Diğer yandan duygunun dili yok ama varlığı var. 'Var Ol-

manın Dayanılmaz Hafifliği' bu meseleyi "Karenin'in Güllümsemesi" bölümünde çok güzel işliyordu. O yüzden duygunun adını koymaya çalışıyoruz biteviye ve dil böyle zenginleştiriyor.

Yedi alt başlıkla sundığınız son eseriniz "Yerli Yersiz Cümleler" ile aşka, yaşama, ölüme, sanata, edebiyata, acıya, savaşa, nefrete ve daha birçok konuya dair yirmi yıllık yazı serüveninizi içeren cümlelere tanık oluyoruz. Bu eserinizle ilgili okurlarımıza ne söylersiniz? Neden böyle bir eser yazma ihtiyacı hissettiniz?

Öncelikle sağda solda kalmış, hiçbir metinde kendisine yer bulamamış cümlelerden kurtulmak istedim. "Kurtulmak" diyorum çünkü bir bütün içinde yer almayan cümle, dizesi gelmiş ama şirini tamamlayamamış, kompozisyonunu kuramamış şairin huzursuzluğu gibi, beni rahatsız etti. Onları bir senaryonun üzerine yerleştirmeye başlayınca eksik parçalar kaldı, onlar da yayımlanmış oluyorlardı. Bu kez bir göze alış gerekti, kendi hikâyemi ortaya çıkarmak için kendi kitapları taradım ve benim personel mit'im kanımcı ortaya çıktı.

Kendinizi anlatacak bir hikâyede hangi araçları kullanır, neler anlatmak isterdiniz?

Bir hikâye konusu olarak benden çıkacak kurgu az çok bellidir. Duygu ile mantık, akıl ile gönül, hayal ile gerçek, olan ile olması gereken arasında bölünmüş, çatışmış bir kadının hikâyesi. Kurda kuşa, börtü böceğe sevgi, dünyanın saf uyumuna saygı dolu. Yaşama tahammül gücünü yazmaktan alan, kırılgan fakat hiç umulmayacak kadar mücadeleci, sig duygusallığın düşmanı ama duyarlı. Ve de serapa kusur serapa yanılıgı. Bu yüzden sık sık derin kuyulara düşen, sonra nasıl çıkan. Böyle bir şey.

Okurlarımıza iletmek istediğiniz bir mesajınız var mı?

Her zamanda ve her toplumda var olan değişmez değerlerin mevcudiyetine inanıyorum, bunu da insanlık ülküsü ve doğruluk ilkesi olarak tanımlıyorum. Beklediğim, bunun fark edilmesi. O zaman dünya cennet olurdu. İmkânsız emel. Dünya cennet değil çünkü insan melek değil ama cehennem olmasa bari. Diğer yandan sanat var. Sanatın varlığını çok önemsiyorum. Bir yerlerde bir ressamın sabahaldığını bilmek bana güven veriyor ve romanların kendisinden çok onların nasıl yazıldığını bilmeyi seviyorum. Bütün şarkıcıları ve şairleri üzerine alıyorum ve bu kadar güzel bir şiir yazıldıktan sonra dünyanın nasıl hâlâ eskisi gibi döndüğüne şu olgun çağında hâlâ hayret ediyorum.

DOĞU VE BATI SANATININ ETKİLEŞİMİ ÜZERİNE ÖRNEKLER

Ezgi Karaata

"Estetik güzel, hem geçmişi bireşim olarak taşır, hem de geleceğe ilişkin öğeleri içinde bulundurur... Yaratıcı insan, ancak kendi öz kültürü içindeki bireşimler üretme ile özel, özgün olabilir."

Atalayer, Faruk (2007)
Zaman, Postmodernizm, Türk Mitolojisi ve Yaratıcılık,
Anadolu Sanat, 18, 13-28

Suut Kemal Yetkin, "Fransa'da Fauve'lar diye adlandırılan ve Matisse'in çevresinde toplanan 20. yüzyıl resim sanatında ilk ihtiili gerçekleştiren Derain, Vlaminck, Braque ve Dufy gibi ressamların yaptıkları işler, İslam minyatürlerinin yaptıklarından başka şeyler midir?" diye sorar.

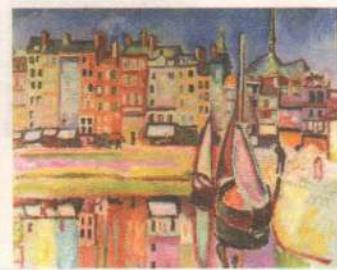
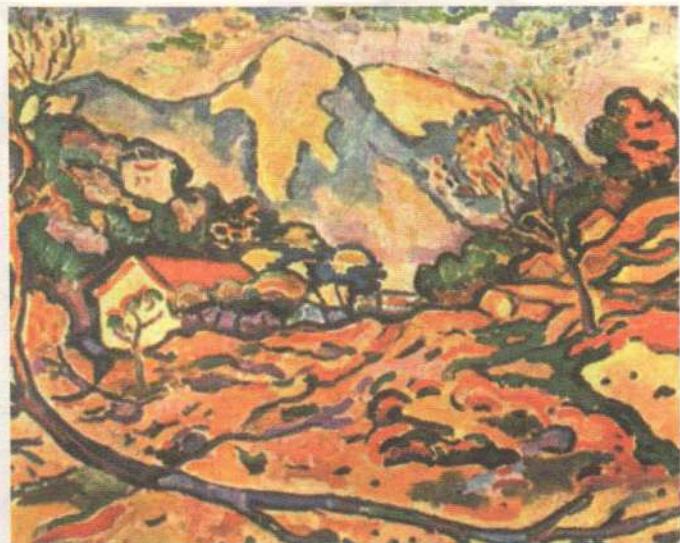
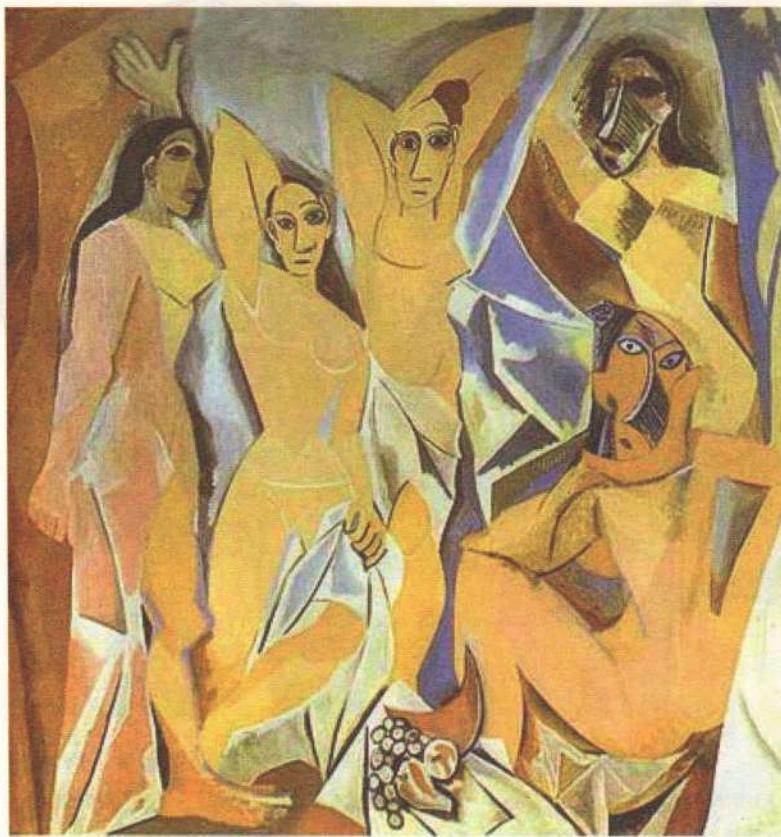
Bunu Mazhar İpşiroğlu şöyle anlatıyor: "Batı dünyasında Ortaçağ sanatının ana konusu Tanrı'ydı; Yeniçağ'da onun yerini tabiat almıştı. Fakat şimdi tabiatçılık devri de artık sonra eriyor ve Batı düşüncesi yeni bir dönemeye girmeye hazırlanıyor... Sanat tarihinin hiçbir döneminde bu kadar çeşitli, birbirine karşıt ve birbirini tamamlayan sanat akımları bir araya gelmemiştir. Ayrı ayrı şeyler isteyen, ayrı yönlerde denemelere giren bu akımların ortak yanı; tabiattan uzaklaşma isteğiymi... Bu kavram ressamlığı soyut resim akımlarında, tabiatla bağlarını büsbütün kopararak nakışcılığa dökülüyor ve Doğu sanatına yaklaşmış gibi görünüyor. Gerçekten de bu akımlara bir nakış zevkinin karışmış olduğunu söylemek yanlış olmaz... Bu yüzden bu dönemde, Doğu nakışcılığına karşı büyük bir ilgi uyanır. Matisse, İran minyatürlerinden ve Kuzey Afrika çinilerinden hoşlanıyor; ilk Kübistler Zenci plastikinden etkileniyorlar; Kandinsky, Mondrian ve Klee'yi Doğu'nun soyut nakış motifleri çekiyor." Ve Doğu'nun tabiat resmi yapmayıından dolayı Yeniçağ'da da İslami düşünmeye göre hareket ettiğini ve batı sanatıyla arasına aşılamayacak bir zaman dilimi girdiğini belirtiyor. Batılı ressamlar yeni bir anlatım dili ortaya koy-

mak adına doğudan ilham almışlardır. Dali, Picasso gibi sanatçılar Doğu sanatının görsel estetiğini özümseyerek ortaya yeni tarzda üsluplar çıkarmışlardır.

Türk ressamları 19. yılının ortasından başlayarak 1940'lı yıllara kadar Batı aktarmacılığına gitmişlerdir. Kendilerine özgü bir sanat dili yaratamamışlardır. Modernleşme istirabı yaşıanan bu dönemlerde kurulan *Yeni Resim Cemiyeti* ve *D Grubu*'nun kurucularından olan Elif Naci bu dönemin kendisi için başlangıcını şöyle anlatır:

"Türk İslam Eserleri Müzesi'ne tayin edildim. Orada Türk sanatının şaheserleri ile tanıştım. Uzun yıllar bunlarla uğraştım. Özellikle hat sanatı, Selçuk halısı, çini, minyatür beni büyülemiştir. Onlar beni soyut sanata yönlitti. Bunlardan aldığım parçalarla yeni kompozisyonlar yapabilirim diye düşündüm. Batı'ya benzemeyen yepyeni bir Türk sanatı olacaktı. Bu özlemle çalışmaya denemeler yapmaya başladım. Tuvallerime Arap harflerinden, halıdan, çiniden motifler yerleştirdim."

Sadece Batı'nın taklıdi resimler yaparak ulusal bir resim anlayışı meydana getirmeyeceği düşünücsü hâkim olduğu için 1940 yılından başlayarak geleneksel sanatlarımız minyatür, hat, tezhip, halı, kilim kullanılarak tuvale aktarılmıştır. Bedri Rahmi Eyüboğlu Akademî'de öğrencilerine bu ulusal resim düşüncesini empoze etmiştir. Öğrenciler "Onlar" adlı bir sa-

nat grubu kurup bu sanat için çalışmışlardır. Geleneksel sanatlardan etkilenderek bu anlamda resim sanatında işler üreten sanatçılarımızdan birkaçı şöyledir: Bedri Rahmi Eyüboğlu, Nurullah Berk, Elif Naci, Turgut Zaim, Yüksel Arslan, Ömer Uluç, Dinçer Erimez, Devrim Erbil, Ergin İnan, Nuri Abacı...

Batı sanatının etkisinde kalmış diğer bir sanat dalı olan sinema alanında da Türkiye'de geleneksel sanatlara yönelik 1960'lı yıllara denk gelmiştir. Halit Refiğ'in bu konu üzerinde yazışlarının bulunduğu Ulusal Sinema Kavgası isimli kitap, Türk sinemasının çıkışınınaslında "halk sineması" biçiminde olduğunu savunmaktadır. Refiğ, "Türk sineması geleneksel halk hikâyelerinin, seyirlik, gölge ve orta oyunlarının, şenliklerin beyazperdede çağdaş bir yansımاسını bulan Türk halkın film seyretme ihtiyacından doğmuştur," demiştir. Lütfi Akad, Metin Erksan ve Halit Refiğ 1960'lı yıllarda çektileri filmlerle milli kültür kaynaklarından yararlanarak oluşturdukları ulusal sinema üslubunu filmlerine yansıtmışlardır.

Günümüzde Doğu ve Batı sanatını sentezleyerek eserler ortaya çıkarmaya devam eden dünyaca ünlü sanatçılar çalışmalarına devam etmektedir. Çağdaş sanatçı Grayson Perry, 2015 yılında İstanbul Pera Müzesi'nde gerçekleşen sergisi için yapılan söyleşide, kendisini bir etkiler ağı düşümüne benzeterek, müzelerde ve sanat kitaplarında ona ilham veren şeyler aracılığıyla birçok farklı kültürden bağlantılar aldığıni

belirtmiştir. Kültür sentezi yapan bir başka çağdaş sanatçı da Sabancı Müzesi'ndeki sergisi 28 Ocak 2018'te sona erecek olan Ai Weiwei'dir. Çinli sanatçı Weiwei, günümüz yaşantısına olan bakışını; kendi ülkesinin geleneksel el sanatı olan porseleni farklı formlara sokarak ya da yüzeyini gündemdeki konularla resimleyerek yansıtmayı amaçlamaktadır. Ai Weiwei İstanbul sergisi sırasında, Cem Erciyes ile yaptığı söyleşide söyle demiştir:

"Bir zamanların o porselen ya da bronz ya da kumaş ustalığı kayboldu gitti. Ve bir daha geri gelmeyecek, çünkü toplum değişti. Ama bugün sanatçı olarak siz de zamanınızı tanımlayan bir örnek yaratmak için çalışıyorsunuz. Bu aynı zamanda geçmişteki anlayışı da tanımlıyor. Çünkü unutmayın ki yaşadığımız zaman her daim geçmiş tarafından avlanır."

Sanatçıların bilincli ya da sadece hissederek ürettiği eserler sayesinde değişik coğrafyaların sanatı zaman içinde birbirlerini etkilemektedir. Sanat, sanatçı ve onun geçmişiyile, özüyle koparılmaması gereken bir bağ sayesinde bağlıdır. Onu koparmak ya da bağlı tutmak sanatçının elindedir. Sanatçı, o bağlı elinde tutup diğer kültürlerden edindiği farklı bağlantıları da ekleyerek, hem kendisini yansitan hem de herkesten farklı, özgün eserler üretebilir. Ürettiği bu kalıcı eserler sayesinde, sanatçının kendisi geçmiş ve gelecek arasında köprü kuran bir bağa dönüşerek ölümsüzleşir.

MARLO

Nihan Özkoçak

Mezarlığının girişinde üç arkadaş dikiliyorduk. Siyah takımlarımızı giymiştiğimizde Aksel'in istediği gibi. Hava buz gibi soğuktu ve yağmur serpiştirmeye başlamıştı. Nemli havadaki toz, burundeliklerimizden girip boğazımızı kurutuyordu. Beklemekten sıkılmıştim. Bir sigara yakıp etrafa göz gezdirmeye başladım.

Garip bir yerdi burası. Gerçek bir mezarlık. Yüksek ağaçların gölgesindeki mezartlaşıları, mermerlere nakşedilmiş sözler, suyu sürekli akan çeşme, cenaze arabaları, mezarlari sulayan çocukların... Kapalı ve boğucu hava yüzünden yeterince neşesizdim. Bir de şimdigi giyinmekten olabildigince kaçındığım takım elbisemin içinde boğulduğumu hissediyordum. Yanında durduğumuz tabelaya göz gezdirdim. "Klimalı araçlarınız evinizden dostlarınız alınır ve defn işlemeleri yapılır." Durum fazla abartılmış gibiydi. Kaya ile birbirimize

bakarak gülümserdim. Aksel bizi böyle görse kıyameti koparırdı.

"Ciddi olun beyler, Aksel geliyor!" dedi Osman. Sahte bir ciddiyet takınarak sessizce Aksel'in yanımıza gelişini izledik. Kedisinin cenazesine giden adamdı o. Saatlerdir ağladığı gözlerinden belliydi. Üzüntüsüne ortak olduğumuzu anlayabilisin diye çabalarken garip tavırlar içine girmiştik. Başım hafif öne doğru eğik, kollarımı önmde kavuşturarak bakışlarımı asfalt yola dikmiştim.

"Başın sağ olsun," dedi Kaya. Sarılıp Aksel'in sırtını sivazladı. Arkasına döndüğünde yine göz göze geldik. Gülmemek için dudaklarını iyice büzmüşü. Osman ve ben ne yapacağımızı bilmenden olduğumuz yerde duruyorduk. Tescilli etme konusunda hiçbir zaman iyi olamamışdım.

"Hadi şu işi bitirelim," dedi Aksel.

Mezarlıkta bir süre sessizce yürüdük. Ölüm sessizliği tam olarak buydu. "Şu işe bak arkadaş," dedi Osman. "İnsan ölse çamura bata bata gideriz, toz toprak içinde kalır her yerimiz. Şu asfalt yola bakın, mezar laşları nasıl bakımlı

bir bakın Allah aşkına. Alt tarafı hayvan. Ne kadar acaba burada bir mezar parası?"

Aksel, Osman'ın patavatsız sözlerini dudaklarını sıkarak dinliyordu. Osman'ın konuşarak ortamda gerginlikten bizi uzaklaştırma çabası pek başarılı sayılmazdı. Kaya benden önce müdahale edip Osman'ın ensesine şiddetli bir şapla attı.

"Allah belanı versin lan Kaya."

"Senin versin de sus."

Aksel en önden ilerleyerek bize yolu gösteriyordu. Kaya yanına yanaşıp kısık sesle söyleydi: "Alt tarafı bir kedi. Sanki ailesinden biri öldü."

"Öyle söyleme. Marlo onun kardeşi gibiydi."

"Marlo kendisinden başka kimseyi sevmeyen nankör bir kediydi."

"Marlo seni sevmiyordu Kaya. Hem kediler nankör olur."

Benden beklediği tepkiyi almadığı için biraz sinirlenmişti. Konuya değiştirdim: "Sevgiyle aranız nasıl?"

"Neden sordun?"

"Bilmem canın sikkın gibi geldi."

"Birkaç gündür görüşmüyorum. Yalnız kalmaya ihtiyacı varmış. Söyler misin, ben niye sevdiğim kimsenin hayatında bir halt olamıyorum?"

Kaya bunu söyleken derin bir iç çekti.
Ne diyeceğini bilemedim.

"İşte burası!"

Aksel'in seslenmesiyle kendimi bu kezifsiz duygusalıktan kurtarabildim. Marlo'nun mezarı oradaydı. Gri mermerden mezar taşının üzerine çirkin bir fotoğrafı yerleştirilmişti. Üzerinde beyaz büyük harflerle MARLO SIALOM yazıyordu.

"Soyadını verdiğine inanamıyorum Aksel," dedi Osman.

"Biz bir aileydik Osman. Soyadının ne olmasını beklerdin?"

"Soyadının olmasını beklemeydim."

Osman'ı susması için ayağımla hafifçe dörtmek zorunda kaldım. Aksel bir süre hıckırı hıckırı ağladı. Kaya yanına gitip ona sarıldı. Önce sezdirmeden güldüğünü zannettim. Sonra gözündeki yaşları sildi. Fırsattan istifade kendi du-

rumuna ağılıyordu belli ki.

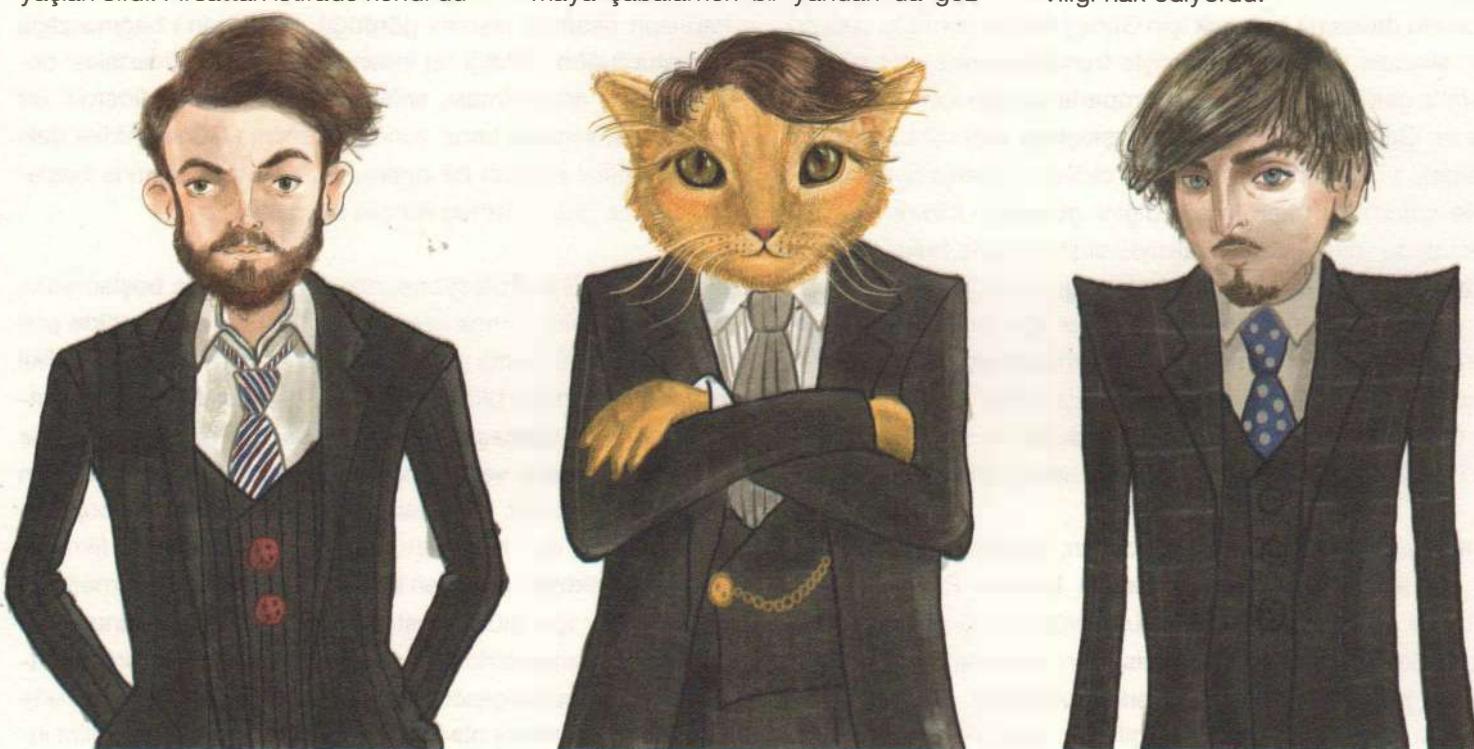
"Kısa bir konuşma yapmak istiyorum," dedi Aksel. Gözyaşlarını silip ceketinin cebinden küçük bir kâğıt çıkardı.

"Canım dostum, Marlo! Yaşamımdan kaçtığım bir gündü, akşamüzeriydi ve ben ömrümden henüz eksilmeyen zaman dilimleri yüzünden mutsuzdum. Akşam olsa seni göremezdim ama işte akşamüzeriydi ve simsiyah ve o ufak halinle karşıma çıkmışın. Bu yüzden o gün üzerimize düşen güneşin son ışıklarına çok şey borçluyum. İkimiz de hastaydık. Beni biraz bile anlama çabası olmayan insanların arasından kurtarıp mutlu birine dönüştürecek in akıma gelmezdi. Kim her sabah mutlu uyandırabilir ki birini? Kime kabuğumu kirip açabilirim kendimi bir daha? Şimdi tüm güzellikler el ayak çekip gidiyor bir bir. Keşke minik patilerin gözlerimdeki yorgunluğu yine silebilse. Yüregimi, tüm yalnızlığını sarsıp beni bu huzursuz sessizlikten kurtardığın için sana minnettarım. Huzur içinde uyu Marlo. Hep özleyeceğim. İyi uykular."

Aksel elinde tuttuğu kâğıdı cebine koymaya çabalarken bir yandan da göz-

yaşlarını siliyordu. Ben kimsenin hayatına bu kadar tesir etmesine izin vermeyen bir adamım. Böylece hiçbir terk edilmiş beni gözyaşlarına boğmuyor, yalnızlığımı yüzüme vurmuyor. Aksel ise sevdığı şeyi hayatının ücra köşelerine almakta çekinmemiş ve yalnızlığından önce yaşatılan her güzel gün için minnetini göstermişti. Üzerimde hissettiğim ağırlık, mezarlıktaki kül rengi hava kaybolmuştu. Aksel'in duyduğu sevgi ve yıllarca paylaştığı mutluluk bir anda hayatında duyumsayamadığım her şeyden utanmama sebep oldu. Böyle garip bir yerde ve böyle garip bir anda hepimizin aklını kurcalayan yalnız olduğumuz ve kimsenin hayatında bir halt olamadığımız düşüncesi yok oluvermişti.

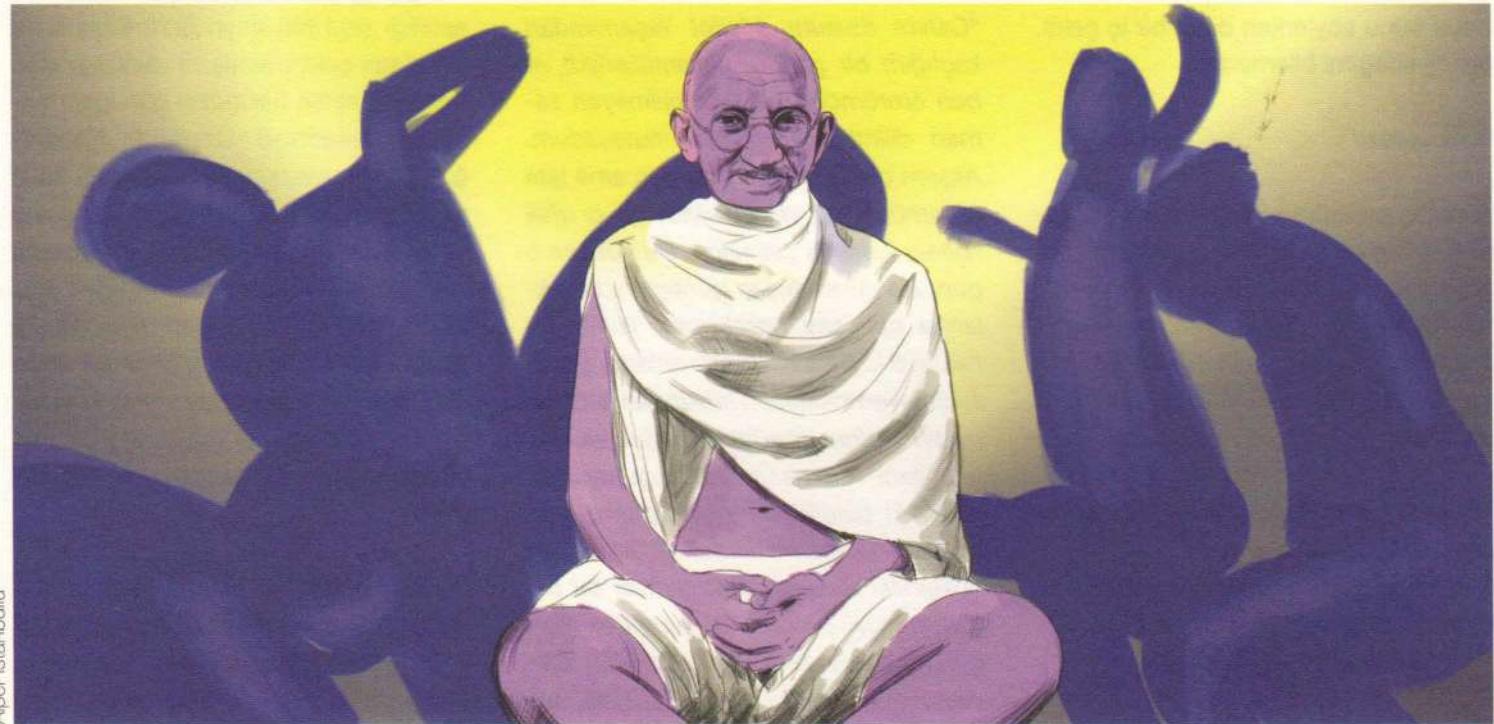
Öyle bir gündü ki... Marlo servilerin altında yatıyordu. Bizse dört arkadaş siyah takım elbiselerimizle karşısında duruyorduk. Hırsları, çirkinlikleri, günlük tasaları ve iç bulandıran arzuları yoktu onun. Aksel: "Gidelim," diye fısıldadı. Dostumun hayatına mutluluk katlığı için ona içimden teşekkür ettim. O sadece bir kedyidi. Ama güzel bir serviliği hak ediyordu.

AMERİKALI BESTECİ PHILIP GLASS'TAN
HİNTLİ LİDER GANDHI ÜZERİNE OPERA;

SATYAGRAHA

Başak Aker

*Egoizmden, güçten, kibirden, öfkeden, arzudan ve açgözlülükten el etek çekmiş,
"benim" zannından kurtulmuş, huzurlu olan kişi Brahman haline gelmeye uygundur.*

Bhagavad Gita

Mohandas Karamchand Gandhi, 1869 yılında Hindistan'da doğan, Londra'da eğitim alan bir avukat, 1983'te Hintli bir tüccarın davasına bakmak için Güney Afrika'ya doğru yola çıkar, elindeki birinci sınıf biletyle trendeki yerine oturur. Tren Natal'a geldiğinde bir İngiliz kompartımandan içeri doğru bakan ve Gandhi'yi gördüğünde şaşkınlıkla yüzünü buruşturur. İçerdeki yolcunun "koyu renkli" olduğu gerekçesiyle kendisyle yolculuk etmek istemediğini göreviyle bildirir. Gandhi yaka paça trenden atılır. Valiziyle birlikte yerde bulur kendini. Şaşkınlığını atıp düşünmeye başladığı anda üç seçenek vardır; buna göz yumup davaya bakmak için yoluna devam etmek, Hindistan'a dönmek ya da bu adaletsizlik veırkçılık karşısında savaşmak. Gandhi savaşmayı seçer. Bu trenden atılış, Güney Afrika'daki ırkçı yasaları değiştirecek aynı zamanda Hindistan'ı da bağımsızlığına kavuşturacaktır.

Hint kültürüne büyük hayranlık duyan, yaşamının bir bölümünü Hindistan'da geçiren Amerikalı besteci Philip Glass'a Hintli bir arkadaşı Gandhi'nin *Tuz Yürüyüşü*'nü izletir. O güne kadar Gandhi'yi bilen ancak felsefisini derinlemesine araştırmayan besteci gördükleri üzerine büyüler. Gandhi Barış Vakfı'na giderek Gandhi'yle ilgili her şeyi okumaya başlar.

Otobiyografisi, mektupları, röportajları, hakkında çıkan gazete haberlerini... Gandhi'yi tanıdıkça daha da etkilenir besteci. Paraların üstünde resmini gördüğü, Hindistan'ı bağımsızlığa kavuşturduğunu bildiği bu insan felsefesi ve mücadelesi derinlemesine araştırılması, anlatılması gereken bir liderdir. Bir opera bestelemeye karar verir, Gandhi'nin Güney Afrika'daki mücadeleşini anlatan bir opera. Bu opera Einstein'la başlayan "azizler üçlemesi"nin ikincisi olacaktır.

Besteci, müzikle profesyonel olarak uğraşmaya başlamadan önce bilim insanı olmak ister. Ancak fizik ve matematikte pek başarılı değildir kendi anlatımına göre. Dünyanın en nitelikli müzik okullarından biri olan Julliard da okur ancak bilim tutkusundan da vazgeçmez. Bilim insanları üzerine müzikler bestelemeye karar verir. Stephan Hawking için yapılan filmin müzikerini besteler. Müziklerini yaptığı filmlerden en popülerı *Truman Show*'dur. Her daim bestelediği müziğin bir fikri aktarması gerektiğini düşünen besteci, derin felsefeler, mesajlar içeren filmler için müzik besteler. *Qatsi Üçlemesi* bunun çarpıcı örneklerinden biridir. Teknolojinin hayatı nasıl terörize ettiğini anlatan bu belgesel serisi bestecinin müzikleriyle birlikte etkisi daha da artmış olan sahneler sunar. Bestecinin bilim in-

sanlarıyla ilgili müzikleri *Galileo* operası ile devam eder. Gün gelir Philip Glass, Einstein üzerine bir opera yapmaya karar verir.

"Einstein bilim insanlarının ilk süper starı. 1940'larda herkes Einstein'ı tanııyordu ama kimse izafiyet teorisini anlamamıştı,"

diyen besteci Einstein on the Beach operasını besteler. "Azizler üçlemesi"nin ilk operasını dünyayı fikirleriyle değiştiren insanlara adar. Einstein bilimde, Gandhi politikada, Akhnaten ise inançta dünyayı değiştirecek güçte etkiler bırakmış liderlerdir. Akhnaten MÖ. 1335'de Mısır'da yaşayan bir firavundur. Kendinden önceki firavun hanedanlarında uygulanan çok tanrılı din anlayışına son vermiş, ayrımlardan uzak, kardeşliğinin, barışın hâkim olduğu bir inancı getirmiştir. Besteci, üçlemenin sonucusu olarak Aknaten'i besteler. "Biz besteciler bu dünya için ne yapmalıyız?" kaygısının sonucunda, bu üç tarihi karakterin felsefesini sunar. 1980'de sahnelenenekce Gandhi ile ilgili operasına Gandhi'nin Afrika'da başlattığı bağımsızlık mücadeleşine verdiği ismi koyar: *Satyagraha*. Bu kelime "doğruya sevginin kuvvetiyle kavuşma"yi tasvir etmektedir. Buradaki sevgi tanrısal bir sevgidir, aşktır. İncancı son derece kuvvetli olan Gandhi tüm yolunu Tanrı'ya doğru hizmet edecek nitelikte çizer.

"Satyagraha'yı yazdım çünkü (...) şiddetzsizlikle ilgili diyalog kurmamız gerektiğini düşündüm. Yaptığım bir söyleşiyi başlatmaktı. Bu opera şiddetzsiz sosyal değişimleri anlatıyor. İşe yaradı mı? Yarayacak mı? Bilmem. Eylem eylemsizlikten iyidir. Gandhi eylemi seçti."

Philip Glass

Besteci, Gandhi'ye rehberlik eden *Kur'an* ve *İnci*'le birlikte üç kutsal kitaptan biri olan *Bhagavad Gita*'yı okumuş ve çok etkilenmiştir. Hinduların bu kutsal kitabı, bir destanın bölümüdür. Prens Arjuna ve Tanrı Krishna'nın diyaloglarını içerir. Tüm diyaloglar Tanrı Krishna'nın öğretilerini; savaşa ve şiddete antitez olarak şefkat, adalet, tevazuyu anlatır. Glass, operayı bu kutsal kitaptan yola çıkararak bestelemeye karar verir. Operayı Sanskritçe yazar. Bhagavad Gita'nın dili olan Sanskritçe aynı zamanda Hintlilerin geleneksel dilidir, sanat eserleri de bu dilde yazılır. Glass Sanskritçenin bir opera için duyuş açısından çok uygun olduğunu söyler. Metnin İngilizceye çevrilmemesini özellikle talep eder. Telepati yeteneğini kaybetmiş gibi gözüken bizlerin aslında metnin anlamına ihtiyaç duymadan, direkt olarak duyguya üzerinden manayı anlayabileceğimizi savunur.

Opera üç perde, yedi sahneden oluşur. İlk perde Leo Tolstoy,

ikinci perde Rabindranath Tagore, üçüncü perde ise Martin Luther King ismindir. Leo Tolstoy yaşamının son yıllarda Gandhi ile mektuplaşır. Mektuplarında Gandhi'nin mücadeleşini desteklediğini dile getirir. Nobel ödüllü Hintli yazar Rabindranath Tagore ise Gandhi ile birebir aynı dünya görüşüne sahip olmasa da onun fikirlerine çokça değer verir. Gandhi'ye yüce ruh anlamına gelen *Mahatma* unvanını veren de Tagore'dur. Hindistan'ın ilk bağımsızlık marşının sözlerini yazar. Martin Luther King, Gandhi'nin mücadeleşini örnek olarak Amerika'dakiırkı rejime karşı çıkmıştır ancak Gandhi gibi oda suikasta kurban giderek genç yaşta ölü... Besteci bu üç tarihi karakterin isimlerini perdelere vererek Gandhi'nin Güney Afrika'daki hayatından yedi gerçek sahneyi resimsel ve meditatif bir dünya içerisinde sunar. Besteci özellikle Gandhi'nin Güney Afrika'da geçirdiği yılları operaya konu eder çünkü bu yılların Gandhi'nin en üretken yılları olduğunu düşünür. Operadaki karakterler Tolstoy, Tagore, King, Gandhi, Einstein, Akhnaten'in ve elbette Philip Glass'in ortak bir özelliği vardır. Tüm bu kişiler yaşadıkları dönemde ve geçmişte ezilenlerin sürekli olarak zalimlere boyun eğisine, sömürgeci rejimlerin yaşadığı haksızlıklara karşı mücadele etmişlerdir.

Besteci müzik üretimi boyunca bu nitelikte eserler yaratır.

"Şöhret ve ticari kazancı göz ardı ederek gerçek, dürüst, yeni bir müzik dili oluşturmak için idealizmi ismin ana hedefi yaptım,"

diyen Glass müziğini asla para kazanmak amacıyla bestelemez. 40'lı yaşlarına kadar taksi şoförlüğü, tamircilik gibi günlük işler dahi yapar, *Einstein on the Beach* operasının Amerika'nın en büyük operası olan Metropolitan Opera'da prömiyerinin olduğu bir akşam temsile gitmek yerine şoförlük yapmak zorunda kalır. Arabasına binen bir kadın, şoförün isminin Philip Glass olduğunu öğrendiğinde şoka girer ve "Sizin isminizle aynı isimde bir besteci var!" der. Musluk tamiri yaptığı bir evde ise ev sahibi tamiri yapan kişinin isminin Philip Glass olduğunu duyunca şaşkınlıktan ne diyeğini bilemezken bestecimiz boruları değiştirmeye devam edecektir...

Hakikati aramak için gerekli araçlar, basit oldukları kadar da güçtür. Bunlar kendini beğenmişlere büsbütün olanaksız, bir masum çocukçağıza ise tümüyle mümkün görünebilir. Hakikat peşinde koşan insan, bir toz zerresinden daha alçakgönüllü olmalıdır. Dünya âlem toz zerrelerini ayaklarının altında ezer. Hakikat peşinde koşan kimse öylesine alçak gönüllü olmalıdır ki, toz zerresinin altında ezilebilmeli dir. Ancak ve ancak o zaman, şöyle bir parlayıp sönüveren gerçek ışığına kavuşabilir.

(M. K. Gandhi)

ÇİÇEKLERİ KİM GÖNDERDİ?

Gizem Demirel

Aydınlanma Çağı'nın kuşkusuz en onde gelen isimlerinden biri olan Fransız yazar ve filozof Voltaire'in saflık timsali Candide karakteriyle aynı adlı romanında (1795) Candide'in hayatın anlamını bulmak için dünyayı dolaşıp çeşitli çeşit badireler atlatıp mutluluğu ve cevabı hangi şehirde bulduğunu biliyor muydunuz? Gerçek mutluluk ve başarı için "Il faut cultiver notre jardin" yani "Herkesin kendi bahçesini ekmesi gerek" cümlesi, Candide'in yolculuğunun sonunda İstanbul'a gelip burada bir dervişle tanışması ve onunla aralarında geçen sohbet üzerine doğar.

"Arazim doksan dönüm kadar [...] , çocuklarımı ekip biçiyorum. Çalışma bizi üç büyük kötülükten kurtarıyor: Can sıkıntısı, kötülük ve gereksinim."

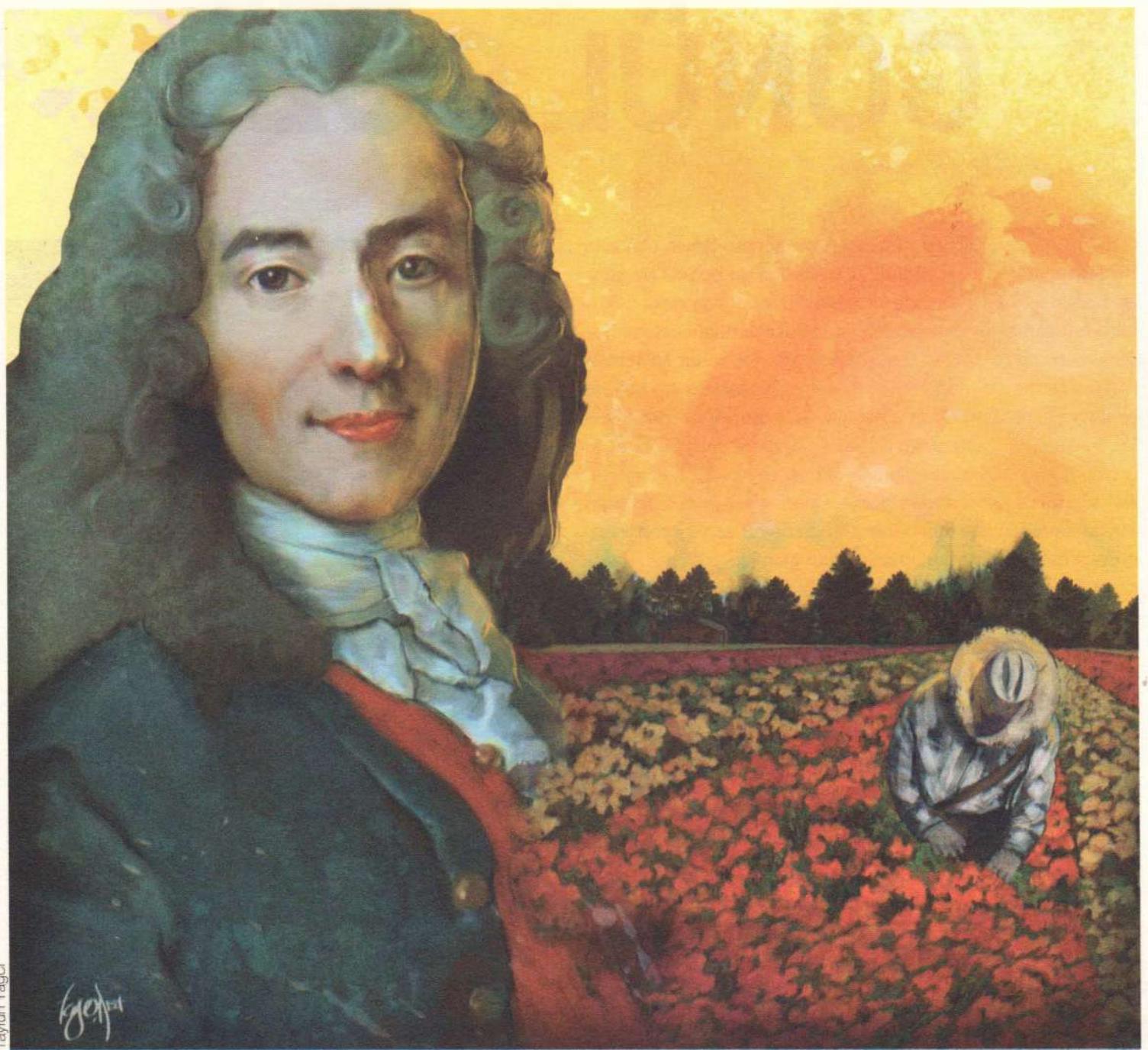
Voltaire'in kendi hayatından karaktere iz düşürmüştür olmasına muhtemel. Zira 64 yaşında Cenevre'den bir arazi alıp bir dönem tarımla uğraştığı söylenir. "Eğer mutluluk diye bir şey varsa onu göklerde aramak yerine yerde, burada, dünya üzerinde yaratmak gerek," der Voltaire. Ona göre metafiziğe, gözle görülmeyene kafa yormaya fazla zaman harcamaktan sonra insan elinin altında ne varsa onunla uğraşmalı, onu ve doyayarak kendini geliştirmeli, daha iyi hale getirmelidir. Bu, insan olan bitene ilgisiz kalmalı demek değil, sadece odağı dıştan içe çevirip iç gözlem yaparak 'kendi' hayatında ne neden oluyor anlamaya çalışmalıdır, demektir. İç bakışın metafiziğin üstüne çıkması bugün kendimiz için yapabileceğimiz en iyi şey. Kafamızı beş ayrı kappla, iyi yaşamak, mutlu olmak, istediğini elde etmekle ilgili 40 farklı fikirle doldurmak tansa "Ben kimim? Ne yapmayı seviyorum? Ne içime huzur veriyorum? Ne beni rahatsız ediyor?" gibi soruları kendimize sormak ve cevapları fark edebilecek uyanıklıkta olmak modern hayatlarımıza hepimizin ihtiyacı olan bir pratik. Bu serüvende başlarına gelen tüm zorluklara rağmen Candide'e iyimser dünya görüşünü, "her şerde bir hayır vardır" yaklaşımını öğretmeye çalışan Pangloss karakteri Voltaire'in roman boyunca ironileştiğinde ve düşüncelerini oldukça basite indirgediği Gottfried Wilhelm Leibniz'i temsil eder. Hatta kendisinden yüzüller sonra bile üzerine düşünülmeye devam edilen meşhur cümlesi Pangloss tarafından dile getirilir: "Olabilecek dünya-ların en iyisinde yaşıyoruz." Gelin Voltaire'in yeni tanıştığımız bu bahçesini Leibniz'in çiçekleriyle süsleyip hayatla ilgili pastel tonlarında bir bakış açısı elde etmeyi deneyelim.

"Son evrensel deha" Leibniz 1646 Almanya doğumlu bir matematikçi ve filozoftur. 17. ve 18. yüzyılın büyük düşünürleri arasında yer alır. Metafiziğe, hukuka, mantığa, din felsefesine, tarihe, biyolojiye, dilbilime, fizигe ciddi anlamda kafa yormuş

ve bu alanlara önemli katkıda bulunmuştur. Varoluşu da tüm bu bilgilerden oluşan bir sistemden geçirip sentezleyerek sorgulaması belki de ne demek istediginin bir türlü doğru anlaşılmamasına ve/veya demek istediği şeyin birden fazla şekilde anlaşılması sebebiyet vermiştir.

Leibniz kusursuz bir yaratıcıya inanır; yarattığı her şeyin, A'dan Z'ye, en ufak detaylarıyla kusursuz olduğuna değil. Olabilecek dünyaların en iyisi ne demektir? Dünya seçeneklerinin en iyisi. Yani fazladan bir kötü insan barındıran daha kötü bir dünyadansa, on kat fazla vahşet, beş kat fazla hava kırılığı, iki kat fazla körelen canlı nesillerinin olduğu bir dünyadansa bu; şu an içinde olduğumuz dünya. Bardak yüzde 50 değil, yüzde 49 hatta daha kötüsü yüzde 30 da boş olabilirdi gibi. Yani adamçağız hiç kötülük olmayan, kusursuz bir dünyayı değil, daha az kötü, daha az kusurlu bir dünyayı kasteder sadece. Kötü olanın, eksik olanın, yanlış olanın da bir görevi olduğunu, varolustan önce kurulmuş bir uyuma hizmet ettiğini söyler. Bütün kusur ve eksiklikleri güneşin üzerindeki lekelere benzetir. Nasıl ki o lekeler bizim gün işığımızı engellemiyor, biz güneşin sıcaklığını seviyor, güneşli bir günü "güzel" addediyorsak kötü olanlar da evrendeki iyiliği eksiltmez ya da iyiliklerinden bir şey kaybettiremez. Hatta ona göre kötülik iyiliği doğurur, arttırır bile. Bir bakıma doğru olabilecek bir fikirdir bu. Küçük bir kesikten ölüme, kayba, arkadaşla düşülen basit bir fikir ayrılığından eşle boşanmaya kadar her şey –büyük resme bakmak ne demek anlayıp bir gün bunu başraburONSEK eger- bizim için de iyi bir ders taşıdır. Trafikte sıkışık kalınan bir akşam eve dönüş yolculuğu bile yan sokakta gerçekleştirebilecek büyük bir trafik kazasını engellemiş olamaz mı? Olabilir.

Bu arada bizim Candide de yolculuğun sonunda, bunca zaman yaşadığı kötü olaylardan tek tek alınacak dersler olduğunu anlar. Felaketler atlata atlata geldiği bu topraklardan, bohçasında aldığı dersler, kendi bahçesini ekmeğe ve yesertmek üzere geri döner ona.

Tayfun Yağıcı

Leibniz: "İçinde irade özgürlüğü olan bir dünya, zaman zaman insana kötü olanı seçme izni verse de irade özgürlüğünü olmayan bir dünyadan daha iyidir," diye düşünür. Benim yemek istediğim şeyi, gitmek istediğim yeri, giymek istediğim kıyafeti, okumak, yazmak istediğimi ancak ben seçebilirim ve bu, insan olarak bana tanınmış büyük bir haktır. Düşünebilirim, konuşabilirim, ne yapıp ne yapmayacağımı kendim karar verebilirim. Her saniye, her an değişim içinde olan ben ve içinde bulunduğu dünya. Sonsuz seçenek, sonsuz seçim hakkı. Yanlışı seçme ve hata yapma ihtimali insana doğruluğu görme, ders alma ve bir sonraki seçimimde doğruluğu seçme fırsatı verir. Aman bu ikisi arasında geçen "keşke" süresini çok uzun tutmayaşım da hızlıca "iyi ki"ler açısından toprağımızda. Olabilecek daha az iyi dünyalar şöyle dursun, özgürlük bize kalsın. Bahçemize ne ekip, neye su vereceğimize, neyi yeşertip neyi söküp atacağımıza yalnızca biz karar verelim. Robert Brault'un sevdiğim bir sorusu ile bitirmek isterim:

*"Yıldızların büyük patlamayla oluştuğunu düşünüyorsanız bile,
çicekleri kimin gönderdiğini merak etmiyor musunuz?"*

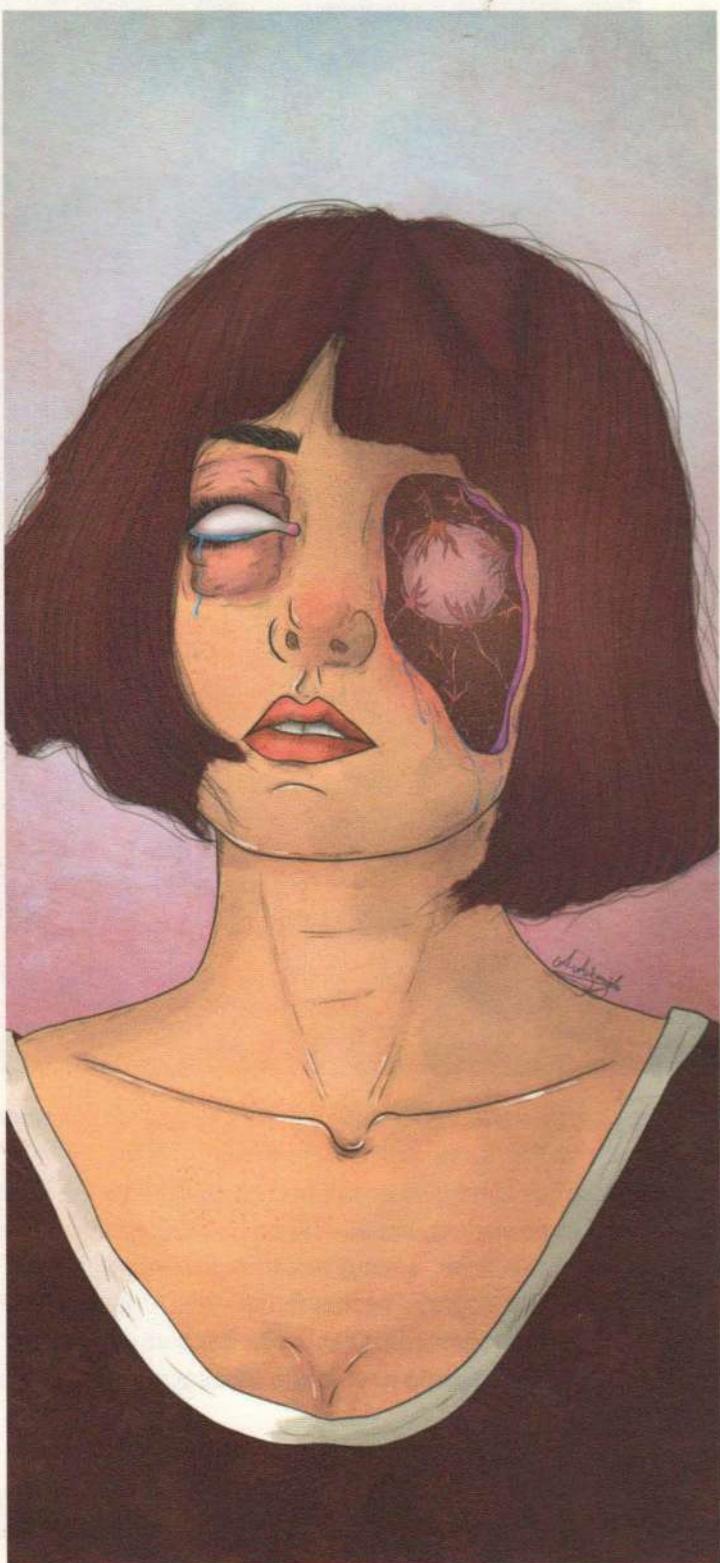
GÖNÜL GÖZÜ

Atılay Aşkaroğlu

Gökyüzünün maviliğiyle ıslandığım bir gündü. Böyle olmasını beklemiyordum. Belki yağmurlu, belki bol, gri bulutlu bir gündü benim için. İçtiğim sade kahve soğuyalı birkaç dakika olyordu. Ağlamak eylemi üzerine uzun soluklu düşüncelerle boğuşurken duraksadığım tahta tabure de pek rahat sayılmazdı. Acı üzerine çok fazla şey söylemiş, yaşanmış bir hayatı sahiptim şimdiden. Oysa ağlamak, acı çekmekten gelmiyordu. İnsanın dünyada aldığı ilk nefesle birlikte tanıştığı ilk duygunun acı ve ardından ağlamak olması bir tesadüf olamazdı. Her iyiden ve her kötüden geriye kalan şey acıydı. Her biten duygunun ardından ufak tebessümde de bu acıyı görebilirsin, dikkatli bakınca. Hem gülmekacidan gelmiyor muydu? Tiyatro oyuncusu bir arkadaşım söylemişti; ağlayabilmek için güler gibi yapmak gerekiyormuş. Aynı mimikler, aynı kas hareketleri... "Gülebiliyorsan eğer, ağlayabilirsin de," demişti. Oysa gülmenden ağlamak var mıydı, yoksa ben mi keşfetmiştim, bilmiyorum.

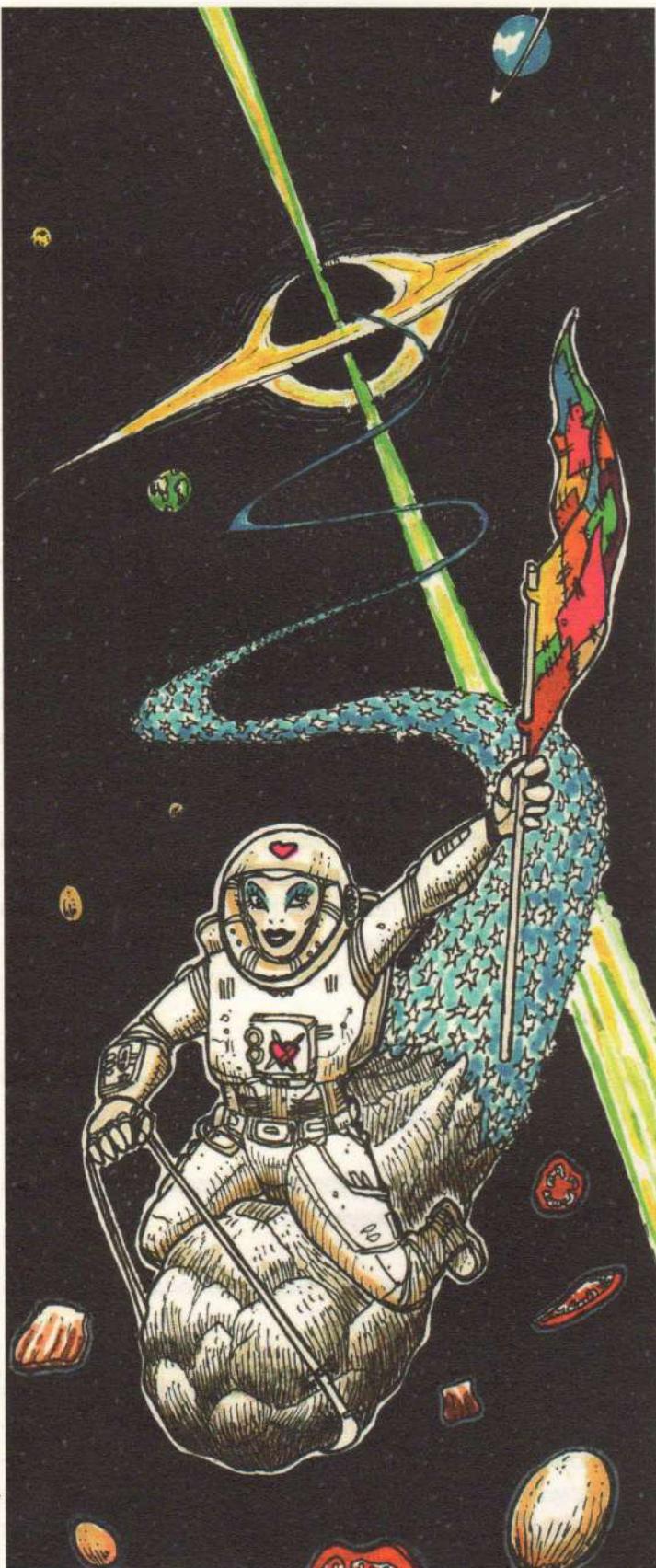
Gitmem gerektiğini her hissedişimde, ufak bir tebessüm takılırdı dudaklarımın kenarına. Bıraksam kendimi kahkahadan boğulacakmış gibi hissederdim. Oysa ağlayacaktım, bıraksam...

Sessizliği paylaştığım... Terasında itinayla güvercinleri besledi. Sarı kazağı, bordo şapkasıyla... Küt saçları vardı. Saçları uzamıyor diye şikayet eder, toplayamıyor diye üzülürdü. Her uzadığında da sıkılır keserdi. Güvercinlerin hâlâ mektup taşıdığını inanındı. Gülmeden ağlamayı öğrendim onunla. Kendimi bıraksam kahkahalara değil, göz yaşlarına boğulacaktım. İnsan kendini bu kadar tutunca, kalbi göğüs kafesine sığmıyor. Sevdikçe ağırlaşıyor kalp. "Gönül gözüyle bakınca insan, hayatı bir sanat eseri gibi gelir," derdi. Kuşların gökyüzüne çizilmiş resimler olduğu düşüncesiyle tebessüm ederdi. Kuşlar, gökyüzünün sonsuzluk algısını kırmış. Kuşları görünce insan, gökyüzüne ulaşabilecegi hissiyatını barındırılmış. Bu yüzden olmalı, köprücük kemiğinin hemen altına iliştirdiği ufak bir kuş dövmesi. Kalbin sonsuzluk algısını kırmak için. "Gönül gözünü dinç tutabilmek için gözyaşlarıyla sulamak gereklidir," demişti; ağlamalarını durdurmak için. Oysa gözlerimize, gökyüzümüze çok yakındı gönlü, bilmiyordu. Uzun yollar kat etti ruhum 8 dakika 17 saniyede. O zaman öğrendim, iki göğüs kafesi bir gökyüzünden gelen yağmurlarla ıslanırdı.

KUYRUKLU YILDIZ

Sumru Uzun

Sabah erken saatlerde meditasyon yaparken bedeninden dışarı fırlayan acı okları adres tanımıyordu. Oklar bir ağaca saplansa, acıları ağaçın yaprakları aracılığıyla gökyüzüne ulaşırıldı. Oradan bulutlara sıçrayıp sonrasında yağmur olup insanların üzerine yağardı. Hisleri biraz olsun hafifleyince, belki gökyüzü gibi o da ağladı.

Güçlü bir kadın olmak adına verdiği tüm çaba göz pınarlarını ve ruhunu kurutmaktan başka bir işe yaramıyordu. Ne zaman yüreğindeki duyguları kırlınlardan yamalar yapıp onları aşk iplikleriyle dikip bir kumaş elde etse sonu hırsız oluyordu. Hayatına dâhil olan insanların üzerinde dikiş tutmayan bu kumaşla ne yapacaktı? Yaşamdaki tüm zirvalıklardan kurtulmamıştı. İstediği sadece sevmek ve sevilmekti. Başka bir yürekte filizlenip aşkı yeşertmek istiyordu.

Gözyaşı tenini alevli bir dalga misali yalayıp geçti. Duygu yoğunluğunun ardından derin bir nefes aldı. Şu anda yapması gereken tek şey evrende asılı duran olumlu enerjiye konsantrere olmaktı.

Gözlerini kapattığında bir boşluğun çekim alanına girdiğini hissetti. Etrafını kuşatan karanlığı, uzaydaki kara delik olarak düşündü. Çok uzaklarda birkaç yıldızın ona göz kirptığını görüyordu. Açılarının sizisi yüreğini yokladıkça, kara delik onu yutmak için çekim gücünü artırıyordu. Anın içinde kalmayı denedi. Zorlanıyordu. Var gücüyle son bir kez daha denedî. Geçmiş veya gelecekle ilgili yargılarnı içinden çıkarıp attı. Kara delik, onları afiyetle yuttu. Hafifledikçe hafifledi.

Az önce kayıp giden kuyruklu yıldız değil miydi? Açılarını kara delik yutmuşken, kuyruklu yıldızın ardından bir dilek tutsa güzel olmaz mıydı? Oldu. Kendi evreninde yüreğinin toprağına ilk defa ayak basan bir astronottu artık. Yamalı kumaştan yaptığı bayrağını astıktan sonra gözlerini açtı.

Matin üzerinde bir müddet oturup günün geri kalanında neler yapacağını düşündü. Meditasyon aylar sonra bu sabah ona bir armağan vermişti. Sevindikçe sevindi.

Yer çekimini yok sayan duyguya, aşka yüreğini açtı. Sonrasında gözünün önünde belirenler kuyruklu yıldızlar veya gezegenler yerine uçan yumurtalar, domates dilimleri ve kızarmış ekmekler oldu. Karnı açılmıştı.

Alelacele giyinip evden çıktı. En sevdiği kafeteryada soluğu aldı. Omletini yerken, yüreğindeki bayrağın dalgalandığını hissediyordu.

Günün Şarkısı: Adam Levine\Lost Stars

DÜZİNELERCE KEŞKE

Tayfun Ş. Karataş

Vapurdalar. Püfür püfür estikçe rüzgârin getirdiği koku insanı şu andan alıp birkaç yüzyl öncesine götürerek tazelikte. Martılar kendilerine atılan simitleri yakalamak konusunda dâhiyane bir ustalık sergiliyorlar. Kararlılığı ve çevikliğiyle, yıllara meydan okuduğu Doğulu gözlerinden açıkça seçilen çaycı abi devrilmeden servis yapabilmek için martılar gibi çırpınarak üşenmeden, tek tek, "Çay mı portakal suyu mu?" diye soruyor, yorgun, argın ve dargin insanlara. Tabiri caizse dip dibe vermişler ve içlerindeki suskuluk dışarıya martılar tarafından kusulmuş.

Bu vapur tüm bu insanları bariştiracak ya da ıskartaya çıkarıkları sohbetleri aynı masalarda buluşturacak güçte. Birbirinden farklı ağırlıklarda, birkaç deste yüke –ve muhtemelen onların üstüne binecek düzinelere keşkeye– ev sahipliği yapıyor. Vapur, insanlar karaya vardıklarında binmeleri için kendilerini iskeleye bekleyen duyu trenini fark edene dek bu yükleri taşımeye kararlı. Fakat tüm farklılıklarıyla onları aynı kefede birleştiriren sıcak çözüm önerisi işte tam o anda önlerine sunulurken bile birbirlerine yabancıl kalmayı seçen onlar, ya tavşankanı çayın ürkütüçülüğünden ya da portakalın altın renginden, ne istediklerini bir türlü söyleyemiyorlar.

İçli dışlı olmaktan çekindiğimiz kadar bizden, içimizden olan çaycı abi çevik ve atılgan duruşyla milli kahramanımız adeta. Onu düşman gibi izleyen gözler taşıdığı iki çeşit içecek yüzünden vizyonunun darlığıyla ilgili o zalim yargıya varmakla meşgulken, o ne istedığını bildiğinden emin. Kim ne derse desin güç onda, çünkü elinde tuttuğu teneke tepsisi kullandığı en tehlikeli silahı bu sessizlik savaşında.

Sıkış tepiş oturduğumuz sıralarda göz göze gelmekten çekindiğim insanlara bakıcıveriyorum o anda ve İstanbul'un amansız kalabalığından uzaklaşmanın verdiği hazırlı tüm vücudumda hissetmemi sağlayan rüzgârla yeniden buluşma isteğim kabarıyor. Ben onlardan biri olmayacağımdı yorum içimden, yanında oturan iki kadına göz ucuyla bakarak ve onların bitişliğinde, kendi getirdiği kahveyi içen yalnız adama. Yalnız adamlar hep kendi getirdikleri kahveleri yudumlar zaten. Beni duyan yine sadece ben oluyorum. Sükûneti yarıp geçerek bana söyleyecek sözleri olan martılara doğru adımlarımı sürüklüyorum. Fakat adımlarım beni çaycı abinin yönelmeyecekti yere doğru sürükleme seviyor. Hadi bu kez öyle olsun deyip geçiveriyorum ve merdivenlerden çıkışıyorum. Varlığımдан sonunda haberdar olan çaycı abi bir şey isteyip istemediğini soruyor, ne isteyip ne istemediğinden emin olmayan bana. Cevap vermiyor, gidişini izliyorum. Gidişat hiç iç açıcı değil.

Yine de burada özgür ve ne istediğini bilmiyor olmak, aşağıda kararlı bir mahkûm olmaktan iyidir diye düşünüyorum. Bu bir teselli değil, çünkü daha bu mesafeden Üsküdar iskeleyesine attığım ilk adımı görür gibiyim. Beni karşılaşacak, içinin dolu olduğuna hâlâ inanılmamış dolmuşları da görüyorum bulunduğum yerden. Sinek avlayan taksileri, kontakları asla kapanmayıp gidişatı yapabilecek gibi duran taksi-dolmuşları, ana yola ulaşabilmek için yol üzerinde sürekli dur-kalk yapan sarılı mavili otobüsleri de. Iskeleye ulaşabilmek adına önüne gelene çaktırmadan, şöyle sinsi bir tekme savurmayı kendine görev bilmış insancıları, şu Erzurumluların kahvehanelerde yudumladıkları çay bardağının ince belinden bile dar yolları, kaldırım üzerinde yürümek konusunda sınıfta kalmış deodorant düşmanı insanları ve onların, ellerinden tutarak üçer beşer sıralar halinde ilerletmekte oldukları, zaten dar olan yolu iyice daraltmakta rüştünü ispatlamış çocukların da. Hepsini, hepsini görüyorum. Çünkü onlar orada oldukları kadar buradalar da. Aramızda. Dip dibe vermiş, sessiz sessiz, çay mı içmesek portakal suyu mu diye düşünüyorum.

Onlardan hoşlanmaya başlıyorum biraz sonra, iskeleye varışımızla. Üçer beşer sıralar halinde, yorgun argın indiriliyoruz. Yine dip dibe ve göz gözeyiz ama bu kez suskulüğümüzü martılara fırlatıyoruz. Yolculuk boyunca korudukları sessizliği bozduklarına göre, diye düşünüyorum, aramızdaki tüm bağlar kopabilir, tüm buzlar eriyebilir artık; bütün çaylar ve portakal suları pekâlâ onların olabilir. Ama hayır, bu yorgunluğun üzerine sıcak bir şeyler içmek benim de hakkımdır. Karaya attığım ilk adımda çaycı abi arayan gözlerime ihanet eden ayaklarım, onun yerine simitçi abiye götürüyor beni. Bol susamlı taze bir simit çekiyor canım.

"Bir simit," diyerek cebimdeki bozuklukları uzatıyorum, susamın bolluğu ve simidin tazeliğini kendime saklayarak.

"Simit kalmadı," diye cevaplıyor, aniden harekete geçen yaşı ellerin sahibi. "Çay var, dökeyim mi?"

"O zaman ben bir portakal suyu alayım," diyorum eskiden kalmış bir alışkanlıkla. "Varsa yani..."

Sıcak bir gülümsemeyle, "Sende varsa bana ver," diyor simitçi abi ve ne istedığını bilmek için çok geç kalmış olan bana su şışesini uzatıyor. O an anlıyorum ki, atı alan gerçekten de Üsküdarı geçiyor. Bunun üzerine soğuk bir su içerek, akılsız basın cezasını, beni nereye götüreceğini bilmediğim daracık bir yolda yürütmemi seçtiğim ayaklara çektiyorum.

Süda Nur Gültük

BREAKING BAD EKSENİNDE

NATÜRALİZM VE VAROLUŞÇULUK

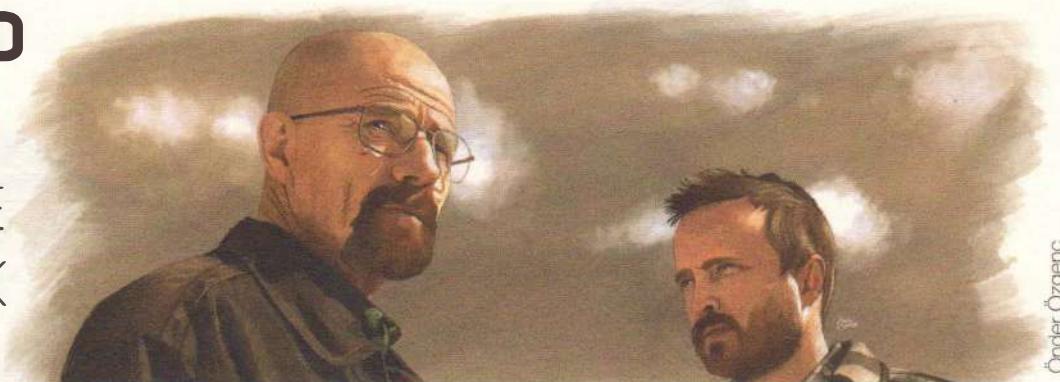
Oğuz Kaan Boğa

Breaking Bad üzerine çoğu zaman farklı okumalarla karşılaşırız. Bunlardan en dikkat çekeni, Walter White'ın bir trajik kahraman gibi çöküşüdür. Bu karakteri klasik anti-kahraman bağlamında ele alan eleştirmenler de oldu. Bu yazında, Walter White karakterine ve *Breaking Bad* evreni üzerine daha geniş bir perspektiften bakarak, natüralist ve varoluşçu bir okuma yapmaya çalışacağım.

Buna mukabil, *Breaking Bad*'e yapılan trajedi okumaları çoğu zaman sakat kalır. Çünkü klasik Yunan tragedyasının en belirgin özelliği soyluları ele almasıdır. Walter White, karakteri bu anlamda bir tragedya kahramanı olarak göze çarpmaz. Peki bu yorum neye dayanılarak yapılır? Trajedilerdeki, kadercilik ve karakterin yazgisından kurtulamaması gibi temaların işleniği, eleştirmenleri bu dar çerçeveye sokar. Bu bağlamda, *Yıldız Savaşları*'ndaki Anakin Skywalker / Darth Vader karakterine trajik kahraman okuması yapılabilir. Çünkü Anakin, seçilmiş kişidir ve bir anlamda İsa figürüdür. Eser içerisindeki kehanet kuramıyla, yazgının kaçınılmazlığı işlenir. *Breaking Bad*'de ise, durum farklı.

Peki natüralizm nedir ve *Breaking Bad* evreniyle nasıl bir bağlantısı olabilir? Bunu tabii etrafında bu yazda işlemek zor; lakin elimden geldiğince özetlemeye çalışacağım.

Fransız İhtilali'yle birlikte dönemin tepe taklak olması, aristokrasinin çöküp yerine burjuvanın yönetime geçmesi, kapitalizmin doğuşu, moral değerlerin değişmesi; hatta en büyük değerin para kabul edilmesiyle, artık bir sınıf ayrimından çok, amiyane tabirle "zengin-fakir" ayrimı olması edebiyatçıları, romancıları bu yeni toplum yapısını analize sürüklemiştir. Bunu en tipik örneği, bugün de modern anlamda romanı var eden Balzac'tır. Realist bir yazar olan Balzac, gözlemleriyle, dönemin düşünce akımı gerekçiliği (determinisme) kullanarak; insanların toplumla, değerlerle, çevreleriyle olan ilişkilerini en gerçekçi şekilde yansıtma gayreti içerisinde olmuştur. Yani aslında insanı bireysel-toplumdan soyutlayarak değil de, çevreleriyle tanımlayarak, bu sürü hayvanını bir sosyolog gibi ele almış ve olayları önsel (*a priori*) bir bakışla kurgulamak ye-

Önder Özgenç

rine, karakterlerin olaylarla kendi motiflerini geliştirmesini gözlemlemek istemiştir. Natüralizmde de, benzer bir yaklaşımla karşılaşıyoruz; hatta natüralizm için, realizmin kardeşi bir akım benzetmesi yapabiliriz. Daha progresif hali olduğu da söylenebilir. Örneğin Zola, bireyi içinde yaşadığı toplum, kültür, moral değerler ekseninde ele alırken; realizmden artı olarak, kalıtsal aktarılan düşünce sistematığını de ele alır. Claude Bernard'in "la méthode expérimentale" tekniğini romanı uyarlamak istemiştir. Zola için romanlar, bir laboratuvar; karakterler ise, deney nesneleridir. Zola'nın deney anlayışına daha sonra değineceğim.

Peki bütün bunların Walter White ile ilgisi ne? Ona bakınca ne görüyoruz? İyi bir kimya öğretmenidir; lakin maddi anlamda ne ailesine ne de kendisine yetebilmektedir. Herhangi bir vasi夫 gerektirmeyen bir ek işte çalışıyordu. Mortgage kredisini bile ödemekte zorlanır halde dir. Karaktere biraz daha derin baktığımızda ise, ailesiyle iletişiminde kimsenin ona saygı göstermemesi, ilgilendirmemesi aslında onu içten içe kemiriyor. Pilot bölümdeki doğum günü partisinde, düzenlenen etkinliğin sanki onunla ilgili olmadığı sanısına kapılıyoruz. Verilen partide kayınbiraderi Hank, ilgileri üzerine çekiyor; Walt ise, sosyal anksiyeteyle mücadele eden birisi izlenimi veriyor. Walter White karakteri, bu genel çerçeveye bakıldığından henüz karakter olamamış bir "tip" olarak resmediliyor. Henüz öznelci bir bakış kazanamamış ve toplumun değer yargıları üzerinden kendisini tanımlamaya çalışan bir tip.

"Bu denli hastalıklı bir topluma iyi eklenmiş olmak, sağlıklı olmanın bir ölçüsü olamaz."

Jiddu Krishnamurti

Nitekim dizide portre edilen dünyada, tipik Amerikan orta sınıfı, toplumun içinde eriyen "bireylerinin" gözümüze sokulması şeklinde zerk ediliyor. Uzun ve derin sessizlikler, mutfaftan gelen bulaşık sesleri, gündelik hazırlar, sadece yapılması gereği için yapıldığı görülen konuşmalar gibi bir dünyaya doğmuş Walter White. Rutinin içinde, özünü oluşturamamış, "nesnelci" bir hayat sürüyor. *Gecenin Sonuna Yolculuk*'ta Cé-

line şöyle tanımlıyor bu durumu: "Aynı yerde kaldıkça, nesneler ve insanlar yozlaşır, çürür ve de leş gibi kokar."

Muhtemelen kendisi gibi orta sınıf bir kasaba ailesinden geliyor ve gururlu. Yaptığı ek işi utanarak yapıyor. Belki derinlerde oğlunun engelli olması bile onun gururunu incitiyor. İlerleyen bölümlerde Walter'ın ayna karakteri gibi okunabilecek Jesse Pinkman'ın ideal oğulun yerini aldığına görüyoruz. Peki ama, Walter White, bu çemberi kırıp nasıl dışına çıkabilir? Sartre'in dediği gibi, insan, dünyaya atılmıştır ve bu sebepten dolayı bütün eylemlerinden sorumludur. Varoluşculuk felsefesinin öncülü Sartre, varlık özden önce gelir, der. İnsan özünü sonradan oluşturur. Walter White'in özünü oluşturamadığını görüyoruz. Peki özünü oluşturabilecek bir potansiyele sahip midir? Walter White, birey olabilecek midir? Yoksa J. J. Rousseau'nun "İnsan özgür doğar; ama toplum içinde zincire vurulmuştur." sözünü anımsamamız gereklidir? Tabii ki, Walter White'in akibetini biliyoruz; lakin yapılan okumalar, bu dönüşümün bir düşüş olduğu yönünde bir okumadır. Franz Kafka'nın *Dönüşüm* adlı eserinde, Gregor Samsa'nın bir sabah yatağında böcek olarak uyanması, bir düşüş müdür yoksa bir farkındalık mıdır? Ve bu bir farkındalıksa, nasıl olumsuz olabilir? Aslında *Breaking Bad*'in çıkış noktası da, bu yöndedir. Nitelikim, realist veya doğalist romanlardaki "birey olma" dösterunun getirişi olan esere kişi ismi vermek yerine, Kafka'nın yaptığı gibi, bunu metaforlaştırarak ele almaya çalışır. Dostoyevski: "Tanrı olmasa, her şey mubah olurdu," der; Sartre da, "Dünyaya atıldığımız için özgürlük ve yaptıklarımızdan da sorumluyuzzdur," der. Bu noktada, bir gereklilikten ve kadercilikten bahsedemeyeceğimizi söyler.

Naturalizme donecek olursak, Zola, kurduğu evrende, henüz karakter olamamış tiplerine, karakter olmak için bir fırsat verir. Bu da yaptığı deneylerin bir parçasıdır. Bir benzerini, *Breaking Bad*'de de görüyoruz. Walter White'in akıcıger kanseri olduğunu öğrenmesi de, Vince Gilligan'ın yaptığı bir deneydir ve Walter White'in dönüşümü bu şekilde tetiklenir. Walter'in kanser olduğunu öğrendiğindeki "tepkisi" de, bir an için bize Albert Camus'nın absurdité'sini hatırlatır. Herhangi bir tepki vermeyen Walter White, doktorunun yeleğindeki hardal lekesini seyretmektedir. Görsel sanatlarda sık rastladığımız, sarı rengin "geçicilik" ve hatta zaman zaman "hastalık", "egoizm" ve "deliliği" temsil etmesi gibi sembolist anlatımlara da yer verildiğini görüyoruz. Benzer bir sembolizm örneğini de, Tuco'nun Walt ve Jesse'yi esir almasının ardından gelişen olaylarda görebiliriz. Walter White, bir markette çıplak halde bulunur ve üzerindeki yaralar nedeniyle hastaneye kaldırıldığından, ailesine kanseri bahane ederek, hafıza kaybı yaşadığına dair yalan söyler. Sonrasında empresyonist bir tablo kdraja girer. Bu tabloda, sandalyla kıyıdan uzaklaşan bir adam ve ona el sallayan aile bireyleri gözükmeaktır. Burada da, Walter White'ın, ailesine karşı yabancılışması ve bir öz arayışının sem-

bolist anlatımıyla karşılaşıyoruz. Ve bu tablo, dizi boyunca birden çok kez gözükmeaktır.

Ne var ki, dizi, belli bir akım veya felsefe içinde ele alındığında açıklar oluşacaktır. Walter White'in karakter olma yolundaki macerasında, varoluşçu öğelerle sık sık rastlaşırlar. Örneğin, uçak kazasında düşen oyuncak ayının gözü, ki dizideki bu uçak kazasının öncesi ve sonrası ele alındığında bu da bir gereklilik (déterminisme) örneğidir, Walter White'in vicdanını temsil eder. Burada da yine dizi, bizi Sartre'a yönlendirir. Kişi, kendi ahlakını kendi seçer. İnsan, asıl benliğine kavuşmak zorundadır (authenticité) ve bunu yaparken, başvuracağı bütün ahlak değerleri aslında kendisine aittir. Çünkü o değerleri kabul eden yine kişinin kendisidir. O zaman, aslında insanın bu anlamda kılavuzu da yine kendisidir. Ve eylemlerinin sorumluluğu ve yükü altında ezilir der, Sartre. Çünkü tutunacak hiçbir dalı yoktur. Ayıcığın gözü de, Walter'in sorumluluklarının ve eylemlerinin neticesinin farkında olmasıdır. Onu dışarıdan izleyen, aslında vicdanıdır. Dostoyevski bu durum için şöyle derdi: "Kendinin hakikaten alçak olduğunu hissedeni alçağın avuntusu, bunun bilincinde olmaktadır." Walter White, kanserin iyileşme belirtileri gösterdiğini öğrendiğinde de, yüzündeki buruk ifade açıkça bellidir. Aslında, artık edimlerini rasyonalize edemeyeceğinin buruk ifadesi gibidir bu.

Ayıcığın, gereklilikle incelenen bir uçak kazasında düşmesi de ironiktir. Walter, Jane'in ölümüne göz yummuştur. Bunun neticesinde, uçakların koordinatlarını sağlamakla görevli olan Jane'in babası, yas içinde olduğundan, dikkat dağınlığı yaşar. Çok sayıda can ve mal kaybının yaşandığı bir felaket ortaya çıkar. Burada Vince Gilligan, determinizmin boyutlarını gözlerimizin önüne sermek ister; öteki taraftan da, o kazanın artığı olan oyuncak ayı figürünün, "varoluşsal göz" metaforu olarak kullanıldığını görüyoruz.

Naturalist başlayan, gereklinci ve bilimsel bir düzlemede ilerleyen eser, varoluşculuk gibi, tamamen birbirini reddeden akımları içinde barındırır. Walter White, Descartes'in cogito'sunu gerçekleştirmiş ve bir karakter olabilmıştır. Nitelikim, final bölümünde, Skyler'in 'Yaptıklarını aile için yaptığını söyleme sakın' serzenişlerinin üstüne, 'hayır, kendim için yaptım,' diyebilmiştir. Arkasında bıraktığı yıkıma rağmen; özünü oluşturan Walter White, ölüme karşı da aynı direnci gösterebilmektedir. Bu bağlamda; karakter ile özdeşlik kurmaya çalışmak, benzetciliyi eseri gibi yaklaşmak, bizi yazarın sunduğu evrenin anlayışından uzaklaştırır.

"İnsan kendi tasarıısından başka bir şey değildir; kendi yaptığı, gerçekleştirdiği ölçüde vardır; yani hayatından, edimlerinin (füllerinin) toplamından ibarettir!"

Jean Paul Sartre, Varoluşculuk

KENDİME AİT BİR ODA

Etra Pulak

*Şimdi sen geldin ya,
ben sana kavuştum ya,
şu hayatı benden daha mutlu
bir kimse yok sanıyorum.

*Yanında sevdiği olanlar da ağlıyor,
en çok buna şaşıyorum.

*Sensin güne eş.

*Bulutlar da misafir,
kalıcı olan gökyüzü sevgilim.

*Demiştim sana, evin burası:
Şu canımın içi.

*Sana bakıp kaybolmamak elimde değil,
bu da benim zaafım olsun sevgilim.

*Bir tek senin kalbine sırtımı dönemem.

*Ben en güzel sabahlarımı
senin kalbinde uyandım.

*Hoşuna gidiyor biliyorum,
cümlelerimde kalbini görmek...
Oysaki ben sana, neden sadece seni,
hep seni yazdığını söylemek isterdim,
gözlerinin içine bakarak.

Ne vakit yere sıkı bastım, o vakit yerden yükseldim.
Hayal ettiklerimi gerçekleştirmek için ihtiyacım olan tek şey,
kendime ait bir odaydı, kalbim'dı.

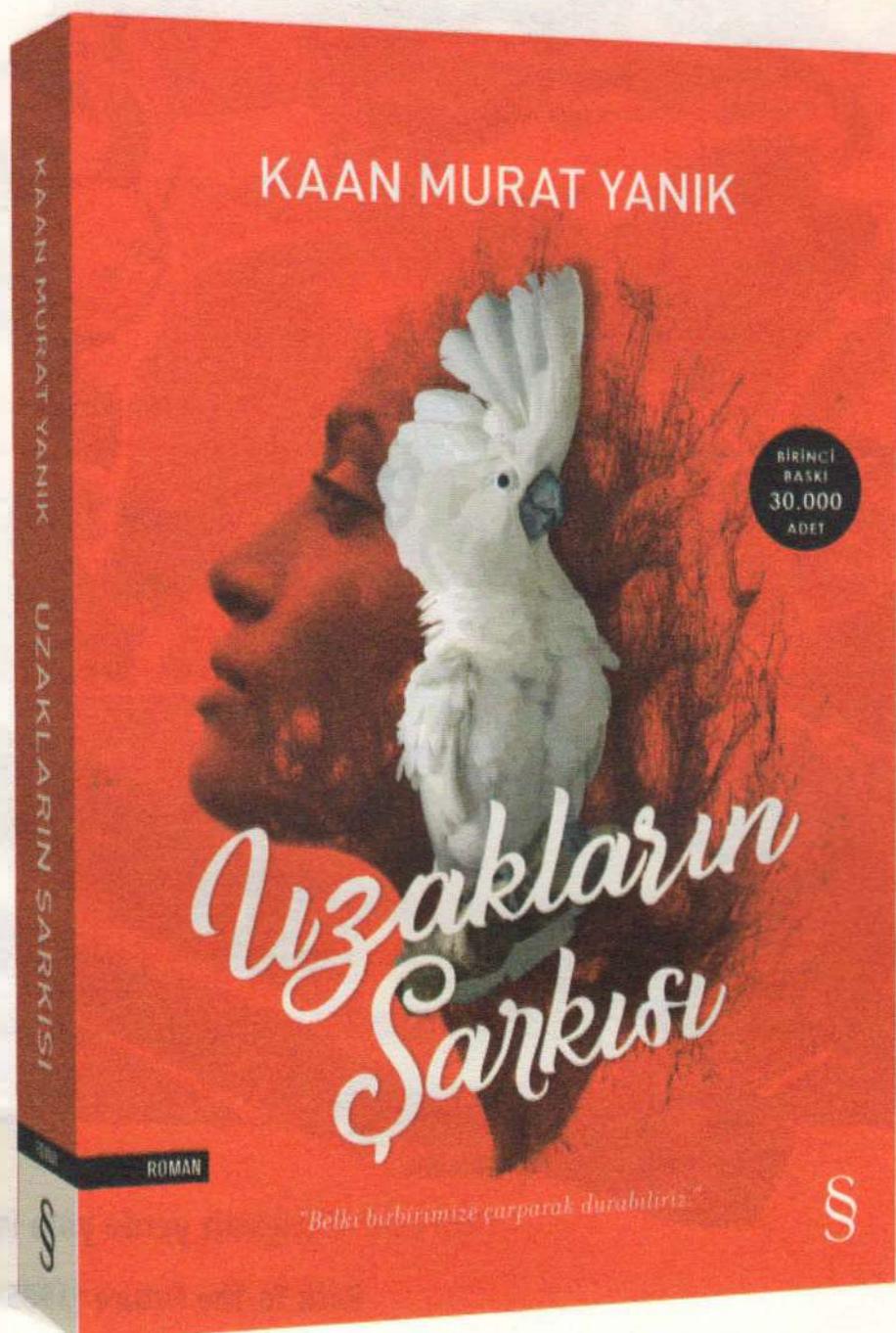

"Yol mu? Gittiğimiz yerde yola ihtiyacımız yok."

Back To The Future (1985/89/90)

*Evvela şunu söyleyeyim, aslında hayatı ve insanlara bebeklerin gözüyle bakabilseydik tabiattaki her şeyin, her insanın, her ruhun bir rengi olduğunu görebilirdik. Yaratıcı bebeklere öyle bir şey bahsetmiş ki, bebekler aşık olan kişiyi kırmızı, kederli olan kişiyi sarı, mutlu olanı mavi, karışık halde olan insanları eflatun olarak görebiliyorlar. Bu hususiyet, bebek bir şeylerin farkına varıp da çocukluğa erişince kayboluyor. Sonra renkleri unutuyor. Hepimiz unuttuk. Ben sana renklerin manasını anlatacağım. Birlikte ruhları ve renkleri keşfedeceğiz. Unutma her insanın bir rengi var.

"İyi bir kitap okumak, hayat kurtarabilir. "

KAFKADÜKKÂN

KAFKAOKUR Dergisi ürünlerine

www.kafkadukkan.com

adresinden ulaşabilirsiniz.

giderek hafifledi dünyanın içimde tuttuğu yer.

Nazan Bekiroğlu